

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
: กรณีศึกษา พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

พงษ์พันธ์ ตีบรง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน
สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน

ชื่อเรื่อง

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
: กรณีศึกษา พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตกูยวนแห่งชาติห้วยน้ำดัง

โดย

พงษ์พันธ์ ตีบรง

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์)

วันที่ 19 เดือน ส.ค. พ.ศ. 2554

กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ ไตรแสง)

วันที่ 19 เดือน ส.ค. พ.ศ. 2554

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี)

วันที่ 19 เดือน ส.ค. พ.ศ. 2554

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(อาจารย์ ดร.สินธุ์ สโรบล)

วันที่ 19 เดือน ส.ค. พ.ศ. 2554

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 21 เดือน ส.ค. พ.ศ. 2554

ชื่อเรื่อง	บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษา พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติ ห้วยน้ำดัง
ชื่อผู้เขียน	นายพงษ์พันธ์ ดิษฐ์
ชื่อปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การ ภาครัฐและเอกชน
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.สมกิต แก้วทิพย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล 9 แห่ง จำนวน 36 ราย และศึกษาความคิดเห็นของประชาชน จำนวน 135 รายและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จำนวน 15 ราย ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า 1) องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 คิดเป็นร้อยละ 86.40 ประกอบด้วย บทบาทด้านการวางแผนงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 บทบาทด้านการจัดองค์กรต่อการจัดการป่าไม้ คะแนนเฉลี่ย 4.39 บทบาทด้านการมีส่วนร่วมและประสานงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 บทบาทด้านการสั่งการ คะแนนเฉลี่ย 4.08 บทบาทในการควบคุมติดตามงาน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 บทบาทด้านการสนับสนุน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ในความคิดเห็นของประชาชนและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 และ 3.69 ตามลำดับ 2) ปัญหาอุปสรรคของการจัดการทรัพยากรป่าไม้กล่าวคือพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ยังดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม การเข้ามาของนายทุนเพื่อทำธุรกิจในพื้นที่ป่า ความรู้เข้าใจการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเจ้าหน้าที่และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

Title	Roles of Sub-district Administrative Organizations in Forest Resource Management : A Case Study of Protection Area Huai Nam Dang National Park
Author	Mr. Pongpun Tiptong
Degree	Master of Public Administration in Public and Private Organization Administration
Advisory Committee Chairperson	Dr. Somkid Kaewthip

ABSTRACT

This study was conducted to explore roles of sub-district administrative organizations in forest resource management in the conserved forest area of Huai Nam Dang national park, Chiang Mai and Mae Hong Son provinces. The sample group in this study consisted of 36 administrators of 9 sub-district administrative organizations. It also aimed to explore opinions of 135 local people and 15 personnel of Huai Nam Dang national park. A set of questionnaires was used for data collection and analyzed by using descriptive statistics. Percentage, mean, standard deviation.

Results of the study revealed the followings: 1) the sub-district administrative organizations had a very high level of roles in the forest resource management ($\bar{x} = 4.32$). This accounted for 86.40 percent and it compressed the following aspects: planning ($\bar{x} = 4.64$), organization management on the management of forest ($\bar{x} = 4.39$), participation and coordination ($\bar{x} = 4.44$), decision-making ($\bar{x} = 4.08$), control and monitor ($\bar{x} = 4.35$), and support ($\bar{x} = 4.29$). With regards to opinions of local people and personnel of Huai Nam Dang national park, it was found that the sub-district administrative organizations had a high level of roles in forest resource management ($\bar{x} = 3.80$, $\bar{x} = 3.69$, respectively).

For problems encountered in the forest resource management, the following were found: people living in the conserved forest area still had traditional livelihood; investors encroached the conserved forest to run business; and knowledge and understanding on forest resource conservation of the personnel of the sub-district administrative organizations.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์ ที่ได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความกรุณาในการแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการจัดทำวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ ไตรแสง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.เจлимชัย ปัญญาดี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาและชี้แนะ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ลงได้ ผู้เขียนขอกราบขอพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอกราบขอพระคุณ คณาจารย์วิทยาลัยบริหารศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ และได้ให้ความรู้แก่ผู้เขียน เป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ขอกราบขอพระคุณท่านหัวหน้าอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง เจ้าหน้าที่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่มาเต็ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแสนไห นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแหง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคอง และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าแป๋ ที่ได้ช่วยเหลืออย่างดียิ่งที่ได้สละเวลาในการจัดเก็บข้อมูลให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้เขียนขออ้อมรับข้อบกพร่องต่างๆ ที่อาจมีขึ้นในงานเขียนชิ้นนี้ เพื่อที่จะได้นำไปพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น ในโอกาสต่อไป สุดท้ายนี้ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ให้ความสนใจไม่มากนักน้อย

พงษ์พันธ์ ดิษฐ์ธง

ธันวาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการศึกษา	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีการวิจัย	6
บริบทของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	7
ประวัติความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	7
ลักษณะทางกายภาพ	9
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	21
ลักษณะทางด้านสังคม	21
แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ	21
แนวความคิดเกี่ยวกับผู้นำและความเป็นผู้นำ	21
พฤติกรรมแห่งการเป็นผู้นำ 10 ประการ	23
องค์ประกอบของความเป็นผู้นำ	23
แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้	24
แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้	26
การจัดการป่าไม้แบบยั่งยืน	27
บทบาทของการจัดการ	28

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	30
ความหมายของบทบาท	30
องค์ประกอบของบทบาท	31
ลักษณะของบทบาท	31
ตัวกำหนดบทบาท	32
แนวคิดบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้	34
บทบาทตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	34
บทบาทตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537	34
บทบาทตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542	36
บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	38
แนวนโยบายของรัฐกับการให้ประชาชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	39
แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน	41
ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน	41
ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม	43
ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน	43
แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	46
แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
แหล่งข้อมูล	57
ข้อมูลปฐมภูมิ	57
ข้อมูลทุติยภูมิ	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
เครื่องมือในการวิจัย	60

การสัมภาษณ์	60
แบบสอบถาม	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	67
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	68
ข้อมูลโดยทั่วไปและสภาพปัญหาของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	68
ปัญหาด้านการเมืองการปกครอง	69
สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ศึกษา	71
บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	
พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	72
ข้อมูลชีวสังคมของผู้รอกแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร	
องค์การบริหารส่วนตำบล	72
ความเห็นด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.	
ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	79
บทบาทของผู้บริหาร อบต. ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่า	
อนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	81
ปัญหาและอุปสรรคที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการ	
ทรัพยากรป่าไม้ขององค์การบริหารส่วนตำบล	87
สรุปข้อมูลความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ	
ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยาน	
แห่งชาติห้วยน้ำดัง จากแบบสอบถามในรูปแบบปลายเปิดทั้ง 9	
แห่ง	90
กลุ่มประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่อนุรักษ์เขตอุทยาน	
แห่งชาติห้วยน้ำดัง	92
ข้อมูลชีวสังคม	92
ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร	
อบต.	98

สรุปความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากร ป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขต อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จากแบบสอบถามในรูปแบบ ปลายเปิดทั้ง 9 แห่ง	101
กลุ่มเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	102
ข้อมูลชีวสังคม	102
ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ของผู้บริหาร อบต.	106
สรุปความเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังเกี่ยวกับ แนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบลพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จาก แบบสอบถามในรูปแบบปลายเปิดทั้ง 9 แห่ง	109
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	110
สรุปผลการศึกษา	110
อภิปรายผลการศึกษาวิจัย	113
ข้อเสนอแนะ	117
เชิงนโยบาย	117
เชิงปฏิบัติการ	118
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	119
บรรณานุกรม	120
ภาคผนวก	125
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	126
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	140

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 การใช้ที่ดินของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังในปัจจุบัน	19
2 ประเภทของการใช้ที่ดินในอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังในปัจจุบัน	20
3 สภาพทั่วไปของ องค์การบริหารส่วนตำบลที่ศึกษา	71
4 ข้อมูลเพศประชากรผู้บริหาร อบต.	72
5 ข้อมูลระดับอายุของผู้บริหาร อบต.	73
6 ข้อมูลระดับศาสนาของผู้บริหาร อบต.	74
7 ข้อมูลระดับการศึกษาของผู้บริหาร อบต.	74
8 ข้อมูลสถานภาพสมรสของผู้บริหาร อบต.	75
9 ข้อมูลระยะเวลาดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร อบต.	76
10 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้	77
11 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	77
12 ข้อมูลการเข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	78
13 ข้อมูลความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.	79
14 บทบาทของผู้บริหาร อบต.ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	81
15 สรุปบทบาทของผู้บริหาร อบต.ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	86
16 ปัญหาและอุปสรรคที่มีอิทธิพลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ อบต.	87
17 ข้อมูลเพศของประชากร	92
18 ข้อมูลอายุของประชากร	93
19 ข้อมูลศาสนาของประชากร	93
20 ข้อมูลระดับการศึกษาของประชากร	94
21 ข้อมูลสถานภาพสมรสของประชากร	95
22 ข้อมูลระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ อบต.ของประชากร	95
23 ข้อมูลอาชีพหลักของประชากร	96
24 ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ อบต.	97
25 ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ อบต.	98

26	ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ ผู้บริหาร อบต.	98
27	ข้อมูลเพศของเจ้าหน้าที่	102
28	ข้อมูลอายุของเจ้าหน้าที่	103
29	ข้อมูลศาสนาของเจ้าหน้าที่	103
30	ข้อมูลระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่	104
31	ข้อมูลสถานภาพสมรสของเจ้าหน้าที่	105
32	ข้อมูลระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ อบต. ของเจ้าหน้าที่	105
33	ข้อมูลอาชีพหลักของเจ้าหน้าที่	106
34	ความเห็นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ ของผู้บริหาร อบต.	106

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 ที่ตั้งอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	10
2 ขอบเขตที่ตั้งอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	11
3 ขอบเขตตำบลในพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	12
4 แผนภูมิกระบวนการจัดการ	25
5 แผนผังกรอบแนวคิดในการศึกษา	56
6 แผนที่ที่อาศัยของชนเผ่าต่างๆในตำบล ทั้ง 9 ตำบล ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	70
7 การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้ยั่งยืน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต ป่าอนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	116

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาในอนาคด ทำให้เศรษฐกิจและสังคมไทยจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบทและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในมิติต่างๆ รุนแรงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในปัจจุบันเกิดการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ผลเกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ขาดความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพยากรป่าไม้ที่มีการลักลอบตัดไม้ การทำไม้ การแผ้วถางป่าเพื่อต้องการนำไปใช้ในอุตสาหกรรมหรือการปลูกพืชทำไร่เลื่อนลอยสิ่งต่างๆนี้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด เป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างผลกระทบด้านทรัพยากรป่าไม้ ที่ถูกทำลาย เช่น การเกิดอุทกภัยทางธรรมชาติ ที่มีสาเหตุมากจากการตัดไม้ทำลายป่า ปรากฏให้เห็นตามพื้นที่หรือตามท้องถิ่นต่างๆในประเทศไทย ซึ่งทุกวันนี้มีหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรงที่สำคัญก็คือ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช และหน่วยงานของรัฐที่สำคัญอีกหน่วยงานก็คือ องค์การบริหารส่วนตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ จากสถิติข้อมูลรายงานพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย โดยนำข้อมูลเปรียบเทียบ ในปีพ.ศ. 2504 พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยอยู่ 171 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 53.7 ของพื้นที่ประเทศ แต่ในปัจจุบันข้อมูลปี 2551 ตัวเลขพื้นที่ป่ามีอยู่ 107 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 33.4 ของพื้นที่ประเทศ (กรมป่าไม้, 2551: 1-2) ในส่วนภาคเหนือมีพื้นที่ทั้งหมด 59 ล้านไร่ โดยมี 2 จังหวัดที่มีพื้นที่ป่ามากที่สุด คือ จังหวัดเชียงใหม่ มี 10.3 ล้านไร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ป่าไม้ 7.04 ล้านไร่ และในพื้นที่ 2 จังหวัดนี้มีหน่วยงานสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ดูแลพื้นที่ครอบคลุม 2 จังหวัด และมีพื้นที่รับผิดชอบมากที่สุด คือ อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีพื้นที่ป่ารับผิดชอบทั้งหมด 782,575 ไร่ มีองค์การบริหารส่วนตำบลที่ตั้งในพื้นที่และมีพื้นที่รับผิดชอบอยู่ 9 องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลก๊ิดช้าง อำเภอมะแมง จังหวัดเชียงใหม่
2. องค์การบริหารส่วนตำบลป่าแป๋ อำเภอมะแมง จังหวัดเชียงใหม่
3. องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
4. องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

5. องค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่
6. องค์การบริหารส่วนตำบลแสนไห ตำบลเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่
7. องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
8. องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
9. องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดยพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ที่มีองค์การบริหารส่วนตำบลดูแลรับผิดชอบพื้นที่ปรากฏว่ายังมีบางพื้นที่ มีการบุกรุกและลักลอบการตัดไม้ทำลายป่าอย่างต่อเนื่อง เช่น พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่ตั้งในเขตอำเภอปายและมีแนวโน้มที่จะมีการบุกรุกมากยิ่งขึ้น ซึ่งตามกรอบกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 290 กล่าวว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายบัญญัติ โดยมีสาระสำคัญดังนี้ 1) การจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ 2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน 3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

และตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67 ระบุว่าได้แห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ที่ต้องทำในเขตรับผิดชอบอยู่ 8 การกิจหลัก และการกิจหนึ่งใน 8 การกิจ ระบุว่า องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากกรอบอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่นยังไม่พบว่ามีดำเนินการด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของตนเองอย่างเหมาะสมเท่าที่ควรซึ่งการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จะประสบความสำเร็จได้และแก้ไขปัญหาด้านการใช้ และบุกรุกพื้นที่ป่า ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องอาศัยการจัดการที่สำคัญ เช่น การวางแผน การจัดการองค์กร สภาวะผู้นำในการสนับสนุน การสั่งการ และการควบคุมติดตามงาน บริบททางด้านสภาพทางสังคมของชุมชนที่อาศัยในป่า รวมทั้งบทบาทของผู้บริหารที่จะมีผลต่อการดำเนินงานด้วย กล่าวได้ว่า บทบาทที่สำคัญของผู้บริหารในการจัดการงานประกอบด้วย บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือการติดต่อสื่อสารกับ

บุคคลภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งเป็นการกระทำที่แสดงออกถึงภาพพจน์ขององค์กร บทบาทด้านข่าวสารข้อมูล คือ การควบคุม การเผยแพร่ และบทบาทด้านผู้นำ คือ การใช้มูลเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา การสนับสนุน ส่งเสริม กิจกรรมต่างๆ อันนำไปสู่การจัดสรรและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างมีระบบและเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตามเป้าหมายขององค์กร โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

การศึกษายาทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่नादेิง และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงแหง องค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง องค์การบริหารส่วนตำบล แสนไฮ ท้องที่อำเภอเมืองแหง องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคอง ท้องที่อำเภอเชียงดาว องค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้างและองค์การบริหารส่วนตำบลป่าแป๋ ท้องที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งหมด 9 องค์การบริหารส่วนตำบล มีชุมชนอาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ทั้งหมด 16 หมู่บ้าน มีประชากรที่อาศัยในพื้นที่ 8,863 คน ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าปกาเกอะญอ มีอาชีพเกี่ยวกับการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทของผู้บริหารองค์การส่วนตำบลซึ่งใช้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานในฐานะผู้กำหนดกรอบการทำงาน การสั่งการและผู้ควบคุม ว่ามีความรู้ความเข้าใจในบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของตนเอง ช่องทางและระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านปัญหาทรัพยากรป่าไม้ ความสนใจในปัญหาของประชาชนกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ รวมถึงระดับความสนใจด้านปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ การส่งเสริมกิจกรรมและปลูกจิตสำนึกด้านการด้านอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อนำเสนอแนวทางสำหรับการดำเนินงาน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของนโยบายรัฐและกฎหมายต่อไป จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและสำคัญอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษายาทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่อยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถทราบถึงบทบาทของผู้บริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในเขตป่าอนุรักษ์พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ฐานะเป็นหน่วยงานภาครัฐ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อกำหนดบทบาทด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่และอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง
3. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกันระหว่างชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบและชุมชนสามารถวางแผนการจัดการพื้นที่ป่าไม้ของชุมชนได้เอง
4. ประโยชน์ทางด้านวิชาการ คือ ข้อมูลจากการศึกษาสามารถนำมาศึกษาเพิ่มเติมหรือใช้เป็นเอกสารอ้างอิงสำหรับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอื่นๆต่อไปได้

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงบทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จำนวน 9 องค์การบริหารส่วนตำบล โดยการศึกษาใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ซึ่งได้จากผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนในชุมชนตัวอย่าง และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

นิยามศัพท์

บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือพฤติกรรมที่ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังแสดงออกมาโดยเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับค่านิยม วัฒนธรรมทางสังคม ทศนคติ ความรับรู้ บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมการวางแผนงาน, การจัดโครงการองค์การ, การบังคับบัญชาสั่งการ, การประสานงาน และการควบคุม เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน้าที่หรือพฤติกรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ที่แสดงออกถึงการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้

หลักการจัดการที่ประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ การควบคุม และการบูรณาการระหว่างงานกับคนในชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีพื้นที่รับผิดชอบในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ประกอบด้วยท้องที่ ตำบลป่าแป๋ ตำบลก๊าดช้าง ตำบลเมืองทอง ตำบลเมืองแหง ตำบลเปียงหลวง ตำบลแสนไห ตำบลแม่มาตัง ตำบลเวียงเหนือ และตำบลแม่ธิ

ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

การจัดการทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การดำเนินงานด้านการจัดการพื้นที่ป่าไม้รวมไปถึงการติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยใช้หลักการจัดการที่ประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ การควบคุม และการบูรณาการระหว่างงานกับคนในชุมชน การดำเนินงานต่างๆในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ต้องคำนึงถึงหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

1. การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ยั่งยืน
2. การใช้ประโยชน์ในลักษณะเอนกประสงค์
3. การใช้ประโยชน์ในระยะยาว

ทรัพยากรป่าไม้ สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ได้ให้ความหมายของทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ที่ดินที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง โดยไม่มีการออกเอกสารสิทธิ์ใดๆและเป็นพื้นที่บริเวณที่มีต้นไม้หลายชนิด ขนาดต่างๆ ขึ้นอยู่หนาแน่นและกว้างใหญ่พอที่จะมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้น

ป่าอนุรักษ์ หมายถึง ป่าที่ประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองป่าไม้ มีทัศนียภาพที่สวยงามห้ามบุคคลเข้าไปใช้ ประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งได้แก่ป่าอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง เป็นพื้นที่ป่าขนาดใหญ่ที่มีต้นไม้และสัตว์ป่าและทัศนียภาพสวยงาม โดยทั่วไปถือเกณฑ์ดังนี้

1. มีพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 10 ตารางกิโลเมตร
2. มีลักษณะธรรมชาติที่สวยงาม เช่น แก่ง น้ำตก หาด ต้นไม้ใหญ่ เหมาะเป็นที่

ท่องเที่ยว พักผ่อน และเป็นสถานที่รวบรวมพันธุ์ไม้นานาชนิดทั้งของพื้นเมืองและต่างประเทศ เพื่อศึกษาค้นคว้าวิจัย

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีการวิจัย

การจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ในปัจจุบันจะเป็นหน้าที่หลักของกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นหน่วยงานหลัก ซึ่งบางครั้งทำให้เกิดปัญหาการกระทบกระเทือนต่อประชาชน จนบางครั้งลุกลามไปเป็นปัญหามวลชน อันนำไปสู่การขัดแย้งที่รุนแรง ตัวอย่างเช่น การมองเจ้าหน้าที่เป็นศัตรู ยิ่งไปกว่านั้นมีการร้องเรียนกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมิชอบเพื่อต้องการขับไล่เจ้าหน้าที่ออกจากพื้นที่

การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นไปที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่จะเข้ามามีบทบาทในการจัดการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะด้านทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่นอย่างไร เพราะเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดชุมชนและทราบถึงความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติประเภททรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งต้องใช้หลักการจัดการ ใช้กฎหมาย และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก และเพื่อให้การดำเนินงานจำต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจของผู้บริหารในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สภาพปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ การส่งเสริมกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ การติดตามงาน การควบคุมงาน การวางแผนที่ดี ทั้งหมดนี้นำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และที่ขาดมิได้คือต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน จากที่กล่าวมาทั้งหมดการศึกษา บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังที่นำไปสู่วิธีการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างไร และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อนำไปใช้วางแผนกรอบแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ โดยมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลต่างๆประกอบด้วย

1. บริบทของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง
2. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ
3. แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้
4. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
5. แนวคิดบทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้
6. แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

7. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชน

บริบทของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

การศึกษาบริบทของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง เพื่อต้องการทราบถึงสภาพพื้นฐานทั่วไปของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง อันเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ซึ่งบริบทของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ประวัติความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง
2. ลักษณะทางกายภาพ
3. ลักษณะทางเศรษฐกิจ
4. ลักษณะทางด้านสังคม

ประวัติความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

เมื่อปีพุทธศักราช 2509 กรมป่าไม้ได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ออกไปสำรวจพื้นที่ป่าแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อกำหนดพื้นที่ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2507 และได้ประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติแม่แตง ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 493 (พ.ศ. 2515) ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89 ตอนที่ 175 ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2515 พื้นที่ป่าดังกล่าวได้เคยเป็นป่าโครงการสัมปทานเพื่อการทำไม้ของบริษัทบอร์เนียว จำกัด และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการป่าสัก ต่อมาปีพุทธศักราช 2518 กรมป่าไม้ โดยกองอนุรักษ์ต้นน้ำเข้าไปดำเนินการพัฒนาพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร ตามโครงการพื้นที่สูงสามหมื่น (ไทย/สหประชาชาติ) ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้เพื่อดำเนินการแก้ไข ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าต้นน้ำลำธารและพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำลำธารต่างๆ ที่ถูกทำลาย ให้มีสภาพเดิม รวมทั้งพัฒนาชีวิตชาวไทยภูเขาและดำเนินการช่วยเหลือและส่งเสริมอาชีพการทำมาหากินของชนเผ่าต่างที่อาศัยในพื้นที่ให้อยู่ใกล้หลักแหล่ง เพื่อระงับการทำไร่เลื่อนลอย พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเชียงดาว (บางส่วน) ท้องที่ตำบลคอง อำเภอเชียงดาว และตำบลเมืองแหง กิ่งอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 537 (พ.ศ. 2516)ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 90 ตอนที่ 81 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 2516 และเคยเป็นป่าโครงการสัมปทานไม้ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2516 และได้สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2546 แต่คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อ

วันที่ 14 มกราคม 2518 ได้กำหนดให้เป็นป่าต้นน้ำลำธารห้ามมิให้มีการทำไม้แต่อย่างใดสัมปทานทำไม้จึงสิ้นสุดลง และพื้นที่ป่าแม่ปายฝั่งขวา ในท้องที่ตำบล แม่มาตัง และป่าแม่ปายฝั่งซ้าย (บางส่วน) ในท้องที่ตำบลเวียงเหนือและตำบลแม่ธิ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะป่าแม่ปายฝั่งซ้ายได้ประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 650 (พ.ศ. 2517) ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 91 ตอนที่ 57 ลงวันที่ 17 เมษายน 2517 เคยเป็นป่าโครงการทำไม้เพื่อการใช้สอยมาก่อน ต่อมาได้ปิดป่าตามมติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 9 มกราคม 2522 จนถึงปัจจุบัน

กองอุทยานแห่งชาติได้มีหนังสือที่ กษ 0713/206 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2532 รายงานกรมป่าไม้เพื่อนำเรื่องการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง เข้าพิจารณาในที่ประชุมคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้ความเห็นชอบกำหนดบริเวณพื้นที่หน่วยต้นน้ำที่ 2 (ห้วยน้ำดัง) หน่วยต้นน้ำที่ 4 (แม่จอกหลวง) หน่วยจัดการต้นน้ำที่ 9 (ห้วยน้ำรู) บางส่วน และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ปายฝั่งซ้ายตอนบน ตำบลแม่ธิ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่แตง ในท้องที่ตำบลก้อช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และต่อมาได้มีวิทยุกองอุทยานแห่งชาติ ที่ กษ 0712.2/97 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2534 ให้อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ประสานงานกับหัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าแม่เลา-แม่และให้สำรวจพื้นที่บางส่วนของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าแม่เลา-แม่และ และพื้นที่วนอุทยานโป่งเดือด ในท้องที่ ตำบลเมืองทอง อำเภอเชียงดาว และตำบลป่าแป๋ ตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติเพิ่มเติม ประมาณ 190.25 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,181,909.25 ไร่ เนื่องจากพบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่มีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์มีศักยภาพสูงมากและมีจุดเด่นที่สวยงาม เช่น โป่งเดือด น้ำตก ลุ่มแม่น้ำแดง รวมทั้งความหลากหลายของพืชพรรณและสัตว์ป่าที่ชุกชุม มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่ต้องเร่งดำเนินการกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติโดยด่วน

พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าว(บางส่วน)ได้ประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 ในราชกิจจานุเบกษา หน้า 31 ตอนที่ 33 ก. ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2538 ชื่อว่า“อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง” ครอบคลุมเนื้อที่ 1,252 ตารางกิโลเมตร หรือ 782,575 ไร่ อยู่ในท้องที่อำเภอแม่แตง อำเภอเชียงดาว อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน นับว่าเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 81 ของประเทศ ซึ่งกรมป่าไม้ได้คัดเลือกให้อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง เป็นอุทยานแห่งชาติทดลอง 100 ปีกรมป่าไม้ และเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสที่ครองราชย์ปีที่ 50 และสืบเนื่องจากสมเด็จพระนางเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้เสด็จประทับแรมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวันที่ 3-4 กุมภาพันธ์ 2534 พระองค์ทรงสนพระทัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และโปรดปรากฎการณ์ทัศนียภาพทางธรรมชาติอันสวยงามของผืนป่าแห่งนี้เป็นอย่างยิ่ง กรมป่าไม้จึงได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารพระตำหนักเอื้องเงิน เพื่อถวายแด่พระองค์สำหรับใช้เป็นที่ประทับแรมในการทรงงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งเสด็จเยี่ยมหน่วยงานของทางราชการและราษฎรในท้องที่ภาคเหนือ และเมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2539 สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณมลลวณราชิวาส ก็ได้ทรงประกอบพิธีเปิดป้ายอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังอย่างเป็นทางการ (อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง, 2553: 1-4)

ลักษณะทางกายภาพ

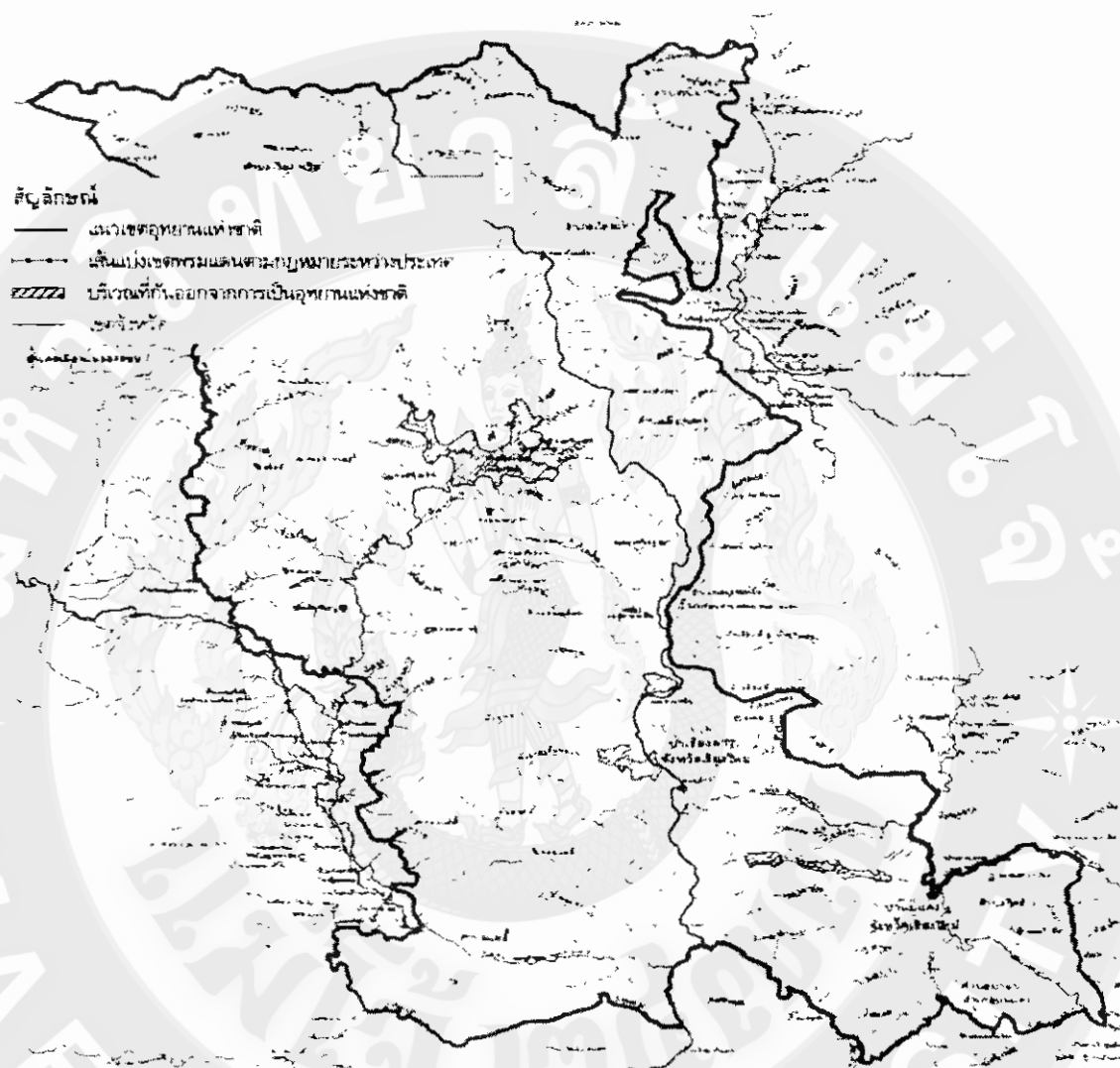
ที่ตั้งและขอบเขตของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีเนื้อที่ครอบคลุมพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติแม่แตง (บางส่วน) ในท้องที่ตำบลก๊ิดช้าง ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าเชียงดาว (บางส่วน) ในท้องที่ตำบลเปียงหลวง ตำบลเมืองแหง ตำบลแสนไห อำเภอเวียงแหง และตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ปายฝั่งซ้ายตอนบน (บางส่วน) ในท้องที่ตำบลเวียงเหนือ ตำบลแม่ฮี้ ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่ประมาณ 1,252 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 782,575 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ภาพ 1 ที่ตั้งอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

ที่มา: อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง (2553: 10)

ภาพ 2 ขอบเขตที่ตั้งอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

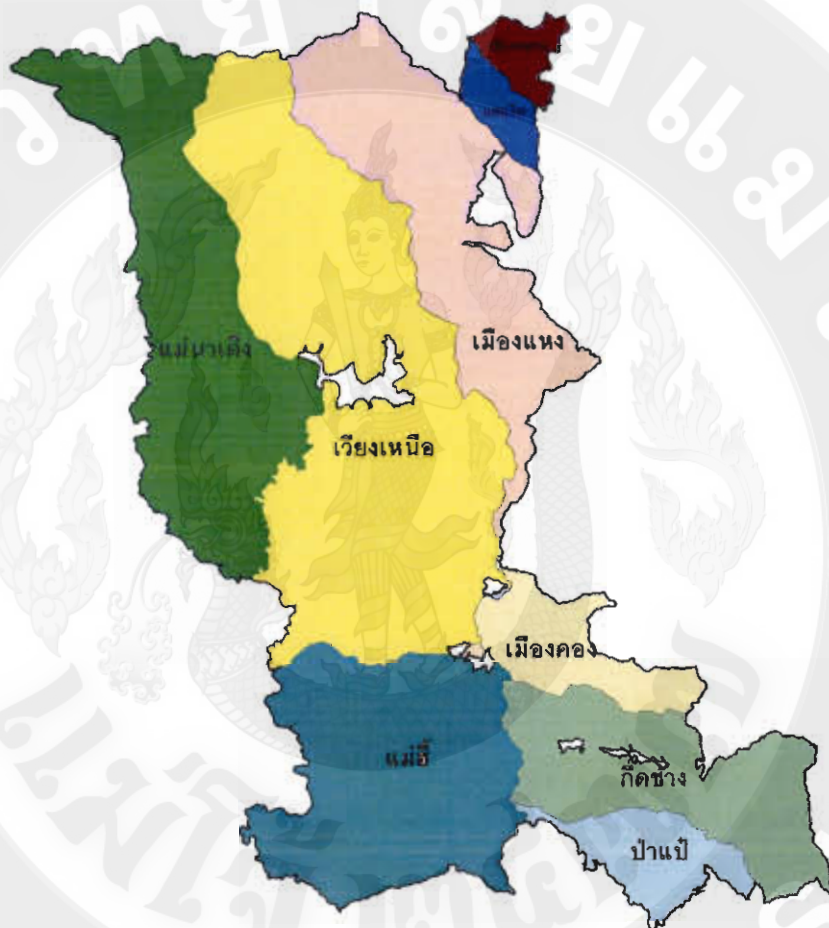
ที่มา: อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง (2553: 11)

ทิศเหนือ : จดพรมแดนไทย-พม่า ท้องที่ตำบลเปียงหลวง ตำบลแสนไห อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่และตำบลแม่มาตัง, ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดฮ่องสอน

ทิศตะวันออก : จดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาว ท้องที่ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ : จดเขตรักษาพันธุ์ป่าแม่เลา- แม่สะทะ ท้องที่ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่และท้องที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทิศตะวันตก : จดแม่น้ำของและป่าเตรียมการสงวนป่าแม่ปายฝั่งขวาตอนบน ท้องที่ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภาพ 3 ขอบเขตตำบลในพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

ที่มา: อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง (2553: 12)

ทรัพยากรดินของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

จากการศึกษารายงานการสำรวจดินของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่าทรัพยากรดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังคุณลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินที่มีเศษหิน ก้อนหินปะปนและหิน พื้นโคลนกระจายอยู่โดยทั่วไป ส่วนหน่วยดินที่เลื้อยพบพื้นที่แคบๆ สอดแทรกอยู่บางบริเวณของลำน้ำ โดยมีลายระเอียดของงคุณลักษณะดินของพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังดังนี้

หน่วยดินที่ 7 : เป็นกลุ่มดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว มีสีเทาหรือสีน้ำตาลปนเทา พบจุดประสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดงปะปนอยู่ตลอดชั้นดิน เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า เป็นดินลึก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว พบบริเวณพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางปฏิกิริยาดินเป็นกรดแก่ถึงด่างอ่อน มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-7.5 ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา ถ้าหากมีการชลประทานและการจัดการที่ดี สามารถทำนาได้ 2 ครั้ง ให้ผลผลิตค่อนข้างสูง

หน่วยดินที่ 21 : เป็นกลุ่มดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินร่วน มีสีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาลอ่อนพบจุดประสีเทา สีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเหลืองตลอดชั้นดิน ส่วนใหญ่จะมีแระไวก้าปะปนอยู่ด้วย เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า พบบนส่วนต่ำของสันดินริมน้ำ มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ เป็นดินลึกมีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเร็ว มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดแก่ถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-7.0 ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ในฤดูฝนใช้ปลูกข้าวบริเวณที่มีแหล่งน้ำสามารถปลูกพืชผัก ถั่วต่างๆ และยาสูบได้ในฤดูแล้ง ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่ค่อยมีแต่ถ้านำมาใช้ทำนาดินอาจขาดแคลนนํ้าได้ในช่วงฝนแล้ง

หน่วยที่ดินที่ 29 : เป็นกลุ่มดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดงเกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า หรือเกิดจากการสลายตัวของหินหลายชนิด ที่มีเนื้อละเอียด พบบริเวณที่ดอนที่เป็นลูกคลื่นไปจนถึงเนินเขา เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติค่อนข้างต่ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดแก่ มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.5 ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดินของหน่วยที่ดินนี้ได้แก่ บางแห่งดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ในช่วงฤดูเพาะปลูกพืชอาจขาดน้ำได้หากฝนทิ้งช่วงไปเป็นระยะเวลานานส่วนในบริเวณที่มีความลาดชันสูงจะมีปัญหาเกี่ยวกับการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวได้ปลูกพืชไร่และไม้ผลต่างๆ มีส่วนน้อยที่ยังคงสภาพป่าธรรมชาติ

หน่วยที่ดินที่ 44 : เป็นกลุ่มดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินทราย สีเทาหรือสีน้ำตาลอ่อน เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้าหรือเกิดจากการสลายตัวของหินเนื้อหยาบ พบบริเวณพื้นที่ดอนที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นจนถึงเชิงเขา เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดีมากเกินไป มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำมาก ปฏิกิริยาดินเป็นกรดแก่ถึงเป็นด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-8.0 ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดินของหน่วยที่ดินนี้ได้แก่ เนื้อดินเป็นทรายจัด พืชมีโอกาสดูดน้ำได้ง่าย ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำและโครงสร้างไม่ดี บริเวณที่มีความลาดชันสูงจะมีปัญหาเกี่ยวกับการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูก

พืชไร่ต่างๆ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย สับปะรด ปอ ส่วนไม้ดั้นได้แก่ มะพร้าว และมะม่วงหิมพานต์ บางแห่งเป็นป่าเต็งรังหรือทุ่งหญ้าธรรมชาติ

หน่วยดินที่ 48 : เป็นกลุ่มดินที่มีเนื้อดินบนส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินปนเศษหินหรือปนกรวด ก้อนกรวดส่วนใหญ่เป็นหินกลมมน อาจพบหินพื้นดินเกินกว่า 50 เซนติเมตร สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดง พบบริเวณพื้นที่เป็นรูปคลื่นลอนชันจนถึงเนินเขาเป็นดินตื้นมาก มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดแก่ มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.5 ปัญหาสำคัญในการใช้ที่ดินของหน่วยที่ดินนี้ ได้แก่ ดินตื้นมาก บริเวณที่มีความลาดชันสูงเกิดการชะล้างพังทลายได้ง่ายนอกจากนั้นดินยังมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำอีกด้วย ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าละเมาะ และทุ่งหญ้าธรรมชาติบางแห่งใช้ปลูกพืชไร่ หรือไม้โตเร็ว

หน่วยที่ดินที่ 59 : เป็นหน่วยผสมของดินหลายชนิด ซึ่งเกิดจากตะกอนลำน้ำพัดพามาทับถมกัน พบบริเวณที่ราบลุ่มหรือบริเวณพื้นที่ล่างของหุบเขา มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ดินที่พบส่วนใหญ่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว มีลักษณะและคุณสมบัติต่างๆ เช่น เนื้อดิน สีดิน ความลึกของดิน ปฏิกริยาดินตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับวัตถุต้นกำเนิดของดินในบริเวณนั้นๆ ส่วนมากก็มีก้อนกรวดและเศษหินปะปนอยู่ในเนื้อดินด้วย ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ประโยชน์ในการทำนา ส่วนในฤดูแล้ง ถ้ามีแหล่งน้ำหรือดินนิ่มใช้ปลูกพืชผักหรือพืชไร่อายุสั้น เช่น ถั่วเขียว หรือถั่วเหลือง

หน่วยที่ดินที่ 62 : หน่วยที่ดินนี้เป็นหน่วยที่ดินที่ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขา และเทือกเขา ซึ่งมีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ ดินที่พบในบริเวณดังกล่าวมีทั้งดินลึกและดินตื้น ลักษณะของเนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของหินต้นกำเนิดในบริเวณนั้น มักมีเศษหิน ก้อนหินหรือหินพื้นโผล่กระจัดกระจายทั่วไป ส่วนใหญ่ยังปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่างๆ เช่นป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรังหรือป่าดงดิบชื้น หลายแห่งมีการทำไร่เลื่อนลอย โดยปราศจากมาตรการในการอนุรักษ์และน้ำ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน จนบางแห่งเหลือแต่หินพื้นโผล่ กลุ่มดินนี้ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เนื่องจากมีปัญหาหลายประการที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ ควรสงวนไว้เป็นป่าธรรมชาติเพื่อรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร

ทรัพยากรป่าไม้ของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

จากการสำรวจพันธุ์ไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง โดยดำเนินการสุ่มเก็บตัวอย่างชนิดและการกระจายของพรรณไม้ ตามบริเวณต่างๆ รวม 9 แห่ง ได้แก่ โป่งเดือด โป่งน้ำร้อน ท่าปาย น้ำตกแม่เย็น คอยกัวลม คอยช้างเส้นทางศึกษาธรรมชาติคอยสามหมื่น เส้นทางจากอำเภอแม่แตง-อำเภอปาย หน่วยจัดการต้นน้ำของแม่ยะและหน่วยจัดการต้นน้ำปางเสด็จ พบมีลักษณะพรรณไม้และลักษณะโครงสร้างของสังคมพืชพรรณ โดยอาศัยลักษณะของไม้เรือนยอด ไม้พุ่มและไม้พื้นล่าง ที่สามารถจำแนกประเภทตามชนิดป่าได้ดังต่อไปนี้

1. ป่าดิบ (Everygreen Forests)

ป่ารอยต่อ (Gallery Forest) ป่าชนิดนี้เป็นป่าเป็นป่าที่ขึ้นอยู่ข้างลำธาร จากการสำรวจครั้งนี้มีการกระจายตั้งแต่ความสูงจากระดับน้ำทะเล 500-800 เมตร พรรณไม้จะคล้ายกับป่าผสมผลัดใบ พบเป็นป่ารอยต่อที่โป่งน้ำร้อน โป่งเดือด และหน่วยจัดการต้นน้ำปางเสด็จ

ไม้เรือนยอดชั้นบนจะมีขนาดใหญ่ถึงขนาดกลาง: ได้แก่ เต็ม (Bischofia javensis), อวบน้ำ (Chionanthus ramiflorus), หว้า (Syzygium cumini), จั้วป่า (Bombax anceps), ปอตูบหูช้าง (Sterculia villosa), ชิงชัน (Dalbergia oliveri), ผ่าเสี้ยน (Vitex canescens), ราชพฤกษ์ (Cassia fistula), ตะแบกแดง (Lagerstronemia calyculata) และก๊าก (Lansea colomandelica)

นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุลเลื้อยไม้, รัก, ขะเจาะ, แด, เปล้า, หว้า, มะเดื่อ, สอยดาว และอินทนิล เป็นต้น

ไม้เรือนยอดชั้นรองมีขนาดกลางถึงขนาดเล็ก มั่นปลา (Glochidion sphaerogynum), ขามคั่ว (Pterospermum semisagittatum), ข่อย (Streblus aspers), เปล้าใหญ่ (Croton roxburghii), ตะแบกแดง (Lagerstroemia calyculata), เต็ม (Bischofia javensis) และอวบน้ำ (Chionanthus ramiflorus)

นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุลดินเป็ด, เหล็กกี, ส้าน, กัลย, ยาขบจีโก้, หม่อน, มะเฒ่า, เต้ด, มะกา, ตะแบก และทัง เป็นต้น

ไม้พุ่มและไม้พื้นล่าง ได้แก่ เอื้องหมายนา (Costus speciosus), มั่นคง (Dioscorea alata), คนทา (Harrisonia perforata), ไม้สามต้น (Asparagus filicinus), ไม้ไม่รู้ลืม (Elephantopus scaber), หญ้าถอดปล้อง (Equisetum debile), ดอกงิ้ว (Thysanolaena maxima), มะแฟน (Protium serratum), สามร้อยยอด (Lycopodium cernuum) และเทียนนา (Ludwigia hyssopifolia)

นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุลเครือออน, บูก, กลอย, ช้องนาง, ไม้, สายหยุด, ตะแบก, ปูด, ชบา, ขี้ฮั่น, เมื่อย, กะดังใบ, อังกาบ, มะลิ, ปอหยุบอยู่, พลุ, ข้าวเย็น, อุ่นป่า, หัสคุณ, ออสมันดำ, ลิเกา และเล็บเหยี่ยว เป็นต้น

2. ป่าดิบเขา (Montane Forests)

ป่าดิบเขาระดับต่ำ (Lower Montane Rain Forest) ป่าประเภทนี้มีเรือนยอดชิดกันมากพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่หุบเขา พื้นที่ลาดชัน สภาพอากาศค่อนข้างสูงตลอดปี ป่าประเภทนี้จะอยู่ที่มีความสูงจากน้ำทะเลเฉลี่ยปานกลางประมาณ 1650-1,929 เมตร พบที่ดอยกิ่วลม และดอยช้าง ดินค่อนข้างมีความอุดมสมบูรณ์สูง และมีความชันสูง พรรณไม้ประกอบด้วย 3 ชั้น เรือนยอด

เรือนยอดชั้นบนประกอบด้วยพรรณไม้ ได้แก่ สนสามใบ (*Pinus kesiya*), เม็ดขุนตัวผู้ (*Myrica esculenta*), ซ้ำด้าน (*Saurauia napaulensis*), มะเมือ (*Choerospondias axillaris*), ชมพูพาน (*Wightia speciosissima*), ชมพูพึงค์ (*Prunus cerasoides*), มณฑาป่า (*Manglietia garrettii*), จำปีหลวง (*Michelia rajaniana*) และยมหอม (*Toona ciliata*) นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุลกุ่ม, หว้า และเต้าหลวง เป็นต้น

เรือนยอดชั้นรอง ได้แก่ เหมือดคง (*Symplocos macrophylla*), เหมือดคนตัวผู้ (*Helicia nilagirica*), เต๋อขปล้องหิน (*Ficus semicordata*), มังคาน (*Schma wallichii*), ตะไค้ตัน (*Lisea cuminata*) และ กะทัง (*Litsea monopetala*) นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุลกุ่ม, สอยดาว, เมี่ยง และอบเชย เป็นต้น

ไม้พุ่มและไม้พื้นล่าง ได้แก่ ต่างไก่ป่า (*Polygala arillata*), พลุช้าง (*Rhaphidophra peepla*), พญาคง (*Persicaria*), ขมหินสามทาง (*Pilea trinervea*), เครือเขาน้ำ (*Tatrastigma*), ขี้หนอน (*Schoepfia fragrans*), สะเภาลม (*Agapetes hosseana*), ดอกกง (*Thysanleana maxima*), ว่านหัวสืบ (*Disporum calcaratum*), ยาห้ว (*Smilax glabra*), ข้าวเย็นเหนือ (*S.china*), ตะไค้ตัน (*Litsea cubeba*), บัวคอง (*Tithonia diversifolia*), เอื้องเตาหิน (*Dendrobium infundibulum*) และ *Debregeasia longifolia* นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุลกล้วย, แข็งกวาง, ขอเทศ, ข้าวเย็น, คาคะกั่ว, พริกไทย, เอื้อง, กูด, นมเมีย, หนามไข่นุ, กลอย และกาหลา เป็นต้น

ป่าดิบเขาไม้ก่อ (Lower Montane Oak Forest) เป็นป่าที่อยู่ระดับความสูงตั้งแต่ 1368-1630 เมตรที่ระดับน้ำทะเลเฉลี่ยปานกลาง พรรณไม้ที่พบเป็นไม้เด่นจะเป็นพวกวงศ์ไม้ก่อพบที่เส้นทางศึกษาธรรมชาติดอยสามหมื่นและหน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่ยะ

ไม้เรือนยอดชั้นบนมีพรรณไม้ : ได้แก่ ก่อกระดุม (*Quercus semiserrata*), ก่อแดง (*Q. kingiana*), ก่อขี้หนู (*Q.helferiana*), ก่อเตี้ย (*Castanopsis acuminatissima*), ก่อหุยม

(*C. argrophylla*), ก่อใบเลื่อม (*C. ribuloides*), ก่อแป้น (*C. diversifolia*), ก่อพวง (*Lithocarpus fenestratus*) นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุลม่วงก้อม, อบเชย และกำยาน เป็นต้น

ไม้เรือนยอดชั้นรองมีพรรณไม้ ได้แก่ จี๊ผิ้ง (*Gordonia dalglieshiana*), แข็งกวางดง (*Wendlandia paniculata*), คำหุด (*Engelhardtia spicata*), ชมพูพิกัง (Prunus *cerasoides*), มังคาน (*Schima wallichii*), เหมือดคนตัวผู้ (*Helicia nilagirica*) นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุลม่วงก้อม, เมี่ยง, และมะละกอ เป็นต้น

ไม้พุ่มและไม้พื้นล่าง ได้แก่ กะดังใบ (*Leea indica*), กากหมากตาฤๅษี (*Balanophora fungosa*), กำลั้งช้างสาร (*Maesa montana*), ดอกงอก (*Thysanolaena maxima*), เถาวัลย์ยักษ์ (*Smilax ovalifolia*), ตาฉีเคย (*Craibiodendron stellatum*), เหมือดคนตัวผู้ (*Helicia nilagirica*), มะขามป้อม (*Phyllanthus emblica*) นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุลใบต่างดอก, กำลั้งช้างสาร, เพี้ยกระทิง, องุ่นป่า, ช่า, ข้าวเย็น, หนามไข่นุ้, ครามป่า, กะดังใบ และหว้า เป็นต้น

ป่าดิบเขาไม้สน-ไม้ก่อ (Lower Montane Pine-Oak Forest) ป่าประเภทนี้จะขึ้นบริเวณสันเขาที่มีความสูง 1,227-1,500 เมตร จากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยปานกลางจะเป็นป่าที่มักจะต้องเนื่องกับป่าเต็งรังผสมสน (Pine Dipterocarp Forest) ซึ่งจะเกิดแตกต่างกันที่ประเภทของดิน พบที่เส้นทางศึกษาธรรมชาติดอยสามหมื่น เส้นทางจากอำเภอแม่แตง-อำเภอปาย และเส้นทางที่เข้าทำการอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

พรรณไม้เรือนยอดชั้นบน ได้แก่ ก่อแป้น (*Castanopsis diversifolia*), ก่อต่าง (*Lithocarpus lindleyanus*), สนสามใบ (*Pinus kesiya*), มังคาน (*Schima wallichii*), ส้านใหญ่ (*Dillenia obovata*), หว้า (*Syzygium cumini*), จำปีหลวง (*Michelia rajaniana*), ชมพูพิกัง (*Prunus cerasoides*) นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุลเต้าหลวง, ช่าแป้น, กางขี้มอด, ก่อ, ม่วงก้อม, มะขามแป, ทัง, มะเดื่อ, หว้า, มะกอก และชิงชัน เป็นต้น

ไม้เรือนยอดชั้นรอง ได้แก่ กัลยฤๅษี (*Dalbergia cultrata*), กะพี้ควาย (*Dalbergia cultrata*), มังคาน (*Schima wallichii*), ชมพูพิกัง (*Prunus cerasoides*), เหมือดคนตัวผู้ (*Helicia nilagirica*) นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุลเพี้ยกระทิง, เชื่อง, มะกอก, กำยาน, อบเชย, กัลยเต้า, มะขามแป และกัลย เป็นต้น

ไม้พุ่มและไม้ล่าง ได้แก่ แข็งกวาง (*Wendlandia tinctoria*), แข็งกวางดง (*Wendlandia paniculata*), ข้าวสารป่า (*Pavetta tomentosa*), ตะไคร้ดิน (*Litsea cubeba*), ตาฉีเคย (*Craibiodendron stellatum*)

ไม้เรือนยอดชั้นรอง(lower later)ไม้ที่มีขนาดเล็กความสูงไม่เกิน18 พรรณไม้ที่พบ ได้แก่ กะพี้ควาย (*Dalbergia cultrata*), กระมอ (*Gardenia obtusifolia*), ขอบป่า (*Morinda coreia*), แสลงใจ (*Strychnos nux-vomica*)

ไม้พุ่มและไม้พุ่มต่ำ ได้แก่ กระมอ (*Gardenia obtusifolia*), กะดังใบ (*Leea indica*), โสมขบา (*Abelmoschus moschatus*), หนาดคำ (*Inula cappa*)

3. ป่าเต็งรังผสมสน (Pine-Deciduous Dipterocarp Forest) ป่าเต็งรังผสมสน มีความกระจ่ายตั้งแต่ความสูงจากระดับน้ำทะเลถึงปานกลาง 1100-1200 เมตร แตกต่างจากป่าเต็งรังที่มีสนสามใบ กระจ่ายอยู่รวมกันเป็นพรรณไม้เรือนยอดชั้นบน ซึ่งสนพวกนี้จะมี ความสูงเฉลี่ย 25-30 เมตรพบที่เส้นทางจากอำเภอแม่แตง – อำเภอป่าข่อย บริเวณกิโลเมตรที่ 72

ไม้เรือนยอดด้านบนจะมีขนาดใหญ่นขนาดกลาง ได้แก่ (*Gluta usitata*), กางจืด (*Albizia odoratissima*), เต็งปล้องหิน (*Ficus semicordata*), แคราย (*Stereospermum*), เต็ง (*Shorea obtusa*), พลวง (*Dipterocarpus tuberculatus*) นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุล กางจืด, ตะแบก และมะเดื่อ เป็นต้น

ไม้เรือนยอดชั้นรองมีขนาดกลางถึงขนาดเล็ก ได้แก่ กระพี้ควาย (*Dalbergia cultrata*), มะขามป้อม (*Phyllanthus*), ค่ำหัด (*Engelhardia spicata*), ปะเคียบ (*Macaranga kurzii*) นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุลคิ้ว และพลับพล่า เป็นต้น

ไม้พุ่มและไม้พุ่มต่ำจะหนาแน่นกว่าป่าเต็งรัง ได้แก่ ข้าวสารป่า (*Pavetta tomentosa*), แข็งกวาง (*Wendlandia tinctoria*), จีครอก (*Urena lobata*), สาบหมา (*Ageratina adenophora*), สาบเสือ (*Chromolaena odoratum*) นอกจากนี้ยังมีพรรณไม้ในสกุลเค็ด, เครืออ่อน, กลอย และยาบจีไค้ เป็นต้น

การใช้ที่ดินของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

จากฐานข้อมูลในปี พ.ศ. 2549 ที่ครอบคลุมพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง พบว่า การใช้ที่ดินส่วนใหญ่ของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังเป็นการใช้ที่ดินประเภทป่าไม้ที่เป็นป่าดิบเขา ป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 747,342.69 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 95.9 ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง รองลงมาเป็นการใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมที่ประกอบด้วยพื้นที่ทำนาข้าว ไม้ผล ไม้ยืนต้นและพืชไร่ มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 26,810.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.44 ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ส่วนพื้นที่เหลือเป็นการใช้ที่ดินประเภทชุมชนชนบทและเกษตรกรรม ที่เป็นพื้นที่กันออกจากเขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 5,221.81 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.67 ของพื้นที่

อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง โดยสามารถใช้ที่ดินของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังในปัจจุบัน ดังตาราง 1

ตาราง 1 การใช้ที่ดินของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังในปัจจุบัน

การใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	สัดส่วน (%)
การใช้ที่ดินประเภทป่าไม้	747,342.69	95.89
การใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรม	26,810.50	3.44
การใช้ที่ดินประเภทชุมชนชนบท	5,221.81	0.67
รวม	779,375	100.00

ที่มา: สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 เชียงใหม่ (2549)

การแบ่งเขตการใช้ที่ดินของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังในปัจจุบัน

ในปัจจุบันอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ได้แบ่งเขตการใช้ที่ดินออกเป็น 6 เขตการใช้ที่ดิน คือ

1. เขตบริการ ครอบคลุมพื้นที่ทำการอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ที่ตั้งหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติพื้นที่รองรับการท่องเที่ยว บ้านพักรับรองและอาคารอื่นๆมีพื้นที่รวม 6,652.27 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.85
2. เขตนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ ครอบคลุมบริเวณจุดชมวิวดอยกิ่วลม โป่งเดือด ลำน้ำแม่แดง โป่งร้อนท่าปาย ห้วยเสียะ และน้ำตกแม่ลาด มีพื้นที่รวม 20,359.12 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.60
3. เขตสงวนสภาพธรรมชาติ ครอบคลุมแหล่งต้นน้ำลำธาร และแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่ามีพื้นที่รวม 294,930.63 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.69
4. เขตหวงห้าม ครอบคลุมพื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติเปราะบาง ได้แก่ บริเวณป่าดอนบนของจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน พื้นที่ป่าใจกลางพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่รวม 289,786.38 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.03
5. เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ ครอบคลุมพื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติถูกทำลายส่วนใหญ่เป็นบริเวณที่ถูกแผ้วถางโดยชาวไทยภูเขา การลักลอบตัดไม้และการเผาป่าที่อยู่บริเวณรอบๆพื้นที่กันออกจากการเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีพื้นที่รวม 170,846.61 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.83

6. เขตกิจกรรมพิเศษ (Special Use Zone) ที่เป็นพื้นที่กันออกจากเขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง (ดังตาราง 2)

ตาราง 2 ประเภทของการใช้ที่ดินในอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังในปัจจุบัน

ประเภทของการใช้ที่ดิน	พื้นที่(ไร่)	สัดส่วน(%)
1. เขตบริการ	6,652.27	0.85
2. เขตนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ	20,359.12	2.61
2.1 จุดชมวิวดอยกิ่วลม	3,953.23	0.51
2.2 โป่งเดือด	4,045.51	0.52
2.3 ถ้ำน้ำแม่แดง	2,575.03	0.33
2.4 โป่งน้ำร้อนท่าปาย	1,869.19	0.24
2.5 ห้วยเหี้ยะ	5,240.71	0.67
2.6 น้ำตกแม่ลาด	2,675.45	0.34
3. สงวนสภาพทางธรรมชาติ	294,930.63	37.84
4. เขตหวงห้าม	289,786.38	37.18
5. เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ	142,065.67	18.23
6. เขตกิจกรรมพิเศษ	5,221.81	0.63
รวม	782,575	100.00

ที่มา: อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง (2553: 28)

ทรัพยากรมนุษย์

ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีการดำรงชีพแบบพึ่งพิงอาศัยจากทรัพยากรธรรมชาติ มีประมาณ 39 หมู่บ้าน โดยอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังได้ดำเนินการเข้าประชาสัมพันธ์กับ หมู่บ้านเป้าหมาย เรื่องการดำรงชีวิตแบบพึ่งพิงอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อความยั่งยืน โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ประชากรในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จะมีความแตกต่างกันน้อย เพราะอาชีพส่วนใหญ่ของประชากรจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม และปศุสัตว์ การหาของป่า เช่น เห็ด ผักต่างๆ เป็นต้น

ลักษณะทางด้านสังคม

ประเพณีและวัฒนธรรม

จะมีความแตกต่างในเรื่องของประเพณีและวัฒนธรรม ไปตามวิถีการดำรงชีพของแต่ละชนเผ่า ซึ่งในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังมีชนเผ่าต่าง ๆ อาศัยอยู่หลายเผ่าด้วยกัน ได้แก่ ลีซอ ม้ง กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ จีนฮ่อ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ

แนวความคิดเกี่ยวกับผู้นำ และความเป็นผู้นำ

ความหมายของผู้นำและความเป็นผู้นำ

มีนักวิชาการได้ให้นิยามไว้หลายท่านดังนี้

บุคคลที่สามารถจูงใจให้คนอื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นในตัวเขา สามารถช่วยคลี่คลายความตึงเครียดต่าง ๆ ลงได้ สามารถนำกลุ่มให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้ Raymon (1972 อ้างใน วนิดา ลิ้มจิตสมบุญ, 2536: 58) ผู้นำแตกต่างจากคนอื่นๆ ในกลุ่ม และเป็นบุคคลที่สามารถช่วยเหลือในสิ่งที่ผู้อื่นร้องขอ สามารถชี้แนะหนทางให้ผู้อื่นทำตามโดยผู้ตามให้ความเชื่อฟัง Whitehead (1936 อ้างใน วนิดา ลิ้มจิตสมบุญ, 2536: 58)

Fiedler (1967 อ้างใน วนิดา ลิ้มจิตสมบุญ, 2536: 58) มีความเห็นว่าผู้นำจะต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามเกณฑ์ต่อไปนี้ได้รับการแต่งตั้งในตำแหน่งผู้นำ ผู้นำพิเศษ ประธาน โดยเป็นตัวแทนของกลุ่ม เป็นผู้ได้รับเลือกจากกลุ่ม เป็นผู้แสดงออกให้เห็นว่ามีอิทธิพลมากที่สุด โดยสังคมมีมติ สรุปแล้วผู้นำคือบุคคลที่มีอำนาจเหนือบุคคลอื่นๆ ในกลุ่ม เป็นที่ยอมรับและเชื่อฟังสมาชิกในกลุ่มพร้อมที่จะปฏิบัติตามความคิดเห็น หรือคำสั่ง สามารถให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นๆ ได้ตามที่ร้องขอความช่วยเหลือ

ความเป็นผู้นำ

English (1960 อ้างใน วนิดา ลิ้มจิตสมบุญ, 2536: 59) ความเป็นผู้นำเป็นจะต้องมีลักษณะหรือทักษะการนำ หรือหน้าที่ของการนำ ความหมายในแง่นี้จะไม่คำนึงถึงสถานการณ์เป็นองค์ประกอบในการพิจารณาตัดสินใจว่าใครจะเป็นผู้นำและจะนำได้อย่างไรการริเริ่มชี้แนวทางหรือการควบคุมการกระทำที่มีต่อกลุ่ม หรือต่อบุคคลอื่น โดยผู้ตามอาจทำตามแนวทางนั้นๆไม่มากนักน้อยการกระทำที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มในทางที่จะทำให้กลุ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์

Ordway (1935 อ้างใน วนิดา ลิ้มจิตสมบุญ, 2536: 60) กล่าวว่าความเป็นผู้นำเป็นการกระทำที่มีอิทธิพลจูงใจให้บุคคลอื่นร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อให้งานสำเร็จตามความมุ่งหมายหรือความเป็นผู้นำเป็นศิลปะแห่งการกระทำของบุคคล เพื่อให้ได้รับสิ่งที่ต้องการและทำให้ผู้อื่นรู้สึกชอบเขา

Barnard (1961 อ้างใน วนิดา ลิ้มจิตสมบุญ, 2536: 60) ความเป็นผู้นำพิจารณาได้

2 ลักษณะคือ

1. ความเหนือกว่าในลักษณะต่างๆของความเป็นผู้นำ เช่นมีร่างกายแข็งแรง มีทักษะ ความรู้ทางเทคนิคต่างๆ มีความรอบรู้ ความเข้าใจ มีความรู้ ความสามารถ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นที่ประทับใจของผู้ร่วมงาน

2. ความเหนือกว่าในด้านความตั้งใจ ความไม่ย่อท้อ ความอดทน ความกล้าหาญ

Stogdill (1948 อ้างใน วนิดา ลิ้มจิตสมบุญ, 2536: 61) ได้ให้คำจำกัดความของความหมายความเป็นผู้นำว่า หมายถึง ขบวนการต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมของกลุ่ม โดยพยายามที่จะหาวิถีทางที่จะนำไปสู่จุดหมายและผลสำเร็จ Ralph M. Stogdill เชื่อว่าผู้นำควรมีหลักการกระทำในอันที่จะเป็นผู้รับผิดชอบ ประสานความร่วมมือของบุคคลในกลุ่มให้ปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ หลักการดังกล่าวอาจประกอบด้วย ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถ ความคิดริเริ่ม ความสนใจ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่ม การเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานร่วมกัน พร้อมทั้งเป็นตัวแทนในการที่จะติดต่อกับชุมชนและรู้จักประเมินคุณค่าในกิจการงาน ด้วยการให้บำเหน็จรางวัลและการลงโทษ

Stogdill (1974 อ้างใน วนิดา ลิ้มจิตสมบุญ, 2536: 61) ได้สรุปลักษณะความเป็นผู้นำกับองค์ประกอบต่างๆว่า ผู้นำมีความสามารถด้านสติปัญญา ภาษาและการตัดสินใจสูง มีความสามารถทางด้านการเรียน การทำงาน และการเข้าสังคม มีความรับผิดชอบเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นที่เชื่อถือของคนทั่วไป มีความสามารถในการปรับตัว มีอารมณ์มั่นคง มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี

พฤติกรรมแห่งการเป็นผู้นำ 10 ประการ

1. นักวางแผน (Planning)
2. นักจัดระเบียบ (Organizing)
3. นักประสานงาน (Coordinating)
4. นักสื่อสาร (Communicating)
5. นักมอบหมายงาน (Delegating)
6. นักตัดสินใจ (Decision-Making)
7. นักมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation)
8. นักฝึกอบรม (Training)
9. นักจัดกระบวนการกลุ่ม
10. นักประเมินผลงาน

องค์ประกอบของความเป็นผู้นำ

ความรู้	ความคิดและจิตใจ	บุคลิกภาพ	ความสามารถ
วิชาการ	คิดเชิงบวก	การวางตน	สไตล์การทำงาน
รู้รอบ	คิดเชิงวิเคราะห์	ความมั่นใจ	ตัดสินใจ
รู้ตน	คิดเชิงระบบ	เอกลักษณ์	
รู้คน	หลักคิด	อารมณ์	
รู้หน้าที่	สมาธิ	การพูด	
	วิสัยทัศน์	ความเป็นผู้ให้	
	ริเริ่ม สร้างสรรค์		

ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อต้องการทราบถึงบทบาทผู้บริหารในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ดังนั้นในการนี้จึงต้องเข้าใจถึงภาวะผู้นำ คุณลักษณะผู้บริหาร เพื่อนำมาอธิบายให้เข้าใจมากยิ่งขึ้นต่อไป

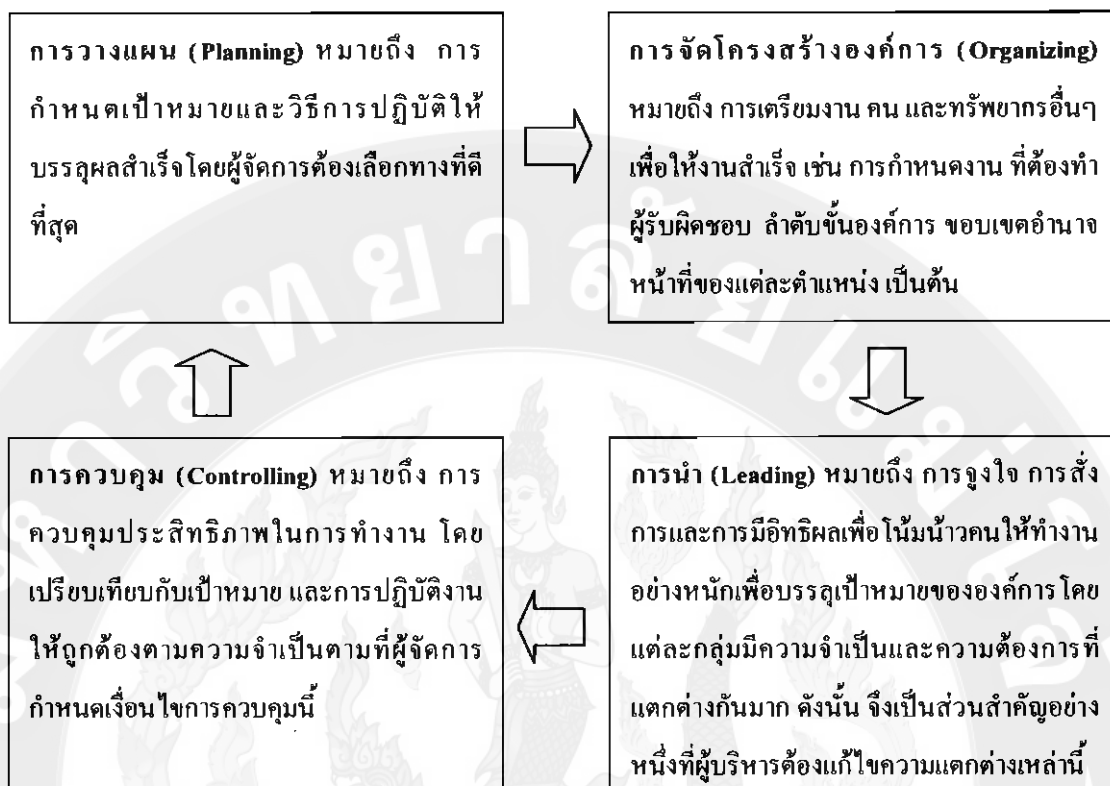
แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้

การจัดการ คือ การติดตามการดำเนินงานตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยองค์การหรือบุคลากร ที่ร่วมงานกันเพื่อบรรลุเป้าหมายเฉพาะ มักจะประเมินประสิทธิภาพของผู้บริหาร หรือผู้จัดการ เพราะการปฏิบัติงานของผู้บริหารหรือผู้จัดการส่งผลกระทบมากมายต่อองค์กร หรือการจัดการเรียกได้ว่าเป็นศิลปะในการทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุผลโดยฝ่ายคนอื่น ดังนั้น ในฐานะผู้จัดการหรือผู้บริหาร จึงต้องมีหน้าที่เป็นผู้ประสานระหว่างงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้ประสบความสำเร็จและบุคลากรภายในองค์กรเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป การจัดการ คือ

1. การปฏิบัติงานตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. การบูรณาการระหว่างคนกับงาน
3. การวางแผน การจัด โครงสร้างองค์การ การเป็นผู้นำ และการควบคุม

โดยหน้าที่ของการจัดการ มีอยู่ 4 แบบ คือ การวางแผน (Planning) ,การจัดโครงสร้างองค์กร (Organizing) ,การนำ (Leading) ,การควบคุม (Controlling) การปฏิบัติงานนี้เรียกว่า กระบวนการจัดการ หรือเรียกชื่อย่อว่า POCL (Angelo and Brian, 1960 อ้างใน เบญจมาภรณ์ อิศรเดช และคณะ, 2552: 17-18)

ภาพ 4 แผนภูมิกระบวนการจัดการ

หลักเกี่ยวกับหน้าที่การจัดการ(Management Functions) ของแนวคิดของเฟโยล์ (Fayol) สรุปได้ดังนี้ (สัมฤทธิ์ ษสมศักดิ์, 2549: 213)

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติไว้เป็นแนวทางการทำงานในอนาคต
2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดโครงสร้างของงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ให้อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้
3. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง การสั่งงานต่างๆแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี และต้องเข้าใจผู้ปฏิบัติงานด้วยตลอดจนเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงการติดต่อสื่อสารภายในองค์การด้วย
4. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และไปสู่เป้าหมายเดียวกันในที่สุด

5. การควบคุม (Controlling) หมายถึง การที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่า กิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้น สามารถเข้ากันได้กับแผนที่วางไว้แล้ว

จากแนวคิดการจัดการสามารถโยงสู่การศึกษาด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นการใช้หลักการจัดการทรัพยากรป่าไม้มาอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ได้มากยิ่งขึ้น

แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้

แนวความคิดและวิชาการด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ริเริ่มและรุ่งเรืองในประเทศอังกฤษ ต่อมาได้แพร่ขยายไปทั่วยุโรป อเมริกา และในเอเชีย มีรากฐานอยู่บนแนวคิดสองแนว คือ แนวอนุรักษ์และแนวเศรษฐกิจ การจัดการป่าไม้ในแนวทางที่เน้นด้านเศรษฐกิจและผลประโยชน์ที่ได้จากป่าไม้เชิงเดี่ยวได้ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะการปลูกไม้โตเร็วเพื่อทดแทนไม้เดิมที่ตัดออก มีแนวโน้มผลผลิตลดลง เนื่องจากขาดความหลากหลายและสมบูรณ์ของพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอื่น เช่น ดิน และน้ำ ในทศวรรษ 1960 ความตื่นตัวในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กระตุ้นให้นักวิชาการและนักวางแผน หามาหันให้ความสนใจกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่เน้นให้ความสำคัญกับแนวอนุรักษ์ เพื่อให้การจัดการทรัพยากรป่าไม้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการจัดการป่าไม้เพื่อรักษาดินน้ำลำธาร ลดปัญหาการพังทลายของดินและกิจกรรมทางด้านท่องเที่ยว เป็นต้น (Dasmann, 1976 อ้างใน ผจญสิทธิกัน, 2544: 9)

หลักการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเชิงอนุรักษ์ มีลักษณะที่สอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรทั่วไป คือ ให้ความสำคัญอย่างเท่าเทียมกันระหว่างกันระหว่างผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจกับผลประโยชน์เชิงนิเวศวิทยา กล่าวคือ พิจารณาผลผลิตภาพ ความมั่งคั่ง ความยั่งยืน และความเสมอภาค โดยมีหลักการจัดการ 3 ประการ ดังนี้คือ การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ยั่งยืน การใช้ประโยชน์ในลักษณะเอนกประสงค์ และการใช้ในระยะยาว

1. การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ยั่งยืน (Sustained Yield) หลักการสำคัญ คือ ต้องทำให้อัตราการเจริญเติบโตของต้นไม้สมดุลกัน เพื่อให้มีผลผลิตโดยไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งนี้ในการนำหลักการไปปฏิบัติต้องมีการวางแผนจัดการที่ละเอียดถี่ถ้วนและถูกต้องจึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ เนื่องจากมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น ชนิดของพันธุ์ไม้ อัตราการเจริญเติบโตของไม้ที่

ปลูกทดแทนและอัตราการสูญเสียของไม้เดิมที่ตัดออก รวมทั้งปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมต่างๆของพื้นที่ เป็นต้น

2. การใช้ในลักษณะเอนกประสงค์ (Multiple Use) พื้นฐานของการจัดการป่าไม้ ความอยู่ในลักษณะเอนกประสงค์ ไม่ควรเป็นการจัดการเพื่อการทำไม้เพียงวัตถุประสงค์เดียว การจัดการป่าไม้ควรรวมถึงทั้งหญ้าเลี้ยงสัตว์ แหล่งอาศัยของสัตว์ป่า พื้นที่นันทนาการ การอนุรักษ์ดิน และน้ำ และที่สำคัญที่สุด คือ การอนุรักษ์ดินน้ำลำธาร แนวคิดดังกล่าวเป็นการสนองประโยชน์ทั้งในระดับชุมชนและในระดับชาติในหลายๆ ทางที่เป็นไปได้

3. การใช้ในระยะยาว (Long Run) การจัดการป่าไม้โดยให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ในระยะสั้น จะไม่แตกต่างจากธุรกิจหรือกิจกรรมอุตสาหกรรมที่มุ่งหวังผลกำไรมากที่สุดในระยะสั้นๆ โดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่ติดตามมาในระยะยาว เช่น การจัดการป่าไม้ในรูปของการปลูกสร้างสวนป่าโดยปลูกไม้โตเร็วเป็นแถวเป็นระยะ จะขาดลักษณะความซับซ้อนหลากหลายของป่า ประโยชน์ที่เกิดก็ยังคงน้อยลง เกิดปัญหาเหมือนกับปัญหาที่ป่าถูกทำลายในบางประการ ดังนั้น แนวคิดการจัดการป่าไม้ที่ดีจึงต้องพิจารณาทั้งในด้านคุณภาพ ความยั่งยืน รวมทั้งผลลัพธ์ อันหลากหลายที่มีต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

การจัดการป่าไม้แบบยั่งยืน

การจัดการป่าไม้เป็นการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ โดยประยุกต์หลักวิชาการป่าไม้ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อให้ได้ประโยชน์จากป่าไม้อย่างยั่งยืน (ปีสสี ประสพสิทธิ์, 2546 อ้างใน ณิชานูล ขสวิจิตร, 2549: 5) ซึ่งความคาดหวังเบื้องต้นของการจัดการป่าไม้ คือ เพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากป่าไม้ ทั้งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นไปอย่างยั่งยืน โดยใช้วิธีการจัดการที่เหมาะสม นั่นก็คือวิธีการที่ทำให้ป่ามีสภาพตามที่เรารต้องการและวิธีการที่ทำให้ป่าสามารถให้ประโยชน์ตามที่เรารต้องการ การจัดการป่าไม้ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์โดยยึดประโยชน์ที่ได้จากป่าเป็นสำคัญ เช่น การจัดการป่าไม้เพื่อการผลิตไม้ การจัดการป่าไม้เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ การจัดการป่าไม้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า การจัดการป่าไม้เพื่อเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติและพันธุกรรม

Food and Agriculture Organization (1997 อ้างใน ณิชานูล ขสวิจิตร, 2549: 6) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ว่าเป็นการจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งใน

ปัจจุบันและในอนาคต การพัฒนาที่ยั่งยืนในลักษณะนี้จึงจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์ดิน น้ำ พันธุกรรมของพืชและสัตว์ไปด้วยกัน และจะต้องเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจและเป็นที่ยอมรับของสังคม

ITTO (1992 อ้างใน ธิชาบุตย ษวิจิตร, 2549: 6) ได้ให้คำจำกัดความของการจัดการป่าไม้แบบยั่งยืน (sustainable forest management) ว่าเป็นขบวนการจัดการที่ดินป่าไม้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายๆด้านที่ทำให้ป่าไม้สามารถอำนวยประโยชน์ทั้งผลิตผล (Products) และการบริการ (services) ได้อย่างสม่ำเสมอโดยไม่ทำให้คุณค่าต่างๆ ของป่าไม้ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตลดลงและไม่ก่อให้เกิดผลเสียทั้งทางสังคมและกายภาพของสิ่งแวดล้อม ต่อมาได้ขยายความเป็นการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ป่าไม้และที่ดินป่าไม้ในวิถีทางและอัตราที่สามารถรักษาความหลากหลายทางชีวภาพการใช้ผลิตผล ความสามารถในการสืบพันธุ์และความอยู่รอดของป่า เพื่อให้สามารถอำนวยประโยชน์และมีบทบาทที่สำคัญทางนิเวศวิทยา สังคมและเศรษฐกิจ ในระดับพื้นที่ ระดับชาติ และระดับนานาชาติ โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

แนวคิดในการจัดการป่าไม้แบบยั่งยืน จึงได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงจากการจัดการเพื่อต้องการไม้เป็นความต้องการระบบนิเวศป่าไม้ ที่สามารถสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลก โดยมีการกำหนดเกณฑ์และเครื่องชี้วัดบอกความสำเร็จหรือความก้าวหน้าในการดำเนินการของแต่ละประเทศภายใต้ความร่วมมือและประสานงานกับประเทศต่างๆทั้งภูมิภาคโลก

จากความหมายของการจัดการและแนวคิดการจัดการนำไปสู่กระบวนการจัดการ ซึ่งเป็นลักษณะที่กล่าวถึงผู้บริหารหรือผู้นำ โดยเรียกว่า บทบาทของผู้บริหารจะต้องเป็นตัวสำคัญในการใช้หลักการจัดการมาใช้ในการปฏิบัติงาน ในทางนี้ผู้ศึกษาได้นำเอาแนวคิดเรื่องบทบาทของการจัดการมาประกอบการอธิบาย ถึงความสำคัญ เพื่อให้มองภาพบทบาทของการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป

บทบาทของการจัดการ

Mintzberg (1960 อ้างใน เบญจมาภรณ์ อิศรเดช, 2552: 21-22) ได้สรุปเกี่ยวกับบทบาทของการจัดการไว้ดังนี้

1. บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Roles) ผู้จัดการต้องติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆทั้งภายในและภายนอกองค์การ จึงเกี่ยวข้องกับบทบาท ดังนี้ คือ

1.1 การสร้างบทบาทสมมติต่างๆ ต่อผู้อื่น เช่น การพาเยี่ยมชมหน่วยงานของผู้มาเยือน การร่วมงานสำคัญต่างๆ หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการกระทำที่แสดงออกถึงภาพพจน์ขององค์กร

1.2 การเป็นผู้นำ เป็นบทบาทที่ต้องรับผิดชอบในการกระทำต่อผู้บังคับบัญชา ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ลักษณะการเป็นผู้นำนั้นจะต้องแสดงความคิดเห็นของการตัดสินใจเรื่องการฝึกอบรม การจูงใจ และระเบียบวินัยของทุกคน

1.3 การประสานงาน บทบาทนี้จะต้องเป็นเหมือนนักปกครองที่ต้องร่วมงานกับบุคคลอื่นนอกองค์กรและการสร้างพันธมิตรเพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

2. บทบาทด้านข่าวสารข้อมูล (Informational Roles) คือ การควบคุม การเผยแพร่ และการเป็นนักพูด ตามแนวคิดของ Mintzberg เขาเชื่อว่างานที่สำคัญส่วนหนึ่งของผู้จัดการคือการจัดด้านข้อมูล เพราะการมีข้อมูลที่ถูกต้องจะช่วยให้การตัดสินใจที่ต้องใช้ไหวพริบ ได้ถูกต้อง

3. บทบาทการตัดสินใจ (Decisional Roles) ผู้จัดการต้องใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาหรือการหาความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งบทบาทการตัดสินใจประกอบไปด้วย

3.1 บทบาทของผู้ประกอบการ ผู้จัดการที่ดีมักจะถูกคาดหวังให้เป็นเสมือนผู้ประกอบการในการริเริ่ม สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมใหม่ๆ

3.2 การเผชิญกับความยุ่งยาก ผู้จัดการต้องสามารถจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดคิดมาก่อน

3.3 การจัดสรรทรัพยากร เนื่องจากไม่มีเวลาหรือเงินมากพอ ดังนั้น ผู้บริหารต้องจัดวางระบบการจัดสรรทรัพยากร และการใช้อย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.4 การเป็นนักเจรจาต่อรอง คือ การเป็นผู้เจรจาต่อรองในการปฏิบัติงานกับบุคคลต่างๆมากมายทั้งในและนอกองค์กรเพื่อบรรลุผลสำเร็จที่กำหนดไว้

จากความหมายของการจัดการและแนวคิดการจัดการ สามารถเชื่อมโยงการศึกษาได้โดยการนำแนวคิดการจัดการที่ประกอบด้วยหลักการ 5 ประการ มาเป็นตัวศึกษาว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลใช้หลักการจัดการมาเป็นแนวทางการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้หรือไม่ ซึ่งเป็นการแสดงถึงบทบาทขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในการนำหลักการมาใช้ ดังนั้นเพื่อให้ประเด็นด้านข้อมูลการจัดการมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น จึงมีการนำแนวคิดเรื่องบทบาทขององค์กรบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มาอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้ได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยจะกล่าวต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

ความหมายของบทบาท

มีผู้ให้ความหมายของบทบาทไว้หลายคนส่วนใหญ่แล้วก็คล้ายๆกัน คือ สิทธิและหน้าที่ของบุคคลแต่ละคนที่สังคมกำหนดขึ้นมาตามตำแหน่งที่บุคคลนั้นดำรงอยู่ (อุทัย หิรัญโต, 2526: 197)

สุพัตรา สุภาพ (2522: 45) ยังมีความหมายของบทบาทที่แตกต่างออกไปอีก บทบาทคือ สิทธิหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติที่บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลหนึ่ง ในสังคมตามสถานภาพของคน

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม (2520: 45) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ใกล้เคียงกัน คือ สิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่างๆพึงกระทำ เมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้สถานภาพใด อย่างใดแล้ว บุคคลที่อยู่ในสถานภาพนั้นๆ จะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ที่กำหนดไว้นั้น อีกความหมายหนึ่งของบทบาท คือการกระทำต่างๆที่บทกำหนดไว้ให้ต้องทำตาม บทบาทนี้เปรียบเสมือนบทของละครที่กำหนดให้ผู้แสดงในละครเรื่องนั้นๆ เป็นตัวละครอะไร มีบทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไร ถ้าแสดงผิดบท หรือไม่สมบทบาทก็อาจจะถูกเปลี่ยนตัวไม่ให้แสดง (พทยา สายหู, 2516: 68) ยังมีผู้ให้ความหมายของบทบาทที่แตกต่างไปจากนี้อีก คือ บทบาทโดยทั่วไปอาจพิจารณาความหมายได้ 2 นัย คือนัยแรก พิจารณาในด้านโครงสร้างสังคม บทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่างๆ ซึ่งแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ทรงตำแหน่งนั้น อีกนัยหนึ่ง พิจารณาในด้านการแสดงบทบาท หรือการปะทะสังสรรค์ทางสังคม บทบาท หมายถึง ผลต่อเนื่องที่มีแบบแผนการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปะทะสังสรรค์นั้น ตามนัยแรกบทบาทเป็นการจำแนกชนิดของบุคคลในสังคมที่ถูกทำให้แตกต่างกันโดยคุณสมบัติและพฤติกรรมของเขาที่มีปทัสถาน บทบาทแสดงให้เห็นถึงการวิภาคกิจกรรมต่างๆและลักษณะที่เป็นอยู่ยอมรับกันในสังคมของสมาชิก ตามนัยหลังบทบาทเป็นวิธีแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่สังสรรค์กันนั้นว่าจะปฏิบัติต่อกันอย่างไร หรือคาดว่าผู้อื่นจะปฏิบัติต่อตนอย่างไร ซึ่งเมื่อพิจารณาทั้งสองนัยแล้ว บทบาทจึงเป็นตัวกลางระหว่างสังคมกับบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในสถานการณ์ ซึ่งพฤติกรรมของเขากลายเป็นแนวทางปฏิบัติของสังคมนั้นๆ (ไพบุลย์ ช่างเรียน, 2516: 19-20)

จากความหมายของบทบาทที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า บทบาท คือ สิทธิและหน้าที่ของบุคคลแต่ละคนที่จะต้องประพฤติปฏิบัติต่อกันตามปทัสถานในการปะทะสังสรรค์ สังคมจะเป็นตัวกำหนดขอบเขตการประพฤติปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละบุคคล

องค์ประกอบของบทบาท

ประกอบไปด้วยลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2522: 48-49) ตามแนวทฤษฎีบทบาทของ Nadel (1978 อ้างใน สวัสดิ์ รอบรู้, 2546: 19) คือ

1. ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท (Peripheral Attributor) ได้แก่บทบาทชนิดที่แม้จะขาดหายไปหรือมิได้แสดงบทบาทนั้น ก็ไม่ทำให้บทบาทที่ต้องการผิดไป เช่น ครูที่เขียนกระดานดำแล้วจะล้างมือโดยทันที หรือจะไม่ล้างมือโดยทันทีก็ไม่ทำให้บทบาทของครูผิดไป
2. ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทจะขาดไม่ได้ (Required Attributor) ได้แก่ส่วนของบทบาทที่สำคัญ ถ้าขาดส่วนสำคัญของบทบาทในส่วนนี้แล้วจะทำให้บทบาทของตำแหน่งผิดไป เช่น บุคคลที่สวมบทบาทของตำแหน่งครู แต่ไม่ยอมสอนนักเรียน เพราะชอบทำงานด้านธุรการ จึงเป็นครูโดยตำแหน่งเท่านั้น ไม่อาจจะเรียกได้ว่าเป็นครูที่สมบูรณ์ได้ เพราะมิได้แสดงบทบาทที่สำคัญ คือบทบาทในการสอนนักเรียน
3. ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมายข้อบังคับอย่างปรากฏชัดแจ้ง (Pivotal Attributor) ได้แก่ส่วนของบทบาทตามที่กฎหมายข้อบังคับกำหนดให้กระทำหรือปฏิบัติ ถ้าบุคคลที่สวมบทบาทตามตำแหน่งไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ปรากฏอย่างชัดแจ้งแล้วถือว่าบุคคลนั้นมิได้แสดงบทบาทในตำแหน่งนั้น เช่น กฎหมายกำหนดว่าครูคือผู้สอนประจำในสถานศึกษา และได้รับเงินเดือนประจำทุกเดือน แต่ นาย ก เป็นครูสอนพิเศษ และมีได้รับเงินเดือนประจำทุกเดือน กรณีดังกล่าวก็ถือว่า นาย ก มิได้เป็นครูตามที่กฎหมายกำหนด

ลักษณะของบทบาท

ได้มีการแบ่งลักษณะของบทบาทที่แสดงออกมาตามความคิดเห็นของนักวิชาการเป็น 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มที่มีความคิดเห็นว่า บทบาทมี 2 ลักษณะ บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำจริง ไม่ใช่เพียงระดับความคิดเท่านั้น และบทบาทตามอุดมคติ หรือตามความคาดหวัง (Idea Role) เป็นบทบาทที่บุคคลควรปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวัง กล่าวคือ เป็นบทบาทที่อยู่ในระดับความคิดเห็นส่วนบุคคลเพื่อสนองตอบต่อสิ่งเร้า แต่ยังไม่ได้กระทำจริง

2. กลุ่มที่มีความคิดเห็นว่าบทบาทมี 3 ลักษณะมี รังสรรค์ ทิมพังก์ฟงส์ (2521: 36) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทมี 3 ลักษณะ คือ

2.1 บทบาทที่กำหนดไว้ในสังคม หรือบทบาทตามอุดมคติ (The socially prescribed role or ideal role) เป็นบทบาทที่สังคมจะกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้กับตำแหน่งทางสังคมไว้ เช่น พ่อแม่จะมีสิทธิและหน้าที่อย่างไร ดังนั้นจึงทำให้พ่อจะคาดหวังบทบาทของบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งเหล่านั้นได้

2.2 บทบาทตามความรู้สึกที่ได้รับรู้ (The perceived role) เป็นบทบาทที่แสดงออกโดยการวินิจฉัยของตน กล่าวคือบุคคลแต่ละคนนั้นจะมีความเชื่อแตกต่างกัน มีการรับรู้ต่อสถานภาพต่างๆแตกต่างกัน ภาพพจน์ของแต่ละคนที่เกิดขึ้นก็แตกต่างกัน ดังนั้นบทบาทที่แสดงออกก็เข้าไปในทิศทางที่อาศัยสิ่งที่ตนรับรู้เป็นพื้นฐาน

2.3 บทบาทที่ปฏิบัติจริง (The performed role) เป็นบทบาทที่แต่ละคนได้ปฏิบัติไปจริง ซึ่งบางครั้งการแสดงบทบาทก็เป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือจากความคาดหวังและการรับรู้เหมือนกัน ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพเฉพาะตัวและประสบการณ์ในอดีตของเขาด้วย

ตัวกำหนดบทบาท

นักวิชาการหลายท่านมีความคิดเห็นแตกต่างกันไปเกี่ยวกับบทบาทที่บุคคลแสดงออกมานั้นเป็นผลสืบเนื่องจากอะไร พอจะสรุปได้ 2 แนวทางใหญ่ๆคือ

1. บุคคลแสดงบทบาทออกมาตามสถานภาพหรือตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ ปาหณิ จิตวิวัฒนา (2523: 10) ได้อธิบายการเกิดบทบาทว่า ตำแหน่งต่างๆที่มีอยู่ในกระสวนใดกระสวนหนึ่งนั้น จะเป็นเครื่องกำหนดบทบาทของตำแหน่งนั้นๆ ว่าจะมีภารกิจหน้าที่อย่างไรบ้าง ฉะนั้นเมื่อมีตำแหน่งเกิดขึ้นสิ่งที่มาควบคู่กับตำแหน่งคือบทบาทของตำแหน่ง เพราะว่าทุกตำแหน่งจะต้องมีบทบาทกำกับ บทบาทและตำแหน่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ทั้งนี้ กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527: 51; จิตยา สุวรรณะชญ, 2527: 43) ได้กล่าวถึงการเกิดบทบาทไว้คล้ายกันว่า บทบาทเกิดจากตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคลซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือบุคคลทั่วไป ถ้า

ตำแหน่งหรือสถานภาพเปลี่ยนไป บทบาทก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย จากแนวทางนี้จะเห็นได้ว่า เมื่อมีตำแหน่งหรือสถานภาพเกิดขึ้นแก่บุคคลใดในสังคม บุคคลนั้นย่อมจะมีบทบาทหรือสิทธิหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามตำแหน่ง หรือสถานภาพนั้นๆ

2. บุคคลแสดงบทบาทออกตามบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลนั้นๆ พฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละบุคคลที่เข้าไปอยู่ในตำแหน่งนั้นมีความแตกต่างกันตามบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น เช่น บางคนมีบทบาทนุ่มนวล บางคนมีบทบาทเด็ดขาด หรือเผด็จการ เป็นต้น แนวความคิดนี้ ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516: 29-30) ได้อธิบายไว้ว่า บทบาทของบุคคลในสังคมขึ้นอยู่กับสถานภาพที่ตนครองอยู่ และคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างกันออกไปตามลักษณะสถานภาพ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ความสามารถ มุมเหตุจิตใจ การอบรม และความพอใจซึ่งแนวคิดเช่นนี้สอดคล้องกับ ทิตยา สุวรรณะชญ (2527: 43) ที่ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทที่ควรจะเป็นนั้นไม่แน่นอนเสมอว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมจริงๆ ของคนที่ครองฐานะตำแหน่งที่มีบทบาทที่ควรจะเป็น บุคลิกลักษณะของตนเองและบุคลิกลักษณะของผู้อื่นที่เข้าร่วมในพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้น (Stimulus) ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคม สำหรับ สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา (2523: 20 อ้างใน สวัสดิ์ ครอบรู้, 2546: 21) ได้สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทไว้ว่า บทบาทนั้นสามารถถูกกำหนดโดยตำแหน่ง และโดยบุคลิกลักษณะของบุคคล พร้อมทั้งได้อธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับบุคลิกลักษณะไว้ว่า บุคลิกลักษณะของบุคคลอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทได้ภายใต้สถานการณ์ 3 อย่าง คือ

2.1 คุณลักษณะประจำตัวของแต่ละบุคคล อาจเข้าไปสอดคล้องแทรกในพฤติกรรมอันเป็นที่คาดหวังของบุคคลทั่วไป หรืออาจเข้าไปผูกพันกับบทบาทตำแหน่งนั้นๆ

2.2 ความขัดแย้งในบทบาทอาจเกิดจากความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทไม่เป็นไปในทางเดียวกันกับความคิดเห็นของเจ้าของบทบาทผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ

2.3 บทบาทที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใด อาจจะอยู่ในขีดความสามารถของบุคคลนั้น แต่ไม่เหมาะสมกับความต้องการของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น

จากแนวทางนี้จะเห็นว่า พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกนั้นนอกจากจะเกิดจากบทบาทตามที่กำหนดไว้ในตำแหน่ง หรือสถานภาพนั้นแล้ว แต่เกิดจากบุคลิกลักษณะ หรือบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลที่เข้าไปอยู่ในตำแหน่ง หรือสถานภาพนั้นด้วย เช่น บุคคลที่มีบุคลิกลักษณะต่างกันเข้าไปอยู่ในตำแหน่งเดียวกัน ย่อมแสดงพฤติกรรมต่างกัน เป็นต้น

จากการตรวจสอบเอกสารแนบคดีทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึงสิทธิหรือหน้าที่ที่บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งต่างๆทางสังคม จะต้องปฏิบัติตามที่สังคมกำหนด ขึ้นมา และบทบาทนี้ มีส่วนประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ

- 1) ส่วนที่เป็นกฎเกณฑ์ข้อบังคับ
- 2) ส่วนที่มีความสำคัญต่อบทบาทจะขาดมิได้
- 3) ส่วนที่ทำหน้าที่ส่งเสริมบทบาท

อย่างไรก็ตาม บทบาทที่บุคคลแสดงออกนั้นเกิดจากสถานภาพหรือตำแหน่งบุคคล นั้นดำรงอยู่ และเกิดจากบุคลิกภาพเฉพาะตัวของบุคคลนั้นๆ และการแสดงบทบาทนี้สรุปได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

- 1) บทบาทที่กำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจน
- 2) บทบาทตามความรู้สึกที่ได้รับรู้
- 3) บทบาทที่กระทำจริง เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงๆ

จากทฤษฎีดังกล่าวสามารถโยงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วน ตำบล ได้ว่ากระทำตามบทบาทที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการทรัพยากรป่า ไม้ และเพื่อต้องการให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องอธิบายเกี่ยวกับบทบาทขององค์การบริหารส่วน ตำบลการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ตามกรอบกฎหมายที่กำหนด ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

แนวคิดบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้

บทบาทตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

หมวดที่ 5 แนวนโยบายแห่งรัฐ

ส่วนที่ 8 แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

มาตรา 85 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

1. กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึง ความ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และการดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดย ต้องให้ ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการ คัดสินใจด้วย

2. กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึง โดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหา แหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร

3. จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

4. จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบ และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

5. ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดการะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนด แนวทางการดำเนินงาน

หมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 290 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่
2. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน
3. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่ม โครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

บทบาทตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

ส่วนที่ 3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 67 ภายใต้งบตั้งแห่งกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (ชาธิวัฒน์ ศรีแก้ว, 2537: 13-14) ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้ง กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

บทบาทตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542

(พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ, 2542: 53-55)

มาตรา 16 อบต. มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มี และบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขูปโภค และการก่อสร้างอื่นๆ
5. การสาธารณสุขการ
6. การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

13. การจัดให้มี และบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มี และควบคุมสุสาน และฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มี และควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ
24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
25. การผังเมือง
26. การขนส่ง และการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน
31. กิจอื่นใด ที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

จากบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่เขตรับผิดชอบ ตามตัวบทกฎหมาย เพื่อให้เห็นภาพแล้ว ยังมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดด้านบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาประกอบการอธิบายให้เข้าใจเพิ่มเติม ซึ่งจะได้อีกกล่าวในลำดับต่อไป

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พญัสถ์ศักดิ์ ฉัตรเดชะ (2543) ได้สรุปบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ว่า

1. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการสำรวจ สภาพปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบล โดยการจัดทำแผนผังลักษณะกายภาพของตำบล ซึ่งมีแผนที่ทางอากาศของกรมแผนที่ทหารหรือกรมป่าไม้ หรือที่สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นต้นแบบ

2. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดตั้งกรรมการสิ่งแวดล้อม ที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มชาวบ้านที่สนใจมาร่วมมือจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมของตำบลใหม่โดยใช้แผนที่กรมป่าไม้ หรือแผนที่กรมแผนที่ทหารเป็นตัวเริ่มต้น จากนั้นก็เดินสำรวจของจริงและปรับปรุงแผนที่ใหม่ให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

3. จัดทำแผนปฏิบัติการที่จะสร้างให้เห็นภาพตำบลสีเขียวที่มีป่าไม้มากขึ้น ปลอดภัย และไม่มีน้ำเน่าเสีย โดยองค์การบริหารส่วนตำบลสนับสนุนงบประมาณเบื้องต้นปีละประมาณ 500,000 บาท ขึ้นไป ทั้งนี้ต้องให้องค์การบริหารส่วนตำบลและผู้สนใจทั้งในตำบลและนอกตำบล ช่วยกันรับผิดชอบในฐานะกรรมการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงจะเกิดการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมขึ้นมาได้จริง ถ้าทุกองค์การบริหารส่วนตำบลมีแผนป้องกันและเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี ภาพรวมของอำเภอ จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ ย่อมดีขึ้นต่อไปด้วย

ปรกรณ์ จริงสูงเนิน (2541) ได้สรุปบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ว่า

1) องค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทในด้านการอนุรักษ์เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุดสามารถพิจารณาได้ว่าพื้นที่ใดเหมาะสมกับการจัดทำแผนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือฟื้นฟูทรัพยากรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

2) ด้านการเสริมและบูรณะฟื้นฟู องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดทำแผนพัฒนาตำบลในการบำรุงดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การจัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกป่าโดยแบ่งออกเป็นปลูกป่าในพื้นที่ที่รกร้างว่างเปล่า การปลูกป่าในเขตป่าเสื่อมโทรม การปลูกป่าในพื้นที่สาธารณะประโยชน์ต่างๆ เช่น วัด โรงเรียน ริมถนน สถานที่ราชการ เป็นต้น

3) ด้านการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดตั้งงบประมาณสนับสนุนจัดทำโครงการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในตำบล โดยให้

ความรู้แก่สมาชิกประชาชนในพื้นที่และยังมีแนวทางสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบได้ด้วย

จากหลักการจัดการโยงเข้าสู่บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นผลโดยตรงต่อประชาชน ดังนั้นในการศึกษาเอกสารจำต้องให้ทราบถึงกระบวนการบริหารองค์การนโยบาย อันนำไปสู่การปฏิบัติงานที่อาศัยความร่วมมือถึงภาคส่วน โดยเกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ กฎหมาย และค่านิยมของแต่ละองค์กร เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในการดำเนินงานศึกษาวิจัยเรื่องนี้

แนวนโยบายของรัฐกับการให้ประชาชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ในปี พ.ศ. 2528 คณะรัฐมนตรีได้กำหนดให้มีนโยบายการป่าไม้แห่งชาติขึ้น โดยเน้นให้มีการพัฒนาป่าไม้ด้วยการปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้สึกละหวางเห็น รู้จักใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างประหยัด โดยรัฐจะต้องให้ความรู้ ทักษะคิด ความสำนึก ความรู้สึก และทักษะแก่ประชาชนเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากทรัพยากรป่าไม้และผลเสียจากการตัดไม้ทำลายป่า รวมทั้งการใช้สอยอย่างฟุ่มเฟือย จัดให้มีการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ที่มีต่อส่วนรวมให้มีการพัฒนาด้านป่าไม้ โดยส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชนและภาครัฐบาล เพื่อใช้ภายในประเทศ เพื่อประโยชน์ในการอุตสาหกรรมและสนับสนุนให้มีการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน ส่งเสริมการปลูกป่าไม้ในที่ดินของรัฐ และการปลูกป่าตามหัวไร่ปลายนาน้ำหรือปลูกป่ารายย่อย เพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน (กรมป่าไม้, 2535 อ้างใน ผงูญ สิทธิกัน, 2544: 9-10)

นอกจากนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ โดยการสนับสนุนประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้การมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายในกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่องและส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน ด้วยการปรับปรุงบทบาทของรัฐเพื่อสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อเผยแพร่ข้อมูลแก่กัน สร้างโอกาสให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ตัดสินใจและติดตามประเมินผล

โครงการของรัฐที่จะมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรัฐจัดให้มีขั้นตอนการประชาพิจารณ์อย่างต่อเนื่อง ออกพระราชบัญญัติป่าชุมชนซึ่งเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายเพื่อให้ชุมชนมีสิทธิตามกฎหมายในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน สนับสนุนให้มีกฎหมายรองรับสิทธิของชุมชนท้องถิ่นและชาวประมงขนาดเล็กให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลทั้งการอนุรักษ์และดูแลรักษาป่าชายเลนตลอดจนส่งเสริมองค์กรท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชน และการจัดทำแผนงานและโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนแหล่งเงินทุนหรืองบประมาณหรือกองทุนสำหรับใช้ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539 อ้างใน ผจญ สิทธิกัน, 2544: 9-10)

ส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้มีแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยกำหนดในยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับ

1. การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ เพื่อรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ส่งเสริมสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร ตลอดจนพัฒนาระบบการจัดการร่วมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะการดูแลทรัพยากรธรรมชาติหลัก ได้แก่ ดิน น้ำ ป่า ไม้ ทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง ทรัพยากรแร่ การแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี รวมทั้งการป้องกันภัยพิบัติ

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการปรับแบบแผนการผลิตและพฤติกรรมบริโภคไปสู่การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนเพื่อลดผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์ทั้งด้านการเงินและการคลัง และการสร้างตลาดสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษและควบคุมกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยการเพิ่มประสิทธิภาพการกำจัดมลพิษขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีกลไกกำหนดจุดยืนต่อพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศ

3. การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการวางพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพในระยะยาว โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางสำคัญ เริ่มจากการจัดการองค์ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกัน ส่งเสริมการ

ใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างความมั่นคงของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชนรวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถและสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรชีวภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ

จากที่กล่าวทั้งหมดเรื่องของการจัดการสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สามารถมองเห็นภาพของการศึกษาว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ต้องอาศัยหลักการจัดการเป็นแนวทางกรอบดำเนินงานภายใต้ความรู้ ความเข้าใจ ของผู้บริหารองค์การ ที่ต้องมีบทบาทในการกำหนดวัตถุประสงค์ของงาน โดยความร่วมมือของประชาชน ภายใต้การดำเนินงานตามกรอบกฎหมายที่กำหนด

แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) (อ้างใน สมเกียรติ ประเสริฐ, 2542: 10-13) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชนบท ทั้งนี้ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ที่มุ่งเน้นคนเป็นสำคัญมากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้พยายามเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาจากระดับบนลงล่าง (Top-down) มาเป็นจากระดับล่างขึ้นบน (Bottom-up) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Oakley (1984: 17) ได้กล่าวว่า แนวทางจากระดับล่างขึ้นบนนี้ เกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดหาย (Missing ingredient) ในกระบวนการพัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้อธิบายและให้ความหมาย ปึงจัยขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบของชุมชนคือการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้มากมายซึ่งผู้วิจัยได้นำมากล่าวไว้เท่าที่จำเป็นและสอดคล้องกับแนวทางการศึกษา ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Cohen and Uphoff (1981: 6) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค

Reeder (1974: 39) ได้ให้ความหมายเจาะจงถึงการมีส่วนร่วม ว่าการมีส่วนร่วมเป็นการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

นอกจากนี้ สุชาดา จักรพิสุทธิ์ (2547) ศึกษาเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่างๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้ง ค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

จากแนวคิดและทัศนะที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด สามารถแยกประเด็นสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นจาก เป้าหมายที่ต้องการ ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ความผูกพัน การเสริมแรง โอกาส ความสามารถ การสนับสนุน ความคาดหวังในสิ่งที่ต้องการ โดยมีพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของเหตุผล
2. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยม
3. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของประเพณี
4. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของความผูกพัน ความสนใจ

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งการรับรู้

ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

การที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มีปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิด ดังนี้

Koufman (1949: 7) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบท พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

นอกจากนี้ ประยูร ศรีประสาธน์ (2542: 5) ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม มีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
2. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม
3. ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมได้ ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้
3. การได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร และแหล่งที่มาของข่าวสาร

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

Fornaroff (1980: 104) เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล

2. การดำเนินงาน

3. การใช้บริการจากโครงการ

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

นอกจากนี้ อภิญา กังสนารักษ์ (2544: 14-15) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหา ให้ปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ

3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อรู้ว่าการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวก็ได้

ส่วน อทิน รพีพัฒน์ (2547: 49) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข

2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา

3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาดำเนิน

4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ขั้นตอนการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2546) ได้สรุปและนำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมใน 2 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะที่ 1 มีขั้นตอน ดังนี้

1. การคิด

2. การตัดสินใจ

3. การวางแผน

4. การลงมือปฏิบัติ

ลักษณะที่ 2 มีขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดปัญหา
2. การวางแผน
3. การดำเนินงาน
4. การประเมินผล
5. การบำรุงรักษา และพัฒนาให้คงไว้

จากแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมดสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมี 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไข
2. คัดสินใจกำหนดความต้องการ
3. ลำดับความสำคัญ
4. วางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน ทรัพยากร
5. ดำเนินงานตามโครงการ และ/หรือ สนับสนุนการดำเนินงาน
6. ประเมินผล

จากการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึง วิธีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันใน ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนโดยสรุปมีขั้นตอนทั้งสิ้น 5 ขั้นตอนคือ 1) การวิเคราะห์ - สังเคราะห์ปัญหาของชุมชน 2) การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต 3) การกำหนดกิจกรรม 4) การดำเนินกิจกรรม และ 5) การประเมินผลกิจกรรม ซึ่งเป็นขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหน่วยงานภาครัฐคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำหรืออำนวยความสะดวกเท่านั้น

จากแนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถโยงให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้นั้น สิ่งที่แสดงให้เห็นว่า การจัดการทรัพยากรป่าไม้ต้องอาศัยหลักการความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นบทบาทหนึ่งของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการพิจารณาควบคู่กับงานเพื่อให้งานต่างๆด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ประสบผลสำเร็จต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวดที่ 3 ส่วนที่ 12

มาตรา 66 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษหรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 67 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อม ที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทาง ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษา และประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพให้ความเห็นประกอบ ก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายนี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

จากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า สัทธรรมชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ คือ ชุมชนมีสิทธิในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟู และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น จึงจะได้กล่าวเรื่องแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนต่อจากนี้

แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน

สุพัตรา สุภาพ (2534) ได้รวบรวมความหมายของคำว่าวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่าง อันเป็นแบบแผนในความคิด และการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีในการปฏิบัติ การจัดระเบียบตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ และได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมคือ

1. เป็นสิ่งที่ได้มาโดยการเรียนรู้ และการเรียนรู้ก็ต้องเรียนรู้จากมนุษย์ด้วยกัน โดยเฉพาะจากกลุ่มที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ เช่น เรียนรู้การดำนา หว่านข้าว ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นการถ่ายทอดโดยการเรียนรู้ไม่ใช่ถ่ายทอดทางชีวภาพ
2. เป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมจะต้องมีการเรียนรู้ แม้ว่าจะเป็นการเรียนรู้แบบไม่รู้ตัวก็ตาม วัฒนธรรมต้องมีการสอน จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นหนึ่ง
3. เป็นวิถีชีวิตหรือแบบของการดำรงชีวิต วัฒนธรรมไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน ทุกชาติ หรือทุกยุคทุกสมัยบุคคลเกิดในสังคมใดก็เรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้น
4. เป็นสิ่งที่ไม่คงที่ เพราะมนุษย์มีการคิดค้นสิ่งใหม่ๆ หรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม (2536) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมในเชิงชีวิตวัฒนธรรม หรือสังคม-วัฒนธรรม ว่าเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องศิลปวัฒนธรรม อันมองไม่เห็นแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตของคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมโดยตรง วัฒนธรรมนั้นไม่ใช่เรื่องไกลตัวอย่างที่เคยคิดมาก่อน หากเป็นเรื่องใกล้ตัวหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์หรือคนนั่นเอง

วัฒนธรรมในฐานะองค์รวมประกอบด้วยระบบใหญ่ๆ อย่างน้อย 3 ระบบ ซ้อนรวมกันอยู่อย่างมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง ได้แก่

ระบบคุณค่า ซึ่งหมายถึงศีลธรรมของส่วนรวมและจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ ที่สร้างสรรค์ มักแสดงออกมาในรูปของจักรวาลความคิด ที่ให้ความสำคัญของความเป็นธรรม

ความอุดมสมบูรณ์ ความยั่งยืนของสังคมและธรรมชาติ บนพื้นฐานของความเคารพต่อส่วนรวม และเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง ในสังคมที่เป็นจริงจะเห็นระบบคุณค่านี้ในรูปของศาสนาและความเชื่อ ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ

ระบบภูมิปัญญา ซึ่งครอบคลุมวิถีคิดของสังคม โดยการจัดการกับความสัมพันธ์ทางสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับธรรมชาติแวดล้อม มักปรากฏให้เห็นในรูปกระบวนการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ การผลิตใหม่ และการถ่ายทอดความรู้ผ่านองค์กรทางสังคมในท้องถิ่น เพื่อปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังสามารถเห็นได้จากแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ความสัมพันธ์ทางเครือญาติและเครือข่าย ตลอดจนแบบแผนการใช้ทรัพยากร เช่น ที่ดิน น้ำ และป่า ซึ่งจะเห็นภูมิปัญญาที่สะท้อนทางศีลธรรมของสังคมนั้นได้เป็นอย่างดี แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขว่า สังคมนั้นจะผลิตและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาใหม่ให้สอดคล้องกับคุณค่าทางศีลธรรมได้ ขณะที่ภูมิปัญญามักจะขัดแย้งกับระบบคุณค่าและศีลธรรมในสังคมที่ถูกครอบงำจากภายนอก

ระบบอุดมการณ์อำนาจ หมายถึง ศักดิ์ศรีและสิทธิความเป็นมนุษย์ ซึ่งถือเป็นสิทธิตามธรรมชาติ ที่จะเสริมสร้างความมั่นใจและอำนาจให้กับคนในชุมชน หรือสังคมท้องถิ่น เพื่อเป็นพลังในการเรียนรู้ สร้างสรรค์ ผลิตใหม่ และถ่ายทอดภูมิปัญญา ในการพัฒนาสังคมให้เป็นไปตามหลักศีลธรรมที่เคารพความเป็นมนุษย์ ความเป็นธรรม และความยั่งยืนของธรรมชาติ นอกจากนั้นอุดมการณ์อำนาจนี้ยังแสดงถึงศักยภาพของชุมชนในการผลิตใหม่ของความเป็นชุมชนเพื่อรักษาความเป็นอิสระของตนเอง เมื่อต้องเผชิญหน้าจากการครอบงำจากภายนอก เพราะอุดมการณ์อำนาจนั้น เป็นระบบสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ทางสังคมในรูปต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชุมชนท้องถิ่น เพศ ชชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นพลังสำคัญในการพัฒนา

เอกวิทย์ ฌ กลาง (2545) กล่าวว่าวัฒนธรรมชุมชน หมายถึง การรวมตัวกันอยู่เป็นหมู่เหล่าเพื่อประโยชน์สุข มีปัญหา ร่วมกันและสามารถพึ่งพาอาศัยไว้วางใจกันได้ สอดคล้องกับ สุรเชษฐ์ เวชพิทักษ์ (2533) กล่าวว่า วัฒนธรรมของชุมชนชนบทก่อตัวขึ้นจากการต่อสู้เพื่อให้ทุกคนมีอยู่มีกิน และจากการที่ต้องอยู่ร่วมกันสัมพันธ์กันเป็นสังคมชุมชนจึงได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการผลิตแบบกสิกรรม เกิดการคิดค้นและพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ เกิดการจัดระบบความสัมพันธ์กับธรรมชาติประกอบกับความต้องการเกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัว ความเป็นมาและเป็นไปของจักรวาลโลกและชีวิต พัฒนาขึ้นเป็นวัฒนธรรมทางความเชื่อ เกิดระบบคุณค่าและเกิดการรับศาสนาเข้ามาในชุมชนพร้อมกับพิธีกรรมต่างๆ และการที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนจึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบความสัมพันธ์ที่จะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการอยู่ร่วมสัมพันธ์กัน เกิดเป็นจารีตประเพณี ระบบกฎเกณฑ์และพิธีกรรมต่างๆ เป็นแนวทางให้ความคิด

ระบบกฎเกณฑ์และประเพณีต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดและอยู่ร่วมกันได้นี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้ว มีการสืบทอดและพัฒนาขึ้นมาตามลำดับ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งส่วนที่ถูกเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมใหม่ กาญจนา แก้วเทพ (2539) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมในประเด็นเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบ วัฒนธรรม ชุมชน พร้อมทั้งอธิบายถึงความเชื่อมโยงของวัฒนธรรมในแต่ละด้านว่าเป็นวิถีทางและแบบฉบับ ในการดำเนินชีวิตของชุมชนที่ได้สั่งสมมารวมถึงความคิดต่างๆ ที่คนได้กระทำ สร้างถ่ายทอด สะสมและรักษาไว้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง อาจอยู่ในรูปแบบของความรู้ การปฏิบัติ และ ความเชื่อตลอดจนวัตถุดิบของอันเกิดจากการคิด และการกระทำของมนุษย์ เมื่อพิจารณาในแง่นี้ วัฒนธรรม คือ ความรู้สึนึกคิด และการปฏิบัติของมนุษย์เอง โดยจะต้องมีระบบ คุณธรรม และ จริยธรรมเป็นตัวกำกับตัวความรู้และการกระทำของมนุษย์ในแต่ละสังคม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความ สงบสุขในการดำรงชีวิต บุญเทียน ทองประสาน (2531) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ ระบบคุณค่าที่ รวบรวมได้จากประวัติศาสตร์เป็นคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และแนวคิดที่ สัมพันธ์กันเป็น โครงสร้างมีผลต่อพฤติกรรมของคนในฐานะปัจเจกชนและคนในชุมชนในชีวิตจริงทั้งหมด แต่ละ ด้านเป็นวิถีทางและแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของชุมชนที่ได้สั่งสม รวมทั้งความคิดต่างๆ ที่คน ได้กระทำสร้างถ่ายทอด สะสมและรักษาไว้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง อาจอยู่ในรูปแบบของ ความรู้การปฏิบัติและความเชื่อ ตลอดจนวัตถุดิบของอันเกิดจากการคิดและการกระทำของมนุษย์ ในแง่นี้วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งเก่า เช่น ประเพณีต่างๆ เท่านั้น แต่คือบทสรุปของความคิดและการปฏิบัติ หรือคุณค่าทั้งหมดที่ให้แก่สังคมรวมทั้งเป็นโครงสร้างทั้งทางด้านการทำมาหากิน (เศรษฐกิจ) ด้าน อุดมการณ์ ความเชื่อ และด้านอำนาจการตัดสินใจ (การเมือง) ซึ่งทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ ออกอันเป็นผลมาจากวิวัฒนาการประวัติศาสตร์ของชุมชน และสังคมในระบบทางวัฒนธรรมนั้น เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางสังคมชุมชนก็จะมี การปรับหรือสร้างใหม่ทางอุดมการณ์อยู่เสมอซึ่งการปรับ หรือการสร้างใหม่นี้อาจออกมาในรูปของการปรับทั้งหมดหรือปรับบางส่วน ค่อด้านหรือปฏิเสธ และรับแต่รูปแบบแต่ไม่รับเนื้อหา

วิสุทธิ จำรัสพันธุ์ (2535) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น จะเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในชุมชนหนึ่งให้ดำเนินไปอย่างสอดคล้องต้องกันหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากวัฒนธรรมเชิงนามธรรมจะมีส่วนในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันแล้ว วัฒนธรรมส่วนนี้ยังมีบทบาทในการกำหนดความสัมพันธ์ของมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติด้วย ซึ่งมักจะอยู่ในรูปของธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตย์อยู่ในป่า ภูเขาหรือต้นไม้ โดยทั่วไปแล้วขนบธรรมเนียมประเพณีจัดเป็นบรรทัดฐานทางสังคมประการ

หนึ่งที่เป็นที่ยอมรับในหมู่สมาชิกของสังคมว่าอะไรควรและอะไรเป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนก็มิได้ทำให้ผู้ฝ่าฝืนนั้นได้รับโทษอย่างรุนแรง และอาจกล่าวได้ว่าประเพณีเป็นแนวทางการปฏิบัติในระดับสังคมที่มนุษย์ได้ร่วมกันประกอบกิจกรรมขึ้นในรูปของพิธีกรรม ซึ่งในเนื้อหาพิธีกรรมต่างๆ เราจะสังเกตเห็นความสัมพันธ์ของมนุษย์ในด้านต่างๆ กรณิศ ดวงใบ (2542) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นแนวปฏิบัติของกลุ่มคนในแต่ละกลุ่มในแต่ละสังคม ซึ่งแต่ละกลุ่ม แต่ละ สังคม อาจมีส่วนเหมือน คล้ายคลึงกัน แตกต่างกันไปบ้าง หรืออาจจะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง แนว ปฏิบัติดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการอบรม ถ่อมเกลามาจาก ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทักษณคติ ศีลธรรม ประเพณี เทคโนโลยี มาตั้งแต่ครอบครัวยุค สถานศึกษา วัด กลุ่มเพื่อนรวมตลอดจนถึงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ของแต่ละสังคม ของกลุ่มคน เป็นวิถีที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาที่อาจจะยาวนาน หรือแม้ว่าเพิ่งจะมีการเริ่มรับปฏิบัติ หากเมื่อกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมเกิดการยอมรับยึดถือเป็นวิถีที่จะดำรงชีวิตในรูปแบบเช่นนั้น นั่นก็คือ “วัฒนธรรม” ของสังคมนั้นนั่นเอง ดังเช่นวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยย่อมจะแตกต่างกับวัฒนธรรมของคนในเมือง หรือวัฒนธรรมของภาคเหนือ ก็ย่อมแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของภาคใต้ การที่วัฒนธรรมของแต่ละสังคมแตกต่างกันนั้นก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของแต่ละบุคคลนั่นเอง ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ พรพิไล เลิศวิชา (2537) กล่าวถึง วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของหมู่บ้านด้านนาที่มีผลมาจากการพัฒนาอย่างค่อนข้างอิสระจากอำนาจรัฐ ซึ่งนับเป็นเงื่อนไขอันสำคัญที่ทำให้ชุมชนสามารถสร้างสังคมขึ้นมาตามแนวความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตแบบสังคมชาวนาที่ต้องอาศัยพึ่งพาธรรมชาติ และพึ่งพาเพื่อนบ้านร่วมชุมชน รวมทั้งชุมชนหมู่บ้านใกล้เคียง ดังนั้นอุดมการณ์ของสังคมหมู่บ้าน จึงนิยมความเรียบง่ายไม่สั่นคลอน ช่วยเหลือแบ่งปันไม่เอารัดเอาเปรียบ เนื่องจากอุดมการณ์นี้ชาวบ้านสร้างขึ้นเอง พวกเขาจึงมีศักยภาพสูงในการสืบทอด และในการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงภายนอกแต่คงสาระอุดมการณ์ไว้

เครือข่ายความสัมพันธ์ของชุมชนที่มีมาดั้งเดิมในหมู่บ้าน ก็คือระบบเครือญาติ ซึ่งถือว่าเป็นระบบสังคมที่เด่นมากของหมู่บ้าน และนอกจากนี้ในหมู่บ้านยังมีการนับญาติ โดยวิธี ทางประเพณีอื่นๆ เช่นการมาจากถิ่นฐานเดียวกัน การนับถือผีเดียวกันเป็นต้น จึงทำให้แรงยึดเหนี่ยว ให้หมู่บ้านยังมั่นคง ในหลายกรณีความเข้มแข็งของระบบเครือญาติถึงกับปิดกั้นสิ่งแปลกปลอม นอกกลุ่มเครือญาติหรือนอกชุมชน ความเกี่ยวพันทางสายโลหิตเป็นลักษณะเด่นที่ทำให้สังคมของหมู่บ้านเป็นสังคมแบบพึ่งพาช่วยเหลือพึ่งพาและอาทรกันมาตลอด

ระบบเครือข่ายชุมชนระหว่างหมู่บ้านต่อหมู่บ้านด้านนามีอยู่ในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น ระบบเหมืองฝายซึ่งเป็นเครือข่ายด้านระบบนิเวศน์ ระบบหัววัดซึ่งเป็นเครือข่ายทางวัฒนธรรม และเครือข่ายแลกเปลี่ยนผลผลิตระหว่างชุมชนซึ่งเป็นเครือข่ายด้านตลาด เครือข่ายเหล่านี้เป็นมรดก

คททอคมาช้านานซึ่งเกิดจากการสังสมประสพการณ์ การทำงานในหมู่บ้านและการร่วมมือไปมาหาสู่ติดต่อระหว่างหมู่บ้านต่างๆ นั้นเอง ก่อประโยชน์ให้แก่การแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน เช่น การใช้ระบบหัววัด เพื่อระดมทุนมาทำนุบำรุงศาสนาประกอบประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้านเพื่อสืบสานวัฒนธรรม การใช้ระบบเครือข่ายตลาดแลกเปลี่ยนเพื่อการค้าภายในหมู่บ้าน และการค้าท้องถิ่นเพื่อคัดคณคนกลาง และลดบทบาทและอิทธิพลของทุนนิยม การใช้ระบบเหมืองฝาย เพื่อการแบ่งปันน้ำอย่างยุติธรรมเพื่อความร่วมมือจัดการระบบนิเวศวิทยาระหว่างชุมชนหมู่บ้าน

ระบบเครือญาติและระบบเครือข่ายชุมชนชนิดต่างๆ นี้เองเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการช่วยให้ครัวเรือนต่างฐานะอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ นอกจากนี้หมู่บ้านยังร้อยรัดอยู่ด้วยพันธะทางศีลธรรม แม้ว่าจะไม่ใช่ทั้งหมดแก่บ้านแก่วัดและแก่มืองฝายล้วนแต่ทำงานด้วยความเสียสละทุกคนต่างทำหน้าที่ของตนเองโดยไม่รับผลตอบแทน แต่เพื่อสนองความต้องการของสมาชิกชุมชน

การสร้างกลุ่มต่างๆ ขึ้นในหมู่บ้านเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในชุมชนมาจากพื้นฐานการยอมรับในสถาบันหมู่บ้าน ยอมรับผลประโยชน์หมู่บ้าน พวกเขายังคงพยายามสนับสนุนอุดมการณ์แห่งความเท่าเทียมหรือการกระจายผลผลิตอย่างเป็นธรรม แม้ว่าชีวิตเศรษฐกิจจะกดดันให้เขาหันมาเป็นชีวิตแบบตัวใครตัวมันมากขึ้นก็ตามและนี่คือวิถีวัฒนธรรมของคนชนบท

เสรี พงศ์พิศ (2529; กาญจนนา แก้วเทพ, 2539) ได้จำแนกระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมไว้ 3 มิติ คือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน หรือระบบเครือญาติเดียวกัน การช่วยเหลือเกื้อกูล การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในระดับนี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์กันภายในหน่วยย่อยของชุมชนจะมีความคุ้นเคยและกระชับแน่นแฟ้นกันมาก ในหมู่เครือญาติเดียวกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ เป็นการแสดงถึงศักยภาพในการคิดค้นของมนุษย์โดยการเรียนรู้จากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการดำรงชีวิตของตนเองและมีความสอดคล้องกับธรรมชาติ อาทิ เครื่องมือในการทำการเกษตรหรือการพึ่งพาธรรมชาติเกี่ยวกับปัจจัย 4 คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค

3. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นการสร้างสัญลักษณ์แทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีคุณและโทษกับมนุษย์ เพราะว่ามันมีความปรารถนาที่จะได้รับความปลอดภัยและมีความหวังว่าอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นจะช่วยได้ ดังนั้นเพื่อดำรงรักษาสถานะอำนาจแห่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มนุษย์ได้สร้างจากความคิดคำนึงของตนและถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นหลังๆ ต่อมาได้ด้วย

การประกอบพิธีกรรมที่เคร่งครัด และการกระทำอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นปฏิบัติการที่เชื่อมโยงกับอุดมการณ์ความเชื่อของคนในสังคมนั้น

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่าวัฒนธรรมชุมชน เป็นการสืบทอดต่อกันมามีลักษณะความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติเกิดจากการรวมตัวกันเพื่อต่อสู้ให้ทุกคนมีอยู่มีกิน เป็นแนวคิดที่สัมพันธ์กันเป็นโครงสร้างอาจอยู่ในรูปแบบ ความรู้ ความเชื่อ การปฏิบัติ โดยมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ซึ่งส่งผลต่อการให้ชาวบ้านเป็นความสำคัญของป่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อดุลย์ พลประอินทร์ (2537) ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของหน่วยงานระดับอำเภอในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้” กรณีศึกษา อำเภอแม่อรมิ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการวิจัยพบว่า ปัจจุบันอำนาจในการบริหาร และการจัดการด้านนโยบายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ยังผูกขาดอยู่กับกรมป่าไม้ เพราะถือว่าเป่างานเฉพาะด้านที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญพิเศษ ทำให้อำเภอในฐานะผู้ปฏิบัติไม่ได้มีส่วนร่วมพิจารณาหรือกำหนดนโยบายที่สำคัญ ที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนแต่อย่างใด เข้าในทางปฏิบัติบางครั้งก็ไม่สามารถดำเนินการใดๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรมเต็มที่ เนื่องจากไม่ใช่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง จึงทำให้การการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับอำเภอ กับหน่วยงานในสังกัดกรมป่าไม้ในพื้นที่อำเภอไม่เป็นไปอย่างสอดคล้องกัน เป็นผลให้การดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ผ่านมามีต้องประสบปัญหาอุปสรรค และไม่บรรลุผลตามเป้าหมายเท่าที่ควร และยังพบว่าทุกฝ่ายมีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรให้อำเภอและองค์กรประชาชน ได้แก่ คณะกรรมการสภาตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน ตลอดจนองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ หรือ กพอ. มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวตามกฎหมายด้วย อีกทั้งต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมร่วมกับฝ่ายรัฐ ด้วยการเสริมสร้างแนวความคิด ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ให้ประชาชนเรียนรู้ ตระหนักถึงคุณค่าและเกิดความหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติของเของภายใต้การควบคุมการดำเนินงานในลักษณะของ แผนแม่บท และแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีการประสานสอดคล้องแผนงานในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดไปสู่ระดับชาติอย่างเป็นขั้นตอน ประกอบด้วยนโยบายในการปฏิบัติที่ชัดเจน และมีแนวทางของทุกหน่วยงานไปในทิศทางเดียวกัน ให้ กพอ. ทำหน้าที่ประสานการปฏิบัติในระดับอำเภออย่างแท้จริง จากลักษณะดังกล่าวเชื่อว่าจะทำให้มีการประสานแผนงานในทุกระดับอย่างเป็นระบบ ผู้ปฏิบัติระดับอำเภอมี

เอกภาพในการบริหารและการจัดการในพื้นที่ อันเป็นการกระจายอำนาจไปสู่ระดับล่างอย่างเหมาะสม

สุรชัย ตันตระกูล (2540) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์การด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูงในเขตภาคเหนือ” พบว่า ปัจจัยทางด้านเผ่าพันธุ์ รายได้รวมของครัวเรือน การติดต่อกับพนักงานเจ้าหน้าที่ และทัศนคติต่อผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์การด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูง ทัศนคติต่อโครงการฯด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์การด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแต่อย่างใด

ผจญ สิทธิกัน (2544) ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้” กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ โดยในการศึกษาได้พิจารณาในส่วนระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการป่าไม้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในพื้นที่สำหรับระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ไม่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานแต่อย่างใด

ระคม อินแสง (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นในจังหวัดน่าน” โดยศึกษาผู้บริหาร 4 แห่ง ได้แก่ อบต.กลางเวียง อบต.โหล่น่าน อบต.ผาสิงห์ และ อบต.คูใต้ ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารทั้ง 4 แห่ง มีบทบาทในการบริหาร การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ในการบริหาร การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นค่อนข้างน้อย แต่มีบาง องค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลโหล่น่าน มีโครงการจัดการทรัพยากรที่ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง เช่น โครงการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ โครงการจัดตั้งป่าชุมชน โครงการเขาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งโครงการเหล่านี้ ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มประชาคมตำบล กลุ่มองค์กรเอกชน ที่มีบทบาทอย่างมากในปัจจุบัน ในส่วนของปัญหา และอุปสรรค ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ที่จะนำมาใช้สนับสนุนโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ซึ่งสามารถ บ่งชี้ว่า การบริหารการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ได้ผลดีนั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากกลุ่มประชาคมตำบล รวมทั้งกลุ่ม

องค์กรต่างๆ ที่ดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์อยู่แล้ว โดยที่ผู้บริหาร องค์กรบริหารส่วนตำบล ต้องให้ความสำคัญ ร่วมมือกับกลุ่มประชาคมตำบลและกลุ่มอื่นๆ ที่สำคัญผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจ เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ โครงการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กับกลุ่มต่างๆในพื้นที่นั้นด้วย

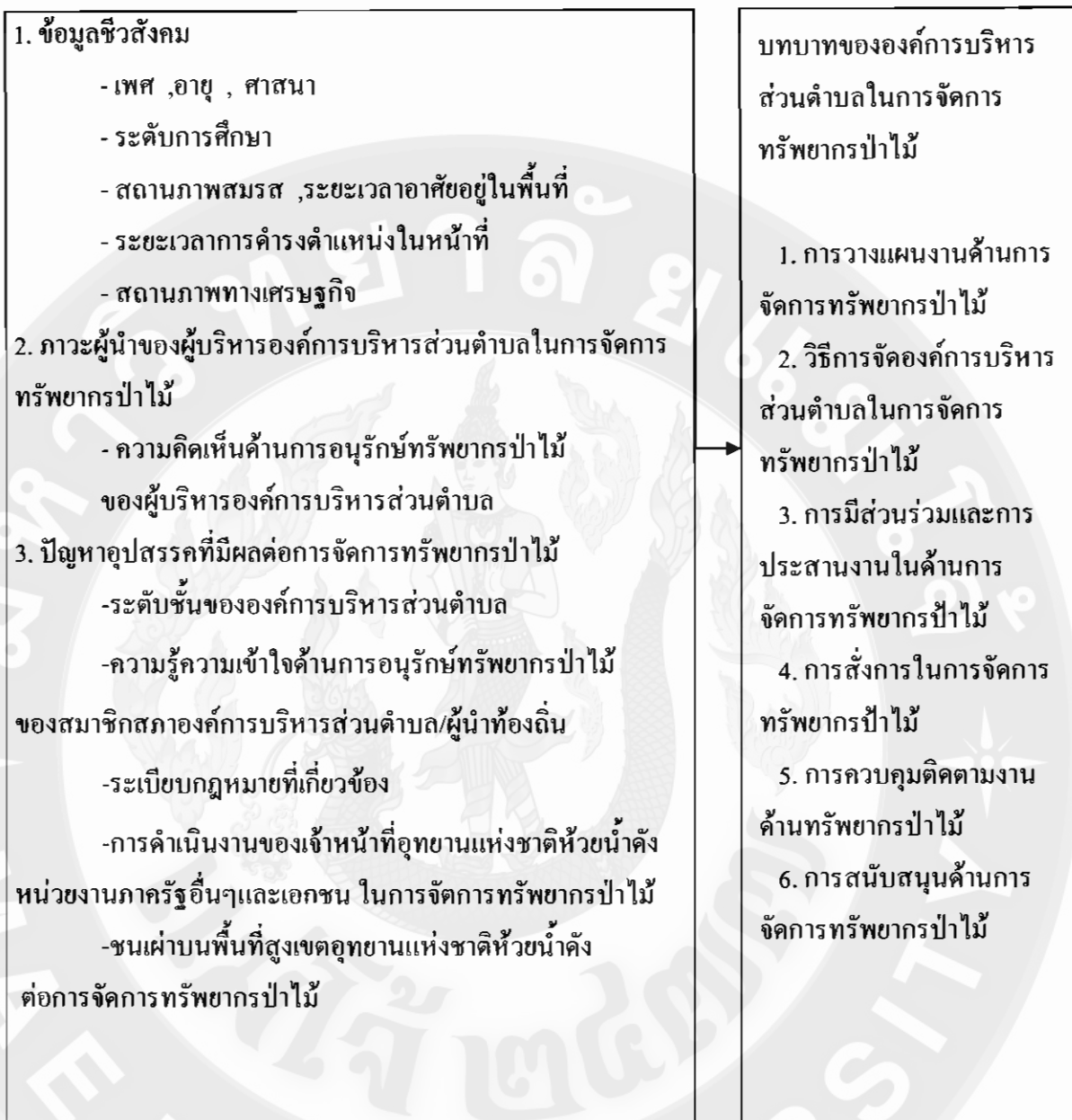
พงษ์ศักดิ์ ฉัตรเดชะ (2541) ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์” โดยการศึกษาบทบาทและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนในพื้นที่แนวกันชน บริเวณอุทยานแห่งชาติแม่โถ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ และสรุปว่าบทบาทและกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้มีความสัมพันธ์กับชาติพันธุ์ สถานภาพทางสังคม และการได้รับรู้ข่าวสารด้านป่าไม้

สมคิด รัตนวงศ์ไชย (2541) ศึกษาเรื่อง “ความรู้และความเข้าใจของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” โดยสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหาร อบต. 21 แห่ง สรุปข้อมูลได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เข้าใจเป็นอย่างดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการสร้างโดยมนุษย์ ตลอดจนความเข้าใจวิธีแก้ไขปัญหที่อาจสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งสภาพแวดล้อมทางน้ำ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับป่าไม้ สัตว์ป่า แร่ธาตุและเสียง ทั้งนี้ได้เสนอแนะให้รัฐบาลมุ่งเน้นเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจตามบทบาทของตำแหน่งต่างๆใน อบต. ในการแก้ปัญหาให้เป็นไปตามตัวบทกฎหมายอย่างแท้จริง เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ในอนาคต

สมเกียรติ ประเสริฐ (2542) ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น” โดยศึกษาการจัดการป่าชุมชนของประชาชนบ้านแม่อมลอง ตำบลบ่อสถิ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบป่าชุมชนนั้น ประชาชนในพื้นที่มีบทบาทสูงมากกว่ารัฐ ความร่วมมือระหว่างประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงานรัฐมีอยู่น้อยมาก สิทธิของชุมชนเหนือการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่น อยู่ในระดับที่สูงพอสมควร รูปแบบของการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ได้อาศัยขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน มาเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ โดยสะท้อนออกมาในรูปแบบของภูมิปัญญาท้องถิ่น ความสำเร็จขององค์กรท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้ทำให้เกิดการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานรัฐและหน่วยงานเอกชนอื่นๆ ส่วนด้านปัญหาและอุปสรรค ต่อการดำเนินงานในการอนุรักษ์ทรัพยากรขององค์กรท้องถิ่น คือ 1) การขาดความร่วมมือจากสมาชิก 2) บุคลากรขององค์กรท้องถิ่นขาดความรู้ในการดำเนินการ 3) การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ 4) การขาดการวางแผนการปฏิบัติการที่ดี

วิรุณ มหิทธิกุล (2544) ศึกษาบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี ได้จำแนกบทบาทออกเป็น การดำเนินกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การได้เข้ารับการฝึกอบรม การรับรู้ข้อมูลจากทางราชการในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และประสบการณ์ในการทำงานในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่มีบทบาทในการอนุรักษ์ป่าไม้น้อย สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้แก่เพศ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และได้เสนอแนะว่าควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้กับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการทำงาน

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทำให้สามารถกำหนดปัจจัยที่ต้องการศึกษาในเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ได้แก่ ข้อมูลชีวสังคมเป็นของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล , การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล , ความรู้และความเข้าใจในบทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ , ระดับความสนใจถึงปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ , วิธีการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ และบริบทของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง เพื่ออธิบายถึงบทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ซึ่งประกอบไปด้วย บทบาทในการวางแผน บทบาทในการจัดการองค์กร บทบาทในการสั่งการ บทบาทในการประสานงาน บทบาทในการควบคุม และบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการทรัพยากรป่าไม้ ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในภาพที่ 3

ภาพ 5 แผนผังกรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ : กรณีศึกษาพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ได้กำหนดแหล่งข้อมูล ประชากรกลุ่มตัวอย่าง การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

แหล่งข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลปฐมภูมิได้จาก

1. การสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
2. การกรอกแบบสอบถาม

โดยสำรวจข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จำนวน 9 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเติง, องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้, องค์การบริหารส่วนตำบลป่าแป๋, องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคอง, องค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง, องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแหง, องค์การบริหารส่วนตำบลแสนไห, องค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง ซึ่งในแต่ละแห่งจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ชาวบ้านที่อาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารของแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลรักษาป่า รวมทั้งหมด 186 คน รายละเอียดดังนี้

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 9 คน
รองนายกฯ	จำนวน 9 คน
ประธานสภา องค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 9 คน
ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 9 คน
ประชาชนที่อาศัยในชุมชนเป้าหมาย	จำนวน 135 คน
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	จำนวน 15 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ในการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ (1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล, รองนายกฯ, ประธานสภา องค์การบริหารส่วนตำบล, ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลจะใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และ (2) ระดับปฏิบัติการ ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยในชุมชนเป้าหมาย, เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ห้วยน้ำดัง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้สูตร Taro Yamane (สุวิมล ตรีภานันท์: 2549, 174) คือ

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5

ข้อมูลทุติยภูมิ

ได้แก่

1. ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบล งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วารสาร หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ Internet
2. ข้อมูลจากแผนปฏิบัติงานระยะ 1 ปี ระยะ 3 ปี และระยะ 5 ปี จากองค์การบริหารส่วนตำบล 9 แห่ง
3. ข้อมูลจากอำเภอในพื้นที่
4. ข้อมูลจากอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง แผนที่ ประชากร ระเบียบข้อบังคับต่างๆ เอกสารอื่นๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเลือกองค์การบริหารส่วนตำบลที่จะทำการวิจัย เป็นการเลือกแบบเจาะจง จากองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 9 แห่ง ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ที่ตั้งที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่नादेิง องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้ องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงแหง องค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง องค์การบริหารส่วนตำบลแสนไห องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคอง องค์การบริหารส่วนตำบลก๊ิดช้าง องค์การบริหารส่วนตำบลป่าแป๋ ด้วยเหตุผลที่ว่าพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 9 แห่ง มีศักยภาพด้านพื้นที่ ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญ เช่น ไม้สัก และเป็นพื้นที่ด้านการท่องเที่ยว
2. การเลือกประชากรเพื่อสัมภาษณ์ เฉพาะตำแหน่งผู้บริหาร เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริหารท้องถิ่นได้แสดงออกทางความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง โดยเน้นประเด็นการจัดการทรัพยากรป่าไม้
3. การเลือกตัวอย่างเพื่อเข้าไปดำเนินการ โดยที่ผู้ศึกษาปฏิบัติงานอยู่ในเขตบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ศึกษา
4. ทำหนังสือแจ้งการเก็บข้อมูลของผู้ศึกษา จากสถาบันการศึกษา เรือนนายก องค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 9 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล
5. การอบรมชี้แจง ทำความเข้าใจผู้ช่วยทำการศึกษา
6. เข้าร่วมประชุมประจำเดือนตามแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและแนะนำในการกรอกข้อมูลในแบบสอบถาม
7. สัมภาษณ์ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนเฉพาะที่เลือกเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง เฉพาะที่เลือก
8. การกรอแบบสอบถาม

เครื่องมือในการวิจัย

การสัมภาษณ์

โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured interview) จำนวน 9 คน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 9 อบต.

เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังต่อไปนี้

- ส่วนที่ 1 บทบาทด้านการวางแผนงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้
- ส่วนที่ 2 บทบาทด้านวิธีการจัดองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
- ส่วนที่ 3 บทบาทด้านการมีส่วนร่วมและการประสานงานในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
- ส่วนที่ 4 บทบาทการสั่งการในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
- ส่วนที่ 5 บทบาทการควบคุมติดตามงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้
- ส่วนที่ 6 บทบาทด้านการสนับสนุนงานจัดการทรัพยากรป่าไม้

แบบสอบถาม

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้เก็บข้อมูลในการวิเคราะห์ โดยจัดทำแบบสอบถามผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งเป็น 5 ตอน จำนวน 36 คน คือ

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 9 คน
รองนายกฯ	จำนวน 9 คน
ประธานสภา องค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 9 คน
ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 9 คน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มีคำถามจำนวน 10 ข้อ วิธีให้คะแนน คือ

ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้	5	คะแนน
เห็นด้วย	ได้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้	1	คะแนน

การนำคะแนนดังกล่าวมาใช้อธิบาย ผู้วิจัยจึงแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการแบ่งดังต่อไปนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

โดยในการวิเคราะห์ผลจะพิจารณาคำนวณหาคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ คือ

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)

1.00 – 1.80	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.81 – 2.61	มีความคิดเห็นด้วยน้อย
2.62 – 3.42	มีความคิดเห็นด้วยปานกลาง
3.43 – 4.23	มีความคิดเห็นด้วยมาก
4.24 – 5.00	มีความคิดเห็นอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มีคำถามจำนวน 10 ข้อ วิธีให้คะแนน คือ

ตอบว่า มากที่สุด	ได้	5	คะแนน
มาก	ได้	4	คะแนน
ปานกลาง	ได้	3	คะแนน

น้อย	ได้	2	คะแนน
ไม่มี	ได้	1	คะแนน

โดยในการวิเคราะห์ผลจะพิจารณาค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ คือ
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)

1.00 – 1.80	มีบทบาทน้อยมาก
1.81 – 2.61	มีบทบาทน้อย
2.62 – 3.42	มีบทบาทปานกลาง
3.43 – 4.23	มีบทบาทดี
4.24 – 5.00	มีบทบาทดีมาก

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. ระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

บริหารส่วนตำบล

3. ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้นำท้องถิ่น
4. ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
5. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้
6. พฤติกรรมของชนเผ่าที่อาศัยในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

สำหรับการให้คะแนน คือ

ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้	5	คะแนน
เห็นด้วย	ได้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้	1	คะแนน

โดยในการวิเคราะห์ผลจะพิจารณาค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ คือ

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)

1.00 – 1.80	ไม่เป็นปัญหาและอุปสรรค
1.81 – 2.61	เป็นปัญหาและอุปสรรคน้อย
2.62 – 3.42	เป็นปัญหาและอุปสรรคปานกลาง
3.43 – 4.23	เป็นปัญหาและอุปสรรคมาก
4.24 – 5.00	เป็นปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด

ในส่วนนี้ยังมีคำถามเพื่อต้องการให้ผู้ตอบจัดเรียงลำดับปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจและความมากน้อยในการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 อันดับ จากตัวเลือกทั้งหมด โดยเรียงลำดับความสำคัญ วิธีการให้คะแนนในการเรียงลำดับปัจจัย คือ

ลำดับที่ 1	ได้	5	คะแนน ถือ เป็นปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด
ลำดับที่ 2	ได้	4	คะแนน ถือ เป็นปัญหาและอุปสรรคมาก
ลำดับที่ 3	ได้	3	คะแนน ถือ เป็นปัญหาและอุปสรรคปานกลาง
ลำดับที่ 4	ได้	2	คะแนน ถือ เป็นปัญหาและอุปสรรคน้อย
ลำดับที่ 5	ได้	1	คะแนน ถือ ไม่เป็นปัญหาและอุปสรรค

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended หรือ Unstructured questionnaires) เพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับการประมวล สรุป วิเคราะห์และอภิปรายผลต่อไป

แบบสอบถามสำหรับประชาชนในพื้นที่

ประชาชนในการศึกษาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จำนวน 135 คน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อต้องการทราบข้อมูลความเห็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีคำถามจำนวน 10 ข้อ

คำตอบว่า	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้	5	คะแนน
	เห็นด้วย	ได้	4	คะแนน
	ไม่แน่ใจ	ได้	3	คะแนน
	ไม่เห็นด้วย	ได้	2	คะแนน
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้	1	คะแนน

โดยในการวิเคราะห์ผลจะพิจารณาคำนำหนักคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ คือ

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)

1.00 – 1.80	เห็นว่า อบต.มีผลงานด้านการจัดการป่าไม้น้อยมาก
1.81 – 2.61	เห็นว่า อบต.มีผลงานด้านการจัดการป่าไม้น้อย
2.62 – 3.42	เห็นว่า อบต.มีผลงานด้านการจัดการป่าไม้ปานกลาง
3.43 – 4.23	เห็นว่า อบต.มีผลงานด้านการจัดการป่าไม้มาก
4.24 – 5.00	เห็นว่า อบต.มีผลงานด้านการจัดการป่าไม้มากที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เป็นข้อมูลความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ในพื้นที่และแนวทางปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม ดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ ในการศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จำนวน 15 คน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การส่วนตำบล

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อต้องการทราบข้อมูลความเห็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีคำถามจำนวน 10 ข้อ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้	1	คะแนน
เห็นด้วย	ได้	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้	3	คะแนน

ไม่เห็นด้วย ได้ 4 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 5 คะแนน

โดยในการวิเคราะห์ผลจะพิจารณาค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ คือ

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)

- 1.00 – 1.80 เห็นว่า อบต.มีผลงานด้านการจัดการป่าไม้น้อยมาก
- 1.81 – 2.61 เห็นว่า อบต.มีผลงานด้านการจัดการป่าไม้น้อย
- 2.62 – 3.42 เห็นว่า อบต.มีผลงานด้านการจัดการป่าไม้ปานกลาง
- 3.43 – 4.23 เห็นว่า อบต.มีผลงานด้านการจัดการป่าไม้มาก
- 4.24 – 5.00 เห็นว่า อบต.มีผลงานด้านการจัดการป่าไม้มากที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เป็นข้อมูลความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ในพื้นที่และแนวทางปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

เมื่อจัดทำแบบสอบถามเสร็จแล้วนำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบแล้วนำไปปรับปรุงและดำเนินการพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถามโดยการตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้เครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม โดยการนำมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3-5 คน ตามคุณสมบัติที่กำหนด พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุมเนื้อหา ความชัดเจน และความเหมาะสมของภาษาและให้ข้อเสนอแนะ เป็นการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) คือ การที่แบบสอบถามมีความครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือพฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือไม่ ค่าสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพ คือ ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา(IOC: Index of Item Objective Congruence) หรือดัชนีความเหมาะสม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินเนื้อหาของข้อถามเป็นรายข้อ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยผู้ผู้เชี่ยวชาญจะต้องประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ ดังนี้ (สุวิมล ศิริภานันท์, 2551: 148)

1 = สอดคล้อง

2 = ไม่แน่ใจ

3 = ไม่สอดคล้อง

เมื่อได้ผลคะแนนจากผู้ทรงคุณวุฒิครบทุกท่านแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาทำการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง ผลคูณของคะแนนกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละระดับความ

สอดคล้อง

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

ค่า IOC มีค่าระหว่าง -1 ถึง 1 ข้อคำถามที่ดีควรมีค่า IOC ใกล้ 1 ส่วนข้อที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรมีการปรับปรุงแก้ไข และผู้วิจัยอาจมีความจำเป็นต้องใช้ข้อคำถามนั้น อาจทำได้โดยให้ผู้วิจัยทำการพัฒนาปรับปรุงข้อคำถามนั้นให้เหมาะสมขึ้นตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำการตรวจสอบ

การทดลองใช้เครื่องมือแบบสอบถาม(Try Out)ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ไปทดลองใช้กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ โดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีวัดความสอดคล้องภายใน (Measure of Internal Consistency) แล้วนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient - α) ซึ่งมีสูตรในการคำนวณดังนี้ (สุวิมล ติรภานันท์, 2551: 153)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเที่ยงของเครื่องมือ

n แทน จำนวนข้อในเครื่องมือ

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนคำถามแต่ละข้อ

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ตอบ

ทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยการสัมภาษณ์และแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended หรือ Unstructured Questionnaires) มาทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำเอกสารหรือหลักฐานต่างๆ มาวิเคราะห์ให้เห็นว่า มุ่งพรรณนาและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS for windows) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัย บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ในครั้งนี้เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ดังนั้น ข้อมูลที่จะนำมาประกอบผลการศึกษา ประกอบ 1) ข้อมูลโดยทั่วไปและสภาพปัญหาของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง 2) ข้อมูลโดยทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 9 ตำบล 3) บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง และ 4) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ข้อมูลโดยทั่วไปและสภาพปัญหาของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ตั้งอยู่ในพื้นที่ 2 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ทั้งหมด 1,254 ตารางกิโลเมตร หรือ 782,575 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ จดพรมแดนไทย-พม่า ท้องที่ตำบลเปียงหลวง ตำบลแสนไห อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่และตำบลแม่นาเติง ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทิศตะวันออก จดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาว ท้องที่ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ จดเขตรักษาพันธุ์ป่าแม่เลา- แม่สะทะ ท้องที่ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่และท้องที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทิศตะวันตก จดแม่น้ำของและป่าเตรียมการสงวนป่าแม่ปายฝั่งขวาตอนบน ท้องที่ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังอยู่ในเขตการปกครองออกเป็น 4 อำเภอ 9 ตำบล ประกอบด้วย อำเภอปาย 3 ตำบล คือ ตำบลแม่นาเติง ตำบลมิมิ ตำบลเวียงเหนือ มีประชากรที่อาศัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จำนวน 4072 คน อำเภอแม่แตง 2 ตำบล คือ ตำบลป่าแป๋ ตำบลกั๊ตช้าง มีประชากรที่อาศัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ จำนวน 2,236 คน อำเภอเชียง มีตำบลเมืองคอง และอำเภอเวียงแหง มี 3 ตำบล คือ ตำบลเมืองแหง ตำบลเปียงหลวง ตำบลแสนไห มีประชากรอาศัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ จำนวน 8,863 คน

ลักษณะภูมิประเทศของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีความแตกต่างตามพื้นที่ต่างๆ นั้น ก่อให้เกิดความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่ กล่าวคือ ทรัพยากรป่าไม้ในช่วง 7-10 ปีก่อน อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาย แต่ในช่วงที่ผ่านป่าไม้ถูกทำลายไปมากเพื่อใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยเฉพาะพื้นที่บนที่สูง และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น พื้นที่ป่าไม้ของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ปัจจุบันเหลืออยู่ที่ประมาณ 702,265.82 ไร่หรือคิดเป็นร้อยละ 89.73 ของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จากเดิม 743,446.25 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 95.00 ของพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ปัญหาด้านการเมืองการปกครอง

1. ปัญหาชุมชนบนพื้นที่สูง
 - 1.1 ประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว
 - 1.2 ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง การลักลอบค้าของผิดกฎหมาย
2. ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่
 - 2.1 ปัญหาป่าไม้ถูกทำลาย
 - 2.1.1 ความต้องการขยายที่ทำกิน และที่อยู่อาศัย
 - 2.1.2 ระบบเกษตรแบบดั้งเดิม เพราะฉะนั้น จำเป็นต้องการพื้นที่มากขึ้น
 - 2.1.3 การลักลอบตัดไม้เพื่อการค้า
3. ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
 - 3.1 ปัญหาด้านการคมนาคม กล่าวคือ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ป่าส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าต่าง เพราะฉะนั้นเส้นทางสัญจรของชาวบ้านในพื้นที่อาศัย ยังเป็นเส้นทางทุรกันดาร มีแนวโน้มความต้องการให้มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งอุทยานแห่งชาติไม่สามารถให้มีการก่อสร้างถนนใหม่หรือมีการตัดป่าเพื่อทำถนนได้
 - 3.2 ปัญหาด้านแหล่งน้ำ กล่าวคือ ด้วยลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง แหล่งน้ำธรรมชาติในปัจจุบันมีน้อยอันเนื่องมาจากการบุกรุกพื้นที่ป่าสูงขึ้น ทำให้กิจกรรมด้านเกษตรของชุมชนที่ต้องพึ่งพิงอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติได้ผลผลิตที่ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน โดยเฉพาะฤดูแล้ง

สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ศึกษา

ตาราง 3 สภาพทั่วไปของ อบต.ที่ศึกษา

อบต.	สภาพทั่วไป	จำนวนหมู่บ้าน/ประชากร
แม่นาแดง	ตั้งอยู่ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื้อที่รับผิดชอบ 317 ตารางกิโลเมตร (198,125 ไร่) เฉพาะพื้นที่ในเขตป่า 105,668 ไร่	11 หมู่บ้าน 6,390 คน เฉพาะเขตป่ามี 2 หมู่บ้าน คือบ้านไทรงาม และบ้านผีลู่ 1,583 คน
เวียงเหนือ	ตั้งอยู่ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื้อที่รับผิดชอบ 453 ตารางกิโลเมตร เฉพาะ พื้นที่ในเขตป่า (283,058 ไร่)	10 หมู่บ้าน 3,565 คน เฉพาะเขตป่ามี 4 หมู่บ้าน คือเมืองน้อย บ้านห้วยหก บ้านหัว แม่เมือง บ้านกัวหน่อ และบ้านห้วยเสียว 1,980 คน
แม่ฮี้	ตั้งอยู่ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื้อที่รับผิดชอบ 331 ตารางกิโลเมตร (207,001 ไร่) เฉพาะพื้นที่ในเขตป่า 127,300 ไร่	6 หมู่บ้าน 2,944 คน เฉพาะเขตป่ามี 1 หมู่บ้าน คือบ้านแม่เย็น 509 คน
ป่าแป๋	ตั้งอยู่ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่รับผิดชอบ 318 ตารางกิโลเมตร (198,750 ไร่) เฉพาะพื้นที่ในเขตป่า 38,831 ไร่	13 หมู่บ้าน 6,631 คน เฉพาะเขตป่ามี 2 หมู่บ้าน คือบ้านปางมะเกลือ และบ้านแม่ แสะ 657 คน
กีดช้าง	ตั้งอยู่ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่รับผิดชอบ 306 ตารางกิโลเมตร (191,406 ไร่) เฉพาะพื้นที่ในเขตป่า 84,023 ไร่	8 หมู่บ้าน 5,037 คน เฉพาะเขตป่ามี 2 หมู่บ้าน คือบ้านห้วยน้ำดัง และบ้านป่าข้าว หลาม 1,579 คน
เมืองคอง	ตั้งอยู่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่รับผิดชอบ 420 ตารางกิโลเมตร (262,852 ไร่) เฉพาะพื้นที่ในเขตป่า 44,573 ไร่	8 หมู่บ้าน 4,401 คน
เมืองแหง	ตั้งอยู่ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ 432 ตารางกิโลเมตร (270,000 ไร่) เฉพาะ พื้นที่ในเขตป่า 86,982 ไร่	12 หมู่บ้าน 8,601 คน เฉพาะเขตป่ามี 3 หมู่บ้าน คือบ้านสามหมื่น บ้านนามน และ บ้านห้วยหก 591 คน
เปียงหลวง	ตั้งอยู่ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ 193 ตารางกิโลเมตร (120,686 ไร่) เฉพาะ พื้นที่ในเขตป่า 5,639 ไร่	6 หมู่บ้าน 14,430 คน เฉพาะเขตป่ามี 1 หมู่บ้าน คือบ้านเปียงหลวง 342 คน
แสนไห	ตั้งอยู่ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ 22 ตารางกิโลเมตร (13,750 ไร่) เฉพาะ พื้นที่ในเขตป่า 12,011 ไร่	5 หมู่บ้าน 3,442 คน

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ โดยสามารถที่จะทำการแยกกลุ่มในการศึกษาวิจัยออกเป็น 3 กลุ่มหลักๆ คือ

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มตัวอย่างในระดับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีจำนวน 36 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างในระดับชาวบ้านทั่วไปซึ่งอาศัยในพื้นที่ป่าและรอบพื้นที่ป่าที่ต้องพึ่งพิงอาศัยทรัพยากรธรรมชาติจากป่าอนุรักษ์ จำนวน 135 คน

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มตัวอย่างในระดับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ จำนวน 15 คน โดยมีเป้าหมายหลักอยู่ที่ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันรักษาป่า ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

ข้อมูลชีวสังคมของผู้รอบแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

1. เพศ

ผู้บริหาร อบต.ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย คือ มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 94.44 และเพศหญิง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56 ตามลำดับ

ตาราง 4 ข้อมูลเพศผู้บริหาร อบต.

เพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชาย	34	94.44
หญิง	2	5.56
รวม	36	100

จากตาราง 4 พบว่าจากกลุ่มประชาชนที่ศึกษา ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาฯ รองประธานสภาฯ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 94.44 และเป็นเพศหญิงเพียงร้อยละ 5.56

2. อายุ

ผู้บริหาร อบต.ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 41-50 ปี คือ มีจำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.33 รองลงมา คือช่วงอายุ 31-40 ปี มีจำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.55 และช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.12 ตามลำดับ

ตาราง 5 ระดับอายุของผู้บริหาร อบต.

อายุ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
21-30 ปี	-	-
31-40 ปี	11	30.55
41-50 ปี	21	58.33
51 ปีขึ้นไป	4	11.12
รวม	36	100.00

จากตาราง 5 จะเห็นว่าการกระจายกลุ่มอายุ 31 -50 ปี ถึงร้อยละ 88.88 และมากกว่า 51 ปีขึ้นไป นั้นแสดงให้เห็นว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มคนทำงาน นั้นเป็นกลุ่มนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาฯ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งส่งผลให้เห็นว่าความเชื่อมั่นของประชาชนว่ากลุ่มอายุดังกล่าวเป็นกลุ่มที่ประชาชนให้ความยอมรับในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

3. ศาสนา

ผู้บริหาร อบต.ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คือ มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 88.88 และนับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.12 ตามลำดับ

ตาราง 6 ข้อมูลระดับศาสนาของผู้บริหาร อบต.

ศาสนา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
พุทธ	32	88.88
คริสต์	4	11.12
อิสลาม	-	-
รวม	36	100.00

จากตาราง 6 ทำให้ทราบว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งอาศัยในพื้นที่ลุ่ม มีชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธช่วยให้การสนับสนุนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าพื้นเมือง และชนเผ่าปากกะญอ ที่ดำรงชีวิตในชุมชนวิถีคนพื้นเมืองสนับสนุนเป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 88.88 ซึ่งผู้บริหารเพียงเล็กน้อยที่อาศัยในพื้นที่ติดเขตป่า หรืออยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ และนับถือศาสนาคริสต์ จะได้รับความเชื่อถือน้อยลง จากการศึกษาพบเพียงแค่ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.12

4. ระดับการศึกษา

ผู้บริหาร อบต.ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย คือ มีจำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.88 รองลงมาระดับการศึกษาปริญญาตรี คือ มีจำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 ระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.22 และระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.57 ตามลำดับ

ตาราง 7 ข้อมูลระดับการศึกษาของผู้บริหาร อบต.

ระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	-	-
มัธยมศึกษาตอนต้น	2	5.57
มัธยมศึกษาตอนปลาย	14	38.88
ปริญญาตรี	12	33.33
สูงกว่าปริญญาตรี	8	22.22
รวม	36	100.00

จากตารางที่ 7 ทำให้ทราบว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายไปจนถึงระดับการศึกษาปริญญาตรี มีจำนวนถึง 26 ราย คิดเป็นร้อยละ 72.21 ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกฯ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 22.22 ซึ่งได้แก่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และคาดว่าจะมีระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีทุกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ปทุมธานีเขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง และการศึกษาที่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.57 ที่สำคัญในตำแหน่งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นเลย แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ดีพอสมควร มีความรู้ความสามารถ และชุมชนยอมรับผู้นำท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาที่ค่อนข้างสูงขึ้น

5. สถานภาพสมรส

ผู้บริหาร อบต.ส่วนใหญ่มีระดับการสมรสแล้ว คือ มีจำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.44 รองลงมาระดับสถานภาพโสด มีจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.56 ตามลำดับ

ตาราง 8 ข้อมูลสถานภาพสมรสของผู้บริหาร อบต.

สถานภาพสมรส	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โสด	2	5.56
สมรส	34	94.44
หย่าร้าง	-	-
หม้าย	-	-
รวม	36	100.00

จากตาราง 8 ทำให้ทราบว่าความมั่นคงด้านสถานภาพทางครอบครัว ซึ่งดูได้จากการระดับของสถานภาพสมรสที่มีจำนวนถึง 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.44 และมีเพียง 2 ราย ที่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 5.56 โดยเป็นตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล อาจเกิดจากการมุ่งมั่นทำงานเพื่อส่วนรวมมาก จนไม่มีเวลาคิดในเรื่องส่วนตัวโดยเฉพาะเรื่องการมีครอบครัว จากข้อมูลตารางเห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีระดับที่สูงมาก ความมั่งคั่งมาก อันส่งผลต่อการดำเนินงานที่ไม่มีอุปสรรคด้านปัญหาครอบครัว เป็นการทำงานให้สังคมอย่างเต็มที่

6. ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งหรือทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้บริหาร อบต.ส่วนใหญ่มีระดับระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งหรือทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ช่วงเวลา ไม่เกิน 4 ปี คือ มีจำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาช่วงระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 5-8 ปี มีจำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.88 ช่วงระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 8-14 ปี มีจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.12 ตามลำดับ

ตาราง 9 ข้อมูลระยะเวลาดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร อบต.

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 4 ปี	18	50.00
5-8 ปี	14	38.88
9-14 ปี	4	11.12
15 ปีขึ้นไป	-	-
รวม	36	100.00

จากตาราง 9 ทำให้ทราบว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งส่วนใหญ่เป็นไปตามกรอบระยะที่เข้ามาทำหน้าที่หรือเรียกว่าเป็นไปตามระยะเวลาที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ารับตำแหน่ง ซึ่งไม่เกิน 4 ปี โดยมีจำนวนถึง 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.00 จะเป็นตำแหน่งรองนายก รองประธานสภา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วน ระยะเวลาระหว่าง 5-8 ปี มีจำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.88 เป็นตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งให้ทราบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ที่ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือประธานสภา จะเคยทำหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลมาก่อน เช่น เคยรับตำแหน่งกำนัน ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านมาก่อน และระยะเวลาดำรงตำแหน่งระหว่าง 8-14 ปี มีจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.12 ซึ่งดำรงตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายก ซึ่งจากข้อมูลทำให้เห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีระยะเวลาที่เคยดำรงตำแหน่งในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมาเป็นระยะเวลาชวาวนาน เป็นที่ยอมรับของประชาชนและชุมชน

7. ความคิดเห็นของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ผู้บริหาร อบต. ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ คือ มีจำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตาราง 10 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ความเห็นเกี่ยวกับปัญหา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
มี	36	100.00
ไม่มี	-	-
รวม	36	100.00

จากตาราง 10 ทำให้ทราบว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดคิดว่าในพื้นที่รับผิดชอบของตนเองหรือเรียกว่าในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ยังมีปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยมีจำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัญหาด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะป่าไม้ของชุมชน ยังมีปัญหาที่ต้องรอการแก้ไข หาแนวทางออกของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

8. ความคิดเห็นของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้บริหาร อบต. ทั้งหมดมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ มีจำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตาราง 11 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ความเห็นเกี่ยวกับหน้าที่	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ทราบ	36	100.00
ไม่ทราบ	-	-
รวม	36	100.00

จากตาราง 11 ทำให้ทราบว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดได้รับทราบว่าทุกคนมีหน้าที่จัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของตนเอง โดยมีจำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนโดยสอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีความมั่นคงและระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง อย่างมีนัยสำคัญ

9. การเข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้

ประชากรตัวอย่างทั้งหมดการเข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ โดยส่วนใหญ่ผ่านการฝึกอบรมจากหน่วยงานสถาบันการศึกษา คือมีจำนวน ราย คิดเป็นร้อยละ รองลงมาหน่วยงานของรัฐ มีจำนวน ราย คิดเป็นร้อยละ และหน่วยงานของเอกชน มีจำนวน ราย คิดเป็นร้อยละ

ตาราง 12 ข้อมูลการเข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้

หน่วยงานจัดฝึกอบรมฯ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
สถาบันการศึกษา	22	61.11
หน่วยงานภาครัฐ	8	22.22
หน่วยงานภาคเอกชน	6	16.67
ไม่เคยผ่านการฝึกอบรม	-	-
รวม	36	100.00

จากตาราง 12 ทำให้ทราบว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดผ่านการฝึกอบรมโดยส่วนใหญ่การฝึกอบรมด้านความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านสถาบันการศึกษาต่าง คือมีจำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.11 รองลงมาจากหน่วยงานภาครัฐ มีจำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.22 และผ่านการอบรมจากหน่วยงานเอกชนสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานหรือดำเนินงานโดยภาคเอกชนเอง มีจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเอง และสอดคล้องกับระดับการศึกษาของผู้บริหารฯ ที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นระดับปริญญาตรี

ความเห็นด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติ
ห้วยน้ำดัง

ตาราง 13 ความเห็นด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.

คำถาม	จำนวนผู้ตอบ (N = 36) (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง		
1.การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การใช้ทรัพยากรป่าไม้ให้ เกิดประโยชน์มากที่สุด ยั่งยืนที่สุด และมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม น้อยที่สุด	34 (94.44)	2 (5.56)	-	-	-	4.94	0.28
2.สาเหตุของการบุกรุกทำลายป่า เนื่องจากประชาชนขาดความรู้ความ เข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้	30 (83.33)	6 (16.67)	-	-	-	4.83	0.38
3.ความยากจนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิด การบุกรุกทำลายป่า	24 (66.67)	8 (22.22)	4 (11.11)	-	-	4.56	0.69
4.การลักลอบตัดไม้มีความเสียหาย ต่อสภาพป่าไม้มากกว่าการแผ้วถาง ป่า	-	13 (36.11)	9 (25.00)	14 (38.89)	-	2.97	0.88
5.การบุกรุกทำลายป่ามีผลต่อการ ทำลายทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆเช่น ดิน น้ำ สัตว์ป่า ไปด้วย	34 (94.44)	2 (5.56)	-	-	-	4.94	0.32
6.การประกาศจัดตั้งเขตอุทยาน แห่งชาติเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการ อนุรักษ์ป่าไม้	9 (25.00)	24 (66.67)	3 (8.33)	-	-	4.06	0.56
7.การใช้สอยหรือใช้ประโยชน์จาก ป่าไม้ ทั้งเพื่อประโยชน์ส่วนตัวและ ส่วนรวม สามารถทำได้โดยวิธีเสนอ ต่อองค์การตำบล	-	16 (44.45)	-	18 (50.00)	2 (5.55)	2.83	0.93
8.ปัญหาที่สำคัญของทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานถูกทำลาย คือการบุกร ุกของชาวเขา	-	9 (25.00)	22 (61.11)	5 (13.89)	-	3.11	0.62

ตาราง 13 (ต่อ)

คำถาม	จำนวนผู้ตอบ (N = 36) (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง		
9.ควรแก้ไขกฎหมายให้มีบทลงโทษ แก่ผู้ลักลอบตัดไม้ทำลายป่าให้ รุนแรงยิ่งขึ้น	31 (86.11)	5 (13.89)	-	-	-	4.86	0.28
10.องค์การบริหารส่วนตำบล มี หน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของ ท้องถิ่นตามกฎหมาย	31 (86.11)	4 (13.89)	-	-	-	4.86	0.28
เฉลี่ย						4.20	

โดย	คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
	คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.61	มีความคิดเห็นด้วยน้อย
	คะแนนเฉลี่ย	2.62 – 3.42	มีความคิดเห็นด้วยปานกลาง
	คะแนนเฉลี่ย	3.43 – 4.23	มีความคิดเห็นด้วยมาก
	คะแนนเฉลี่ย	4.24 – 5.00	มีความคิดเห็นอย่างยิ่ง

จากตาราง 13 ทำให้ทราบว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ทั้ง 9 แห่ง มีความคิดเห็นและความเข้าใจ ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งมีความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีชุมชนอาศัยอยู่ทั้งในและรอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งปรากฏตามผลการศึกษาจากค่าเฉลี่ย 4.20

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า สามารถแยกเป็นประเด็น สรุปได้ปรากฏดังนี้

ในความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในผู้บริหาร อบต. มีความเข้าใจเป็นอย่างดี ซึ่งสามารถนำเสนอให้ชุมชนรับทราบว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ คือ การใช้ทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ยั่งยืนที่สุด และมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด กล่าวคือ เมื่อมีการใช้

ต้นไม้เพื่อกิจการใดเพียงหนึ่งต้น เราควรที่จะมีการปลูกทดแทน เพื่อรักษาสภาพของป่าธรรมชาติ และผลที่ตามมาก็คือ การมีทรัพยากรป่าไม้ที่มีความยั่งยืน

ประเด็นของสาเหตุการบุกรุกทำลายป่านั้น ทำให้เห็นว่าไม่ได้มาจากการขาดความรู้ ความเข้าใจของชุมชน ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือเกิดจากความยากจน ทั้งหมด สาเหตุอีกประการหนึ่ง คือ การขยายขนาดของประชากรในครอบครัว ที่สูงขึ้น สภาพของสังคมที่มีความเจริญทางด้านวัตถุมากยิ่งขึ้น ที่เป็นปัญหาในการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ แสดงผลจากคำถามในหัวข้อความยากจนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการบุกรุกทำลายป่า คิดเป็นร้อยละ 11.11 ที่แสดงออกมาว่า ไม่แน่ใจว่าความยากจนจะเป็นสาเหตุของการบุกรุกทำลายป่า

ประเด็นในหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้นั้น จะต้องดำเนินการโดยยึดหลักแนวทางการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยอาศัยอำนาจทางกฎหมาย เป็นกรอบป้องกันการดำเนินงาน ซึ่งส่วนที่สำคัญคือ อุทยานแห่งชาติ จะเป็นผู้มีส่วนสำคัญ ในเรื่องการใช้ประโยชน์จากป่า มิใช้องค์การบริหารส่วนตำบลเพียงหน่วยงานเดียวที่จะดำเนินงานหรือกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้ และที่สำคัญการแก้ไขปัญหาสำหรับบุคคลที่แสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ คือ การเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้ลักลอบกระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้

บทบาทของผู้บริหาร อบต.ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

ตาราง 14 บทบาทของผู้บริหาร อบต. ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

คำถาม	จำนวนผู้ตอบ (N = 36) (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
บทบาทด้านการวางแผน						4.64	
1. จัดทำแผนจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ อบต.	33 (91.67)	3 (8.33)	-	-	-	4.95	0.28

ตาราง 14 (ต่อ)

คำถาม	จำนวนผู้ตอบ (N = 36) (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
2.จัดลำดับความสำคัญของแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อบต.	27 (75.00)	6 (16.67)	-	-	-	4.67	0.63
3.จัดแผนงานส่งเสริมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้	16 (44.44)	18 (50.00)	2 (5.56)	-	-	4.39	0.60
4.จัดแผนงานให้องค์กรต่างๆ ประชาชนเข้ามากำหนดแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้	32 (88.89)	-	4 (11.11)	-	-	4.78	0.64
5.กำหนดมาตรการและจุดเน้นสำคัญในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่น	18 (50.00)	16 (44.44)	2 (5.56)	-	-	4.44	0.61
บทบาทด้านการจัดองค์กร						4.39	
6.อบต.มีความชัดเจนต่อการจัดโครงสร้างการจัดการทรัพยากรป่าไม้	18 (50.00)	9 (25.00)	9 (25.00)	-	-	4.25	0.84
7.อบต.มีการกำหนดควมวิสัยทัศน์ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	24 (66.67)	9 (25.00)	3 (8.33)	-	-	4.58	0.65
8.อบต.มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	23 (63.89)	11 (30.55)	2 (5.56)	-	-	4.78	0.54
9.อบต.มีบุคลากรที่มีคุณสมบัติความรู้และประสบการณ์เหมาะสมต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้	9 (25.00)	16 (44.44)	11 (30.56)	-	-	3.94	0.75
บทบาทด้านการมีส่วนร่วมและการประสานงาน						4.44	
10.อบต.จัดให้องค์กรท้องถิ่นต่างๆ ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและเป้าหมายในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	25 (69.44)	9 (25.00)	2 (5.56)	-	-	4.64	0.59
11.อบต.มีการประสานงานร่วมกับอุทยานแห่งชาติในการดูแลจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น	32 (88.89)	-	4 (11.11)	-	-	4.78	0.64

ตาราง 14 (ต่อ)

คำถาม	จำนวนผู้ตอบ (N = 36) (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
12.มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน การตัดไม้ทำลายป่า การป้องกันไฟป่า การป้องกัน การล่าสัตว์	31 (86.11)	5 (3.89)	-	-	-	4.86	0.35
13.อบต.มีบุคลากรที่สามารถดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับการศึกษา การวางแผน การปฏิบัติงาน การติดตามผลการในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	-	18 (50.00)	18 (50.00)	-	-	3.50	0.51
14.จัดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ และรู้ปัญหาด้านป่าไม้เพื่อแก้ไขปัญหาด้านจัดการทรัพยากรป่าไม้	-	19 (52.78)	17 (47.22)	-	-	3.53	0.51
15.การร่างข้อบังคับ หรือตั้งกระฎี	4 (11.11)	32 (88.89)	-	-	-	4.11	0.32
16.จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์ พิน	9 (25.00)	27 (75.00)	-	-	-	4.25	0.44
17.ออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งในการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้	-	18 (50.00)	18 (50.00)	-	-	3.50	0.51
18.การกระจายภาระหน้าที่ในการดูแลทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนให้กับคนในชุมชน	9 (25.00)	20 (55.56)	7 (19.44)	-	-	4.06	0.67
19.การจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	34 (94.44)	2 (5.56)	-	-	-	4.94	0.23
20.มีการประชุม ชี้แจง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน	12 (33.33)	19 (52.78)	5 (13.89)	-	-	4.19	0.67

ตาราง 14 (ต่อ)

คำถาม	จำนวนผู้ตอบ (N = 36) (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
บทบาทด้านการควบคุมติดตาม						4.35	
21. มีความชัดเจนของระบบการจัดหาและการใช้งบประมาณ	30	6	-	-	-	4.86	0.38
	(83.33)	(16.67)					
22. มีความชัดเจนของระบบการตรวจสอบ การควบคุม และประเมินผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	32	4	-	-	-	4.89	0.32
	(88.89)	(11.11)					
23. จัดให้มีการนำเสนอหรือแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางกิจกรรมต่างๆของบค.ด้านบริหารทรัพยากรป่าไม้	18	8	10	-	-	4.22	0.87
	(50.00)	(22.22)	(27.78)				
24. มีการติดตามผลการปฏิบัติงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้	-	19	15	2	-	3.47	0.61
		(52.78)	(41.67)	(5.55)			
บทบาทด้านการสนับสนุน						4.02	
25. จัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์คุ้มครอง ป้องกันและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้	9	25	2	-	-	4.19	0.52
	(25.00)	(69.44)	(5.56)				
26. จัดอบรมเจ้าหน้าที่อบค.เพื่อเสริมสร้างความรู้ ประสบการณ์ด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้	9	16	11	-	-	3.94	0.75
	(25.00)	(44.44)	(30.56)				
27. มีการแนะนำ และส่งเสริมให้ประชาชนปลูกป่า กิจกรรมบวชป่า	-	27	9	-	-	3.75	0.44
		(75.00)	(25.00)				
28. จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	9	16	11	-	-	3.94	0.75
	(25.00)	(44.44)	(30.56)				
บทบาทด้านการสนับสนุน							
29. จัดสรรงบประมาณในการผลิตสื่อฝึกอบรม เพื่อส่งเสริม เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	9	16	11	-	-	3.94	0.75
	(25.00)	(44.44)	(30.56)				

ตาราง 14 (ต่อ)

คำถาม	จำนวนผู้ตอบ (N = 36) (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
30. จัดสรรงบประมาณในการจัดระบบข้อมูลอาคารสถานที่วัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้	9 (25.00)	16 (44.44)	11 (30.56)	-	-	3.94	0.75
31. ได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นในด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในแผนงานต่อไป	18 (50.00)	18 (50.00)	-	-	-	4.50	0.51

โดย	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	=	มีบทบาทน้อยมาก
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.61	=	มีบทบาทน้อย
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.62-3.42	=	มีบทบาทปานกลาง
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.43-4.23	=	มีบทบาทมาก
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.24-5.00	=	มีบทบาทมากที่สุด

จากตาราง 14 ทำให้ทราบว่าบทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ทั้ง 9 แห่ง มีบทบาทอยู่ในระดับดีมากปรากฏจากคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.32 ทั้งนี้สามารถแยกเป็นกลุ่มของผลการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 9 แห่ง ดำเนินการอยู่ในระดับดีมากและถือว่าดำเนินงานเป็นไปตามกรอบนโยบายเป็นหลัก กล่าวคือ บทบาทด้านการจัดทำแผนจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ อบต. โดยมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาป่าไม้ให้เป็นนโยบายเร่งด่วน ดำเนินงานภายใต้กรอบการประสานงาน ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนในการจัดทำโครงการให้แก่ชุมชน โดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อันได้แก่ การจัดโครงการอบรมให้ความรู้การป้องกันไฟป่า การป้องกันการล่าสัตว์ การตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งเป็นการดำเนินงานในแนวทางสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐบาลกำหนด

2. บทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 9 แห่ง ดำเนินการอยู่ในระดับดี กล่าวคือ เป็นการดำเนินงานที่รองลงมาจากกลุ่มแรก เป็นการดำเนินงานในลักษณะรองรับการดำเนินงานจากกลุ่มแรก คือ มีการจัด โครงการสร้างการบริหารส่วนองค์กรเพื่อรองรับการ

ดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ อบต. เช่น มีบุคลากรในตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อมและพัฒนาชุมชน เพื่อดำเนินงานประสาน ให้ข้อมูลแก่ประชาชน มีการประชุมหาแนวทางถึงปัญหาระหว่างสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยเฉพาะด้านป่าไม้ต่อสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน การจัดส่งเจ้าหน้าที่เพื่อแนะนำและอธิบายสร้างความเข้าใจให้ชุมชนในอาชีพที่ต้องอาศัยทรัพยากรป่าไม้เป็นวัตถุดิบ และมีการประชุมชาวบ้านเรื่องปัญหาด้านป่าไม้ในพื้นที่

3. บทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 9 กลุ่ม ดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะต้องดำเนินการให้ต่อเนื่องและรวดเร็วยิ่งขึ้นคือ การเพิ่มจำนวนของบุคลากรที่มีความรู้ ด้านกฎหมาย ในแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความรู้แนวทางการดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าไม้ กล่าวคือ อบต. มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านนี้ แต่ไม่เพียงพอ ให้การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมยิ่งขึ้น ในเรื่องปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ในการจัดกิจกรรมทางประเพณี เช่นการบวชป่า การปลูกป่า และที่สำคัญจะต้องมีการติดตามผลการปฏิบัติงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่อง

เมื่อรวมค่าเฉลี่ยบทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ทั้ง 6 ด้าน กล่าวคือ ด้านการวางแผน เท่ากับ 4.64 ด้านการจัดการองค์กร เท่ากับ 4.39 ด้านการมีส่วนร่วมและประสานงาน เท่ากับ 4.44 ด้านการสั่งการ เท่ากับ 4.08 ด้านการควบคุมติดตาม เท่ากับ 4.35 และด้านการสนับสนุน เท่ากับ 4.02 มีค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.32 ดังนั้น บทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีระดับของบทบาทดีมาก รายละเอียดดังตาราง 15

ตาราง 15 สรุปบทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติ

บทบาทของผู้บริหารในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับของบทบาท
บทบาทด้านการวางแผน	4.64	มีบทบาทมากที่สุด
บทบาทด้านการจัดการองค์กร	4.39	มีบทบาทมากที่สุด
บทบาทด้านการมีส่วนร่วมและประสานงาน	4.44	มีบทบาทมากที่สุด

ตาราง 15 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ระดับของบทบาท
บทบาทด้านการสั่งการ	4.08	มีบทบาทมาก
บทบาทในการควบคุมติดตาม	4.35	มีบทบาทมากที่สุด
บทบาทด้านสนับสนุน	4.02	มีบทบาทมาก
เฉลี่ย	4.32	มีบทบาทมากที่สุด

ปัญหาและอุปสรรคที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตาราง 16 ปัญหาและอุปสรรคที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ อบต.ให้มีประสิทธิภาพลดลง

คำถาม	จำนวนผู้ตอบ (N = 36) (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า อบต. ชั้น 1 ช่อมสามารถดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ได้ดีกว่า อบต. ชั้น 5	2 (5.56)	4 (11.11)	10 (27.78)	20 (55.55)	-	2.67	0.89
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าสมาชิก อบต. ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประโยชน์ป่าไม้และโทษของการทำลายป่าไม้เป็นอย่างดี	-	18 (50.00)	10 (27.78)	8 (22.22)	-	3.28	0.81
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การดำเนินงานด้านการจัดการป่าไม้ ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิก อบต. ด้วย	24 (66.67)	8 (22.22)	4 (11.11)	-	-	4.56	0.69
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า กฎหมายป่าไม้ทำให้ อบต. ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ได้	-	15 (41.67)	9 (25.00)	12 (33.33)	-	3.08	0.87

ตาราง 16 (ต่อ)

คำถาม	จำนวนผู้ตอบ (N = 36) (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย — ($\bar{X}$)	S.D.
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง		
5.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การดำเนินงานด้านการจัดการป่าไม้ตามหน้าที่ของ อบต. จัดแข่งกับกฎหมายป่าไม้	-	2 (5.56)	5 (13.89)	29 (80.55)	-	2.25	0.55
6.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในพื้นที่เป็นการเพียงพอแล้ว สำหรับการจัดการป่าไม้	-	-	9 (25.00)	27 (75.00)	-	2.25	0.44
7.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การปฏิบัติงานด้านการป่าไม้ในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และ อบต. สามารถประสานเสริมซึ่งกันและกัน	32 (88.89)	4 (11.11)	-	-	-	4.89	0.32
8.พฤติกรรมหรือวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์มีผลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ อบต.	22 (61.11)	9 (25.00)	-	5 (13.89)	-	4.33	1.04
9.นายทุน หรือผู้มีอิทธิพล มีผลต่อการดำเนินงานในด้านการจัดการป่าไม้ของ อบต.	34 (94.44)	2 (5.56)	-	-	-	4.94	0.23
เฉลี่ย						3.59	

โดย ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 = ถือว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคน้อยมาก
 ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.81-2.61 = ถือว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคน้อย
 ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.62-3.42 = ถือว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคปานกลาง
 ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.43-4.23 = ถือว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคมาก
 ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.24-5.00 = ถือว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด

จากตาราง 16 ทำให้สามารถแยกปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ทั้ง 9 แห่ง ประเด็นย่อยดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังระดับน้อยที่ทำให้ประสิทธิภาพลดลง สามารถแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 ระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ ระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลสามารถแบ่งแยกได้จากเกณฑ์เงินรายได้ที่จัดเก็บต่อปี

อบต.ที่มีรายได้จัดเก็บต่อปี 20 ล้านบาทขึ้นไป	เป็น อบต. ชั้นที่ 1
อบต.ที่มีรายได้จัดเก็บต่อปี 12-20 ล้านบาท	เป็น อบต. ชั้นที่ 2
อบต.ที่มีรายได้จัดเก็บต่อปี 6-12 ล้านบาท	เป็น อบต. ชั้นที่ 3
อบต.ที่มีรายได้จัดเก็บต่อปี 3-6 ล้านบาท	เป็น อบต. ชั้นที่ 4
อบต.ที่มีรายได้จัดเก็บต่อปี ต่ำกว่า 3 ล้านบาท	เป็น อบต. ชั้นที่ 5

กล่าวได้ว่า รายได้ของ อบต.จะมาจากการดำเนินงานด้านธุรกิจต่างๆ เช่น ธุรกิจโรงแรม ที่พัก การท่องเที่ยวทัวร์ โรงงานต่างๆ เป็นต้น ซึ่ง อบต.ที่มีรายได้น้อย แสดงให้เห็นว่ามีธุรกิจในพื้นที่มีจำนวนน้อย ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ ยังคงสภาพธรรมชาติอยู่การใช้ประโยชน์ก็น้อย เพราะฉะนั้นกล่าวได้ว่า การจัดการทรัพยากรป่าไม้ หรือจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้านอื่นๆ ระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังน้อย

1.2 กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้โดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ผู้ใช้อำนาจ กับบทบาท หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในส่วนของการดำเนินงาน องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การดำเนินงานด้านการจัดการป่ามีปัญหาและอุปสรรค เพียงแต่ว่าในบางกิจกรรมซึ่งเป็นเรื่องของการพัฒนาซึ่งส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ เช่น การพัฒนาถนน การขยายเขตไฟฟ้า ที่ต้องผ่านเขตอุทยานแห่งชาติ จะต้องดำเนินการภายใต้กรอบของอุทยานแห่งชาติ กล่าวคือ กระทำโดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ เป็นผู้ดำเนินการ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเป็นผู้ร่วมดำเนินการ และในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ยังเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติไม่เพียงพอในการดูแลจะต้องมีองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์การส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกันในการจัดการการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังระดับปานกลางที่ทำให้ประสิทธิภาพลดลง กล่าวคือ ความรู้ความเข้าใจเรื่องของประโยชน์ป่าไม้และโทษของการทำลายป่า รวมทั้งความรู้ด้านกฎหมาย ความรู้ด้านการส่งเสริมจิตสำนึกให้แก่ชุมชน เจ้าหน้าที่รวมทั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ซึ่งในปัจจุบันผู้มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญมากที่สุด คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ฝ่ายงานโยธา เป็นต้น ซึ่งถือว่าไม่เพียงพอ

3. ปัญหาและอุปสรรคที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังระดับมากที่สุดที่ทำให้ประสิทธิภาพลดลง กล่าวคือ พฤติกรรมหรือวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ยังดำเนินชีวิตโดยการพึ่งพิงจากทรัพยากรป่าไม้แบบดั้งเดิม เช่น การทำไร่เลื่อนลอย การขยายที่ทำกิน การปลูกพืชเกษตรเชิงเดี่ยว การล่าสัตว์ป่าซึ่งเป็นการตัดวงจรของการขยายพันธุ์ต้นไม้ และที่สำคัญอย่างมากที่ทำให้การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้มีปัญหา นั่นก็คือ การเข้ามาดำเนินกิจการของนายทุนนอกพื้นที่ เพื่อธุรกิจในพื้นที่ป่า เช่น การทำรีสอร์ท การท่องเที่ยว โรงแรม เป็นต้น กลุ่มทุนเหล่านี้จะเข้ามาโดยอาศัยช่องว่างของการเจริญทางด้านสังคมวัตถุ ให้ชุมชนดำเนินการเสมือนของชุมชนเอง เช่น การทำธุรกิจการท่องเที่ยวในรูปแบบบ้านพักนักท่องเที่ยว โดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการใช้พื้นที่ส่วนการดำเนินงานกลุ่มทุนจะเข้ามามีจัดการ โดยเอื้อประโยชน์ผ่านผู้นำชุมชน

สรุปข้อมูลความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จากแบบสอบถามในรูปแบบปลายเปิดทั้ง 9 แห่ง

ประเด็นคำถาม ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. ความรู้ ความเข้าใจด้านทรัพยากรธรรมชาติของเจ้าหน้าที่และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
2. การขาดแผนงานและงบประมาณโดยตรงสำหรับกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้
3. กรอบความรับผิดชอบตามกฎหมายที่กำหนดหน้าที่ของ อบต. กับหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ในการปฏิบัติยังไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้อง
4. นโยบายระดับสูงขององค์การบริหารส่วนตำบลกับนโยบายของหน่วยงานดูแลป่าไม้ยังขาดการประสานงานที่เพียงพอ
5. นายทุนและกลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่

ประเด็นคำถาม ท่านคิดว่าผู้บริหาร อบต. ควรทำอย่างไรบ้าง ถ้าต้องการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. มีการวางแผนงาน โครงการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยพิจารณาให้ชุมชน หน่วยงานป่าไม้ หน่วยงานฝ่ายปกครอง หน่วยงานฝ่ายความมั่นคง(ทหาร) เข้ามามีบทบาทในการจัดทำแผนงาน โครงการ อันเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนซึ่งไม่ทำให้เกิดผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ กำหนดงบประมาณในการสนับสนุน โครงการต่างๆ ในด้านอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยบรรจุอยู่ในแผนงานประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างต่อเนื่อง

2. จัดโครงสร้างการบริหารงานขององค์กร ให้สอดคล้องและสนับสนุนกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและแนวทางแก้ไขปัญหาคัดแย้งระหว่างชุมชนกับส่วนราชการ

3. ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้แก่สมาชิก อบต. เจ้าหน้าที่ และประชาชน

4. จัดตั้งศูนย์ดูแลรับผิดชอบปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ โดยกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลอย่างชัดเจน

5. ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านการอนุรักษ์ป่าไม้เกี่ยวกับขอบเขตที่ทำกินของชาวบ้านชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ให้ชัดเจน

6. ติดตามโครงการต่างๆที่ได้จัดสรรงบประมาณให้กับชุมชนด้านการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง

7. สนับสนุนส่งเสริมอาชีพของชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การเลี้ยงปลา สั้นค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การบริการนักท่องเที่ยวโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

ประเด็นคำถาม ชนเผ่าหรือชุมชน มีผลอย่างไรต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ อบต.

1. ชนเผ่าลีซอ มีพฤติกรรมยังมีการบุกรุกป่าไม้ เพราะเนื่องจากยังดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม คือ การทำไร่หมุนเวียน การปลูกพืชเกษตรเชิงเดี่ยว การลักลอบตัดไม้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย

2. ชนเผ่ากระเหรี่ยง มีพฤติกรรมที่ใช้ชีวิตแบบคนพื้นเมืองมากยิ่งขึ้น เพราะเนื่องจากมีการอพยพย้ายถิ่นฐานมาตั้งอยู่ในชุมชนที่เจริญมากยิ่งขึ้น ชุมชนส่วนใหญ่มีส่งเสริมด้านการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น เพราะฉะนั้น ชนเผ่ากระเหรี่ยงจึงไม่มีปัญหาด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากนัก

3. ชนเผ่าจีนฮ่อ มีพฤติกรรมที่ดำรงชีวิตโดยพึ่งแหล่งทำธรรมชาติ เพื่อทำการเกษตร แบบ สวน ซึ่งจะเน้นการบริโภคในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่พบว่ามีผลกระทบด้านปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้

4. ชนเผ่า ไทยใหญ่และชนเผ่าพื้นเมือง ทั้ง 2 กลุ่มมีวิถีชีวิตแบบในสังคมเมือง เพราะฉะนั้นการบุกรุกพื้นที่ป่ามีน้อย แต่จะพบว่ามีกลุ่มที่ลักลอบตัดไม้เพื่อการค้าบางส่วน

5. ชนเผ่ามูเซอ วิถีชีวิตจะมีการพึ่งพิงธรรมชาติแบบไม่ทำลาย กล่าวคือ จะดำรงชีวิตในรูปแบบเก็บหาของป่าเพื่อบริโภคในครัวเรือน

กลุ่มประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

ข้อมูลชีวสังคม

1. เพศ

ตาราง 17 เพศประชากรตัวอย่าง

เพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชาย	82	60.74
หญิง	53	39.26
รวม	135	100.00

จากตาราง 17 เพศ พบว่าเนื่องจากกลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้นำครอบครัว จึงพบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คือ มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 60.74 และเพศหญิง จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 39.26 ตามลำดับ

2. อายุ

ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 31-40 ปี คือ มีจำนวน 66 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.90 รองลงมา คือช่วงอายุ 21-30 ปี มีจำนวน 31 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.96 และช่วงอายุ 41-50 ปี มีจำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.07 และอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.07 ตามลำดับ

ตาราง 18 อายุของประชากรตัวอย่าง

อายุ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
21-30 ปี	31	22.96
31-40 ปี	66	48.90
41-50 ปี	19	14.07
51 ปีขึ้นไป	19	14.07
รวม	135	100.00

จากตาราง 18 จะเห็นว่าการกระจายกลุ่มอายุ 21-40 ปี ถึงร้อยละ 71.86 และ อายุ 41-50 ปีขึ้นไปมีเพียง ร้อยละ 28.14 แสดงให้เห็นว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มคนทำงาน ฉะนั้นสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ

3. ศาสนา

ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คือ มีจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 64.44 และนับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 35.56 ตามลำดับ

ตาราง 19 ศาสนาของประชากรตัวอย่าง

ศาสนา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
พุทธ	87	64.44
คริสต์	48	35.56
อิสลาม	-	-
รวม	135	100.00

จากตาราง 19 ทำให้ทราบว่าประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ป่านุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 64.44 กล่าวได้ว่าสอดคล้องกับผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลที่นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นที่ยอมรับของชุมชนและได้รับ

การสนับสนุนการดำเนินงาน ส่วนนับถือศาสนาคริสต์ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังคิดเป็นร้อยละ 11.12

4. ระดับการศึกษา

ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษา คือ มีจำนวน 64 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.41 รองลงมามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ มีจำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.70 ไม่ได้เรียนหนังสือ มีจำนวน 28 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.74 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.93 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.22 ตามลำดับ

ตาราง 20 ระดับการศึกษาของประชากรตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	28	20.74
ประถมศึกษา	64	47.41
มัธยมศึกษาตอนต้น	32	23.70
มัธยมศึกษาตอนปลาย	8	5.93
ปริญญาตรี	3	2.22
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
รวม	135	100.00

จากตาราง 20 ทำให้ทราบว่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีประชากรที่มีระดับการศึกษาสามารถแบ่งกลุ่มประชากรตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มที่ไม่มีการศึกษาหรือการศึกษาเกิดจากประสบการณ์ของบุคคล คิดเป็นร้อยละ 20.74 กลุ่มระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 71.11 และกลุ่มระดับการศึกษาดังแต่มัธยมศึกษาตอนปลายเป็นต้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.15

5. สถานภาพสมรส

ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีการสมรสแล้ว คือ มีจำนวน 105 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.78 รองลงมาระดับสถานภาพโสด มีจำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.78 ระดับสถานภาพหย่าร้าง มีจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.22 ระดับสถานภาพหม้าย คิดเป็นร้อยละ 2.22 ตามลำดับ

ตาราง 21 สถานภาพสมรสของประชากรตัวอย่าง

สถานภาพสมรส	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โสด	24	17.78
สมรส	105	77.78
หย่าร้าง	3	2.22
หม้าย	3	2.22
รวม	135	100.00

จากตาราง 21 ทำให้ทราบว่าสถานภาพการสมรสของประชากรที่อาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังมีระดับของสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 77.78 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 17.78 มีสถานภาพหย่าร้างและหม้าย คิดเป็นร้อยละ 2.22

6. ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขตอุทยานฯ

ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยในองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเวลา 5-8 ปี คือ มีจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.44 รองลงมาช่วงระยะเวลา 9-14 ปี มีจำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.15 ช่วงระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 15 ปีขึ้นไป มีจำนวน 118 ราย คิดเป็นร้อยละ 87.41 ตามลำดับ

ตาราง 22 ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ของประชากรตัวอย่าง

ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 4 ปี	-	-
5-8 ปี	6	4.44
9-14 ปี	11	8.15

ตาราง 22 (ต่อ)

ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
15 ปีขึ้นไป	118	87.41
รวม	135	100.00

จากตารางที่ 22 ทำให้ทราบว่าประชากรที่อาศัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตป่าอนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังที่มีระยะเวลาคำรงชีวิตอาศัยในพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 87.41 รองลงมาอาศัยอยู่ระหว่าง 9-14 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.15 ซึ่งเกิดจากการสมรสย้ายเข้ามาอาศัยใหม่ และอาศัยอยู่ระหว่าง 5-8 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.44

7. อาชีพหลัก

ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวน 78 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.78 รองลงมาเป็นอาชีพลูกจ้างหรือรับจ้างทั่วไป มีจำนวน 41 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.37 อาชีพค้าขายทำธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.63 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.22 ตามลำดับ

ตาราง 23 อาชีพของประชากรตัวอย่าง

อาชีพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
รับราชการ	-	-
พนักงานบริษัท	3	2.22
ธุรกิจส่วนตัว	13	9.63
เกษตรกรรม	78	57.78
ลูกจ้าง/รับจ้างทั่วไป	41	30.37
รวม	135	100.00

จากตาราง 23 ทำให้ทราบว่าประชากรที่อาศัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตป่าอนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักในการทำเกษตรกรรมทำไร่ข้าวโพด ทำสวนส้ม สวนผัก สวนผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 57.78 รองลงมาอาชีพลูกจ้างหรือรับจ้าง

ทั่วไปทั้งในพื้นที่และในตัวอำเภอแต่ละท้องที่ คิดเป็นร้อยละ 30.37 ทำอาชีพค้าขายส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 9.63 และเป็นพนักงานของบริษัทเอกชนจะมีเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.22

8. ความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าในพื้นที่ตำบลที่อาศัยมีปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ จำนวน 126 ราย คิดเป็นร้อยละ 93.33 และคิดว่าไม่มีปัญหา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

ตาราง 24 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ความเห็นเกี่ยวกับปัญหา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
มี	126	93.33
ไม่มี	9	6.67
รวม	135	100.00

จากตาราง 24 ทำให้ทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังมีความคิดเห็นว่าในพื้นที่ชุมชนของตนเองมีปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 93.33 และมีความคิดเห็นว่าไม่มีปัญหาด้านการจัดการป่าไม้ในพื้นที่ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัญหาด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ของชุมชน ยังมีปัญหาที่ต้องรอการแก้ไข หาแนวทางออกของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

9. การรับรู้ของประชาชนต่อหน้าที่ อบต.ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประชากรตัวอย่างมีความคิดเห็นส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่จัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของชุมชน มีจำนวน 83 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.48 และประชากรที่มีความเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ชุมชน คือ มีจำนวน 52 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.52

ตาราง 25 ความคิดเห็นประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ อบต.

ความเห็นประชาชน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ทราบ	52	38.52
ไม่ทราบ	83	61.48
รวม	135	100.00

จากตาราง 25 ทำให้ทราบว่าชุมชนโดยประชาชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังไม่ทราบข้อมูลว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องดูแล จัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของชุมชนของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 61.48 และทราบคิดเป็นร้อยละ 38.52 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องดำเนินการจัดโครงการอบรมให้ข้อมูลสร้างความรู้และกีดสนับสนุนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้แก่ชุมชนในพื้นที่ ให้สามารถเข้าถึงบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่

ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.

ตาราง 26 ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.

คำถาม	จำนวนผู้ตอบ (N = 135) (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต. สามารถจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีและมีกระบวนการวางแผนงาน	-	86 (63.70)	21 (15.56)	28 (20.74)	-	3.43	08.2
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต. ของท่านมีความรู้ ความสามารถในการจัดการทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างดี	-	96 (71.11)	20 (14.82)	19 (14.07)	-	3.57	0.73
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต. ของท่านมีความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้	12 (8.89)	79 (58.51)	35 (25.93)	9 (6.67)	-	3.70	0.73

ตาราง 26 (ต่อ)

คำถาม	จำนวนผู้ตอบ (N = 135) (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง		
4.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้นำชุมชนของท่านมีความรักและห่วงหาอาทรต่อประชาชนในท้องถิ่น	121 (89.63)	-	10 (7.41)	4 (2.96)	-	4.76	0.71
5.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากิจกรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยผู้บริหาร อบต.ของท่านเป็นไปอย่างถูกต้องตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่	-	97 (71.85)	35 (25.93)	3 (2.22)	-	3.70	0.51
6.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า กิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ ผู้บริหาร อบต.ของท่านก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วมตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด	30 (22.22)	95 (70.37)	1 (0.74)	9 (6.67)	-	4.08	0.70
7.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากิจกรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยผู้บริหาร อบต.ของท่านทำให้ปัญหาเกี่ยวกับป่าไม้ในพื้นที่ลดลง	28 (20.74)	101 (74.81)	3 (2.22)	3 (2.22)	-	4.14	0.55
8.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้บริหารอบต.ของท่านได้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้เพียงพอแล้ว	22 (16.30)	63 (46.67)	29 (21.48)	21 (15.55)	-	3.64	0.94
9.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้บริหาร อบต.ของท่านควรจัดสรรงบประมาณจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้มากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่	82 (60.74)	49 (36.30)	4 (2.96)	-	-	4.58	0.54
10.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต.อื่นมีการดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ดีกว่าหรือมากกว่า อบต.ของท่าน	-	5 (3.70)	39 (28.89)	91 (67.41)	-	2.36	0.55

โดย	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80 =	ผู้บริหารอบต.มีการจัดการฯน้อยมาก
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.61 =	ผู้บริหารอบต.มีการจัดการฯน้อย
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.62-3.42 =	ผู้บริหารอบต.มีการจัดการฯปานกลาง
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.43-4.23 =	ผู้บริหารอบต.มีการจัดการฯมาก
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.24-5.00 =	ผู้บริหารอบต.มีการจัดการฯมากที่สุด

จากตาราง 26 ทำให้ทราบว่า ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของพื้นที่ตนเองมีผลการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับที่ดี ซึ่งสามารถแยกเป็นประเด็นเพื่อสรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. ประชาชนที่ดั่งถิ่นฐานอาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ซึ่งในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ทั้ง 9 แห่ง เห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี และมีความรู้ ความสามารถในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มีความรักและห่วงแหน รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆด้านป่าไม้ให้กับชุมชนได้ อีกทั้งกิจกรรมที่จัดทำเป็นไปตามความต้องการของประชาชนแต่ต้องมีการจัดทำโครงการหรือสนับสนุนงบประมาณในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ป่าปลูกจิตสำนึก สร้างเครือข่ายติดตามผลงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปรากฏตามผลการศึกษาจากคะแนนเฉลี่ยในแบบสอบถามข้อที่ 1,2,3,5,8 ได้คะแนนเฉลี่ย 3.61

2. ประชาชนที่ดั่งถิ่นฐานอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ทั้ง 9 แห่ง เห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ได้อยู่ในระดับที่ดีถึงดีมาก กล่าวคือ การดำเนินงานด้านกิจกรรมต่างๆด้านทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน สามารถลดปัญหาความขัดแย้งและปัญหาเกี่ยวป่าไม้ลดลง เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมตั้งแต่ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับประเทศ เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ของตนเองมีผลงานที่ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับองค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่อื่น แต่ควรดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกด้านทรัพยากรป่าไม้ให้มากยิ่งขึ้นและต่อเนื่อง และในความเห็นของประชาชนในพื้นที่ยังให้ความสำคัญกับผู้นำท้องถิ่นของตนเอง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลว่ามีบทบาทอย่างมากในการ

เป็นตัวอย่างของชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ซึ่งปรากฏตามผลการศึกษาจากคะแนนเฉลี่ยในแบบสอบถามข้อที่ 4,6,7,9,10 ได้คะแนนเฉลี่ย 3.98

สรุปความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จากแบบสอบถามในรูปแบบปลายเปิดทั้ง 9 แห่ง

ข้อเสนอของประชาชนต่อผู้บริหาร อบต. ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

1. แก้ไขปัญหาของความชัดเจนในเรื่องแนวคิดพื้นที่ทำกินของชาวบ้านกับเขตอุทยานแห่งชาติ
2. ส่งเสริมความรู้ สร้างความเข้าใจ และจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายในชุมชน ในการเฝ้าระวังปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ เช่น ไฟป่า การล่าสัตว์ การลักลอบตัดไม้ โดยให้จัดงบประมาณสนับสนุนชุมชนในการลาดตระเวนร่วมกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง
3. จัดสรรงบประมาณลงสู่ชุมชน ด้านสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ เช่น ป้ายไวนิลรณรงค์การตัดไม้ การจัดทำแนวกันไฟ การจัดทำฝายแม้ว
4. จัดทำแผนงานการด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างน้อยมีระยะเวลา 5 ปี
5. ส่งเสริมอาชีพให้ชุมชนโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เป็นแหล่งทุน เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การปลูกสวนชา(สวนเมี่ยง) ส่งเสริมอาชีพการเกษตรแบบหมุนเวียน จัดหาแหล่งทำด้านการเกษตร
6. จัดทำแผนที่ชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อระบุพื้นที่ในการเกษตร การดูแลป่าที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาในอนาคต

ชาวบ้าน ได้ทำงานหรือร่วมโครงการอะไรบ้างที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนหรือในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

1. โครงการจัดทำแนวกันไฟรอบหมู่บ้าน และรอบป่าต้นน้ำ
2. โครงการจัดทำฝายชะลอน้ำแบบผสมผสาน(ฝายแม้ว) ในพื้นที่ต้นน้ำ
3. โครงการอบรมแนวทางการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานแห่งชาติ
4. กิจกรรมบวชป่า กิจกรรมปลูกป่าในวันสำคัญ

5. โครงการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำ
6. โครงการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังลม
7. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววนาคเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กลุ่มเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

ข้อมูลชีวสังคม

1. เพศ

เจ้าหน้าที่ทั้งหมดเป็นเพศชาย คือ มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 60.74 และเพศหญิง จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 39.26 ตามลำดับ

ตาราง 27 เพศประชากรตัวอย่าง

เพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชาย	15	100.00
หญิง	-	-
รวม	15	100.00

จากตาราง 27 เพศ พบว่าเนื่องจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ ที่ทำการศึกษา ได้แก่ ผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำฝายตามโครงสร้างการบริหารงานฝ่ายใน หัวหน้าหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ทั้ง 9 หน่วยพิทักษ์ฯ จึงพบว่าเป็นเพศชาย ทั้งหมด

2. อายุ

เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 31-40 ปี คือ มีจำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมา คือช่วงอายุ 41-50 ปี มีจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.67 และอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.00 ตามลำดับ

ตาราง 28 อายุของเจ้าหน้าที่

อายุ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
21-30 ปี	-	-
31-40 ปี	8	53.33
41-50 ปี	4	26.67
51 ปีขึ้นไป	3	20.00
รวม	15	100.00

จากตาราง 28 จะเห็นว่ามีการกระจายกลุ่มอายุ 31 -50 ปี ถึงร้อยละ 80 และ อายุ 51 ปีขึ้นไปมีเพียง ร้อยละ 20.00 แสดงให้เห็นว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มคนทำงาน และมีความเหมาะสมในการรับผิดชอบงาน ซึ่งดูได้จาก ตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ฉะนั้นสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ

3. ศาสนา

เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คือ มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 และนับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ตามลำดับ

ตาราง 29 ศาสนาของเจ้าหน้าที่

ศาสนา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
พุทธ	13	86.67
คริสต์	2	13.33
อิสลาม	-	-
รวม	15	100.00

จากตาราง 29 ทำให้ทราบว่าเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปราม ด้านมวลชน การมีส่วนร่วมกับชุมชน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 86.67 ส่วนนับถือศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 13.33

4. ระดับการศึกษา

เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.34 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.33 การศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.33 ตามลำดับ

ตาราง 30 ระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่

ระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	-	-
ประถมศึกษา	-	-
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	-
มัธยมศึกษาตอนปลาย	11	73.34
ปริญญาตรี	2	13.33
สูงกว่าปริญญาตรี	2	13.33
รวม	15	100.00

จากตาราง 30 ทำให้ทราบว่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีประชากรที่มีระดับการศึกษาสามารถแบ่งกลุ่มประชากรตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นต้นไป คิดเป็นร้อยละ 73.34 ซึ่งทำหน้าที่หัวหน้าหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ และการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 26.66 ทำหน้าที่ผู้บริหาร และหัวหน้าฝ่ายต่างๆ

5. สถานภาพสมรส

เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีการสมรสแล้ว คือ มีจำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.33 รองลงมาระดับสถานภาพโสด มีจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.67 ตามลำดับ

ตาราง 31 สถานภาพสมรสของเจ้าหน้าที่

สถานภาพสมรส	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โสด	4	26.67
สมรส	11	73.33
หย่าร้าง	-	-
หม้าย	-	-
รวม	15	100.00

จากตาราง 31 ทำให้ทราบว่าสถานภาพการสมรสของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่ปฏิบัติงานด้านประสานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล มีสถานภาพการสมรส คิดเป็นร้อยละ 73.33 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 26.67 แสดงให้เห็นว่า สถานภาพสมรส ของเจ้าหน้าที่ฯ ส่วนใหญ่มีความมั่นคงทางด้านการครอบครัว ไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน

6. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขตอุทยานฯ

เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขตอุทยานฯ ช่วงเวลา 5-8 ปี คือ มีจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.44 รองลงมาช่วงระยะเวลา 9-14 ปี มีจำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.15 ช่วงระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 15 ปีขึ้นไป มีจำนวน 118 ราย คิดเป็นร้อยละ 87.41 ตามลำดับ

ตาราง 32 ระยะเวลาดำรงตำแหน่งของเจ้าหน้าที่

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 4 ปี	-	-
5-8 ปี	10	66.67
9-14 ปี	2	13.33
15 ปีขึ้นไป	3	20.00
รวม	15	100.00

จากตาราง 32 ทำให้ทราบว่าประชากรที่อาศัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตป่าอนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังที่มีระยะเวลาการดำรงชีวิตอาศัยในพื้นที่ส่วนใหญ่ ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 87.41 รองลงมาอาศัยอยู่ระหว่าง 9-14 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.15 ซึ่งเกิดจากการสมรสย้ายเข้ามาอาศัยใหม่ และอาศัยอยู่ระหว่าง 5-8 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.44

7. อาชีพหลัก

ตาราง 33 ข้อมูลอาชีพของเจ้าหน้าที่กลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
รับราชการ	4	26.67
ลูกจ้าง/พนักงาน	11	73.33
รวม	15	100.00

จากตาราง 33 ทำให้ทราบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ มีอาชีพลูกจ้างประจำและพนักงาน มีจำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.33 รองลงมาเป็นอาชีพรับราชการ มีจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.37 ตามลำดับ

ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.

ตาราง 34 ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.

คำถาม	จำนวนผู้ตอบ (N = 135) (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต. สามารถจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี	-	13 (86.67)	2 (13.33)	-	-	4.06	0.35

ตาราง 34 (ต่อ)

คำถาม	จำนวนผู้ตอบ (N = 135) (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง		
2.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต.ของท่านมีความรู้ ความสามารถ ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างดี คือ	2 (13.33)	13 (86.67)	-	-	-	4.13	0.59
3.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต.ของท่านมีความรักและหวงแหน ทรัพยากรป่าไม้	2 (13.33)	10 (66.67)	3 (20.00)	-	-	3.93	0.63
4.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้นำชุมชน ของท่านมีความรักและหวงแหน ทรัพยากรป่าไม้	-	10 (66.67)	4 (26.66)	1 (6.67)	-	3.60	0.72
5.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากิจกรรมการ จัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยผู้บริหาร อบต.ของท่านเป็นไปอย่างถูกต้องตรง ตามความต้องการของประชาชนใน พื้นที่	-	7 (46.67)	6 (40.00)	2 (13.33)	-	3.20	0.65
6.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า กิจกรรมด้าน การจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ ผู้บริหาร อบต.ของท่านก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อส่วนร่วมตั้งแต่ระดับ ตำบล อำเภอ จังหวัด	3 (20.00)	9 (60.00)	3 (20.00)	-	-	4.00	0.52
7.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากิจกรรมการ จัดการทรัพยากรป่าไม้โดยผู้บริหาร อบต.ของท่านทำให้ปัญหาเกี่ยวกับป่า ไม้ในพื้นที่ลดลง	7 (46.67)	8 (53.33)	-	-	-	4.47	0.41
8.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้บริหารอบต. ของท่านได้ดำเนินกิจกรรมด้านการ จัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างเพียงพอ แล้ว	-	2 (13.33)	2 (13.33)	11 (73.34)	-	2.40	0.35
9.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้บริหาร อบต.ของท่านควรดำเนินกิจกรรมด้าน การจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้มาก ยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่	6 (40.00)	9 (60.00)	-	-	-	4.40	0.51

ตาราง 34 (ต่อ)

จำนวนผู้ตอบ (N = 135) (ร้อยละ)							
คำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D
10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบค. อื่นมีการดำเนินกิจกรรมด้านการ จัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ดีกว่าหรือ มากกว่า อบค. ของท่าน	-	11 (73.33)	4 (26.67)	-	2.73	0.46	
	เฉลี่ย					3.69	

โดย	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80 =	ผู้บริหารอบค.มีการจัดการฯน้อยมาก
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.61 =	ผู้บริหารอบค.มีการจัดการฯน้อย
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.62-3.42 =	ผู้บริหารอบค.มีการจัดการฯปานกลาง
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.43-4.23 =	ผู้บริหารอบค.มีการจัดการฯมาก
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.24-5.00 =	ผู้บริหารอบค.มีการจัดการฯมากที่สุด

จากตาราง 34 ทำให้ทราบว่าเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ทำหน้าที่ หัวหน้าหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ปฏิบัติงาน ด้านป้องกัน ปราบปราม การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ด้านมวลชน ด้านประสานความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับส่วนราชการและ ผู้บริหารอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีความเห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ทั้ง 9 แห่ง มีผลการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับที่ดี ซึ่งสามารถแยกเป็นประเด็นเพื่อสรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. ตัวบุคคล กล่าวคือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง เห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ทั้ง 9 แห่ง มีการจัดการป่าไม้ตามกรอบหน้าที่ได้ผลเป็นอย่างดี มีความรู้ ด้านทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการองค์การให้สามารถแก้ไขปัญหาด้านป่าไม้ มีความรัก ความห่วงใยในทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง และยังเห็นว่าผู้นำชุมชนที่อาศัยในเขตป่าอนุรักษ์ส่วนใหญ่มีความรัก ความห่วงใยทรัพยากรป่าไม้ของตนเอง โดยพิจารณาจาก 1,2,3,4 ได้คะแนนเฉลี่ย 3.68

2. การดำเนินงาน กล่าวคือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง เห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ทั้ง 9 แห่ง มีการดำเนินงานด้านการจัดการป่าไม้เป็นไปอย่างถูกต้องตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม สามารถลดปัญหาเกี่ยวกับป่าไม้ในพื้นที่ให้ลดลง ซึ่งปรากฏตามผลการศึกษาจากคะแนนเฉลี่ยในแบบสอบถามข้อที่ 5,6,7,10 ได้คะแนนเฉลี่ย 4.00

3. ข้อเสนอแนะ เห็นควรว่าให้มีการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้มากยิ่งขึ้น และอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปรากฏตามผลการศึกษาจากคะแนนเฉลี่ยในแบบสอบถามข้อที่ 8,9

สรุปความเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จากแบบสอบถามในรูปแบบปลายเปิดทั้ง 9 แห่ง

ข้อเสนอของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังต่อ อบต. ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

1. ส่งเสริมให้ราษฎรมีรายได้ที่ยั่งยืน โดยให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้องและเหมาะสม
2. ส่งเสริมความรู้ สร้างความเข้าใจ และจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายในชุมชน เพื่อเฝ้าระวังปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ เช่น ไฟป่า การล่าสัตว์ การลักลอบตัด
3. ควบคุมการขยายตัวของจำนวนประชากรในชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์
4. จัดทำแผนงานการด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างน้อยมีระยะเวลา 1,3,5 ปี
5. จัดให้มีเจ้าหน้าที่เฉพาะด้านที่มีความรู้ด้านกฎหมายป่าไม้ เพื่อดำเนินการในส่วนแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวบ้าน
6. จัดทำแผนที่ชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อระบุพื้นที่ในการเกษตร การดูแลป่าที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาในอนาคต
7. จัดสรรงบประมาณด้านการอนุรักษ์การอนุรักษ์ป้องกันป่าไม้ เช่น ค่าเยาเวนโครงการฝายชะลอน้ำ จัดทำแนวกันไฟ จัดทำแผนป่าชุมชน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ซึ่งประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งหมด 9 แห่งซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง และเพื่อทราบปัญหาอุปสรรคที่สำคัญที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง กล่าวคือ ทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทมากในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง โดยบทบาทในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วย บทบาทด้านการวางแผน บทบาทด้านการจัดองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบล บทบาทด้านการมีส่วนร่วมและการประสานงาน บทบาทด้านการสั่งการ บทบาทด้านการควบคุมและติดตาม และบทบาทด้านการสนับสนุน ซึ่ง สามารถแยกรายละเอียดโดยจัดลำดับของบทบาทในการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากมากไปหาน้อยสุดตามลำดับดังนี้

ลำดับที่ 1 บทบาทด้านการวางแผนงานด้านการจัดการซึ่งทุกองค์การบริหารส่วนตำบลได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาด้านการทรัพยากรป่าไม้ จึงได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกตำบล

ลำดับที่ 2 บทบาทด้านการมีส่วนร่วมและประสานงาน กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ได้มีการประสานงานร่วมกับส่วนราชการในพื้นที่ในการกำหนดแผนงาน จัดกิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริมชุมชนปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ลำดับที่ 3 บทบาทด้านการจัดการองค์กร กล่าวคือ มีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ให้ความรู้สร้างความเข้าใจแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ลำดับที่ 4 บทบาทด้านการควบคุมและติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งอยู่ในระดับดี นั้น กล่าวคือ ด้วยพื้นที่ป่าอนุรักษ์ส่วนใหญ่เป็นชุมชนบนพื้นที่สูง ดังนั้นการนำโครงการสู่ชุมชนยังมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากการเดินทางที่ลำบากโดยเฉพาะช่วงฤดูฝน เป็นต้น

ลำดับที่ 5 บทบาทด้านการสั่งการ กล่าวคือ การกำหนดให้ชุมชนสามารถจัดระเบียบของชุมชนโดยจัดทำเป็นมติของชุมชน ในการดูแลรักษาป่าของชุมชนเอง ตัวอย่างเช่น ชุมชนบ้านแม่จอกหลวง ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง มีการกำหนดพื้นที่ป่าของชุมชนเอง ประกอบด้วยพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่การเกษตร พื้นที่ป่าใช้สอย พื้นที่ป่าอนุรักษ์ เป็นต้นซึ่งเป็นแนวทางตามหน้าที่ของบทบาทและการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล

ลำดับที่ 6 บทบาทด้านการสนับสนุน การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยองค์การบริหารส่วนตำบล จำต้องมีการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ ด้านส่งเสริมความรู้วิธีการที่ถูกต้องในการใช้ทรัพยากรป่าไม้ การดำรงชีพกับธรรมชาติในสภาพการปัจจุบัน โดยจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับปัจจุบันพื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีจำนวน 702,265.82 ไร่ คิดเป็นร้อยละของพื้นที่ทั้งหมด 89.73 เพิ่มขึ้น 10.43 เปอร์เซ็นต์ (ศูนย์ ICT สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 เชียงใหม่ ; 2554) และยังสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติงานของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังจากสถิติผลการดำเนินงานคดีกับผู้กระทำผิดกฎหมายด้านทรัพยากรป่าไม้ปรากฏดังนี้ ในปีพ.ศ. 2549 จำนวนคดีเกี่ยวกับการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ มีจำนวน 56 คดี ปีพ.ศ. 2550 มีจำนวน 49 คดี ปีพ.ศ.2551 มีจำนวน 57 คดี ปีพ.ศ. 2552 มีจำนวน 36 คดี ปีพ.ศ. 2553 มีจำนวน 89 คดี และปีพ.ศ. 2554 ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2553 ถึง พฤษภาคม 2554 มีทั้งสิ้นจำนวนคดี 18 คดี (สรุปสถิติคดี อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง , 2554) ทำให้เห็นว่าแนวโน้มการดำเนินงานที่ต่อเนื่องจะทำให้ผลการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ลดลง ซึ่งเป็นการดำเนินงานภายใต้การสนับสนุนและความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่โดยผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชนในพื้นที่

2. ปัญหาและอุปสรรคที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีประสิทธิภาพลดลง ทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีความเห็นที่สอดคล้องกันโดยสามารถเรียงลำดับความสำคัญกล่าวคือ

2.1 ปัญหาด้านนายทุนหรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำ

2.2 ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะส่งผลต่อการเผยแพร่ข้อมูลด้านการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างถูกต้อง

2.3 ปัญหาด้านแนวเขตป่าอนุรักษ์และเขตชุมชน ที่ยังไม่มีกำหนดแนวเขตที่ชัดเจน

2.4 อุปสรรคของพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ที่ยังคงพึ่งพิงแหล่งทรัพยากรป่าไม้ ในการดำรงชีพ

2.5 อุปสรรคด้านกฎหมายในการดำเนินงานด้านการจัดการพื้นที่ป่าไม้ ยังส่งผลต่อการกำหนดทิศทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ กล่าวคือ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ กิจกรรมงานทุกด้านจะต้องดำเนินงานภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่โดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจะเป็นผู้ดำเนินการ ดังนั้น การพัฒนาและการจัดการพื้นที่ป่าไม้ตามกรอบหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ ต้องดำเนินการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาป่าไม้ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่รับผิดชอบ ยังไม่สามารถดำเนินการโดยอำนาจเด็ดขาดได้ โดยเฉพาะกิจกรรมการจับกุมและการดำเนินคดีกับผู้ลักลอบการกระทำผิดกฎหมายการตัดไม้ทำลายป่า

2.6 ระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ไม่มีผลต่อการดำเนินการด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ซึ่งดูได้จากผลการศึกษาคิดเป็นร้อยละของความเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มีค่าร้อยละ 55.55 ที่ไม่เห็นด้วยว่าระดับองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 1 จะสามารถจัดการทรัพยากรป่าไม้ได้ดีกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 5

สำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ สามารถประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลได้เป็นอย่างดี โดยการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องให้ความสำคัญกับบทบาทของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติให้มากยิ่งขึ้น

การอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ซึ่งพบว่ามียุทธศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยยึดหลักการจัดการประกอบด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) การควบคุม (Controlling) และการสนับสนุน (Supporting) ซึ่งเป็นการดำเนินงานโดยเป็นไปตามหน้าที่รับผิดชอบตามกรอบบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ บทบาทตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67 องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 อบต.มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสิทธิชุมชน และแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยชุมชนมีสิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และมีส่วนร่วมในการจัดการป่าไม้ การบำรุงรักษาป่าไม้ การใช้ประโยชน์จากป่าไม้ภายใต้การสมดุลและยั่งยืน การประสานงานที่ีระหว่างส่วนกลางก็คืออุทยานแห่งชาติกับส่วนท้องถิ่นคือองค์การบริหารส่วนตำบล รวมไปถึงองค์กรภาคเอกชนเครือข่ายด้านการอนุรักษ์อันส่งผลต่อความสำเร็จของงาน และสำคัญการเป็นผู้บริหารที่มีภาวะของผู้นำจะส่งผลถึงการวางแผนงาน การจัดองค์กร การสั่งการ การประสานงาน การสนับสนุน และการควบคุมติดตามงาน ทำงานด้านจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าอนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ประสบความสำเร็จชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะผู้นำ ผู้กำหนดนโยบายต่างๆสู่ชุมชนนั้น สามารถอภิปรายเพิ่มจากผลการศึกษาได้ว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังสามารถแยกได้ 3 บทบาทหลักๆ ตามลำดับดังนี้

1. บทบาทในฐานะผู้นำ ประกอบด้วย

- 1.1 ความคิดเห็นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่น
- 1.2 การวางแผนงานในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

1.3 การจัดองค์กรให้ชัดเจนในการดำเนินงานด้านการจัดการและแก้ไขปัญหา
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้

1.4 การสั่งงานซึ่งผู้บริหารจะต้องกระทำคนเป็นตัวอย่างที่ดี และต้องเข้าใจผู้ปฏิบัติงานด้วย ตลอดจนเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงการติดต่อสื่อสารภายในองค์การด้วย

1.5 การติดตามและควบคุม เป็นการที่จะต้องกำกับงานให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆที่ทำไปนั้น สามารถเข้ากันได้กับแผนงานที่วางไว้

2. บทบาทในฐานะผู้ประสานงาน ประกอบด้วย

2.1 การประสานงานความร่วมมือกับประชาชน

2.2 การประสานงานความร่วมมือกับผู้นำชุมชน

2.3 การประสานงานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2.4 การประสานงานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่องค์กรภาคเอกชนและ
นักการเมือง

2.4 การประสานงานความร่วมมือกับผู้นำทางศาสนา เช่น พระสงฆ์ เป็นต้น

3. บทบาทในฐานะผู้สนับสนุน ประกอบด้วย

3.1 ด้านการบริหารจัดการ กล่าวคือ การจัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ชุมชนในด้านการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ การให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ต้องพึ่งพิงแหล่งทุนจากทรัพยากรป่าไม้ การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลหรือสื่อเผยแพร่ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน การชี้แจงและออกกฎระเบียบ ข้อบังคับแก่ชุมชนโดยชุมชนเป็นผู้กำหนดและร่วมรับผิดชอบ การจัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เพิ่มช่องทางการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน การประกาศพื้นที่อนุรักษ์ของชุมชน เป็นต้น

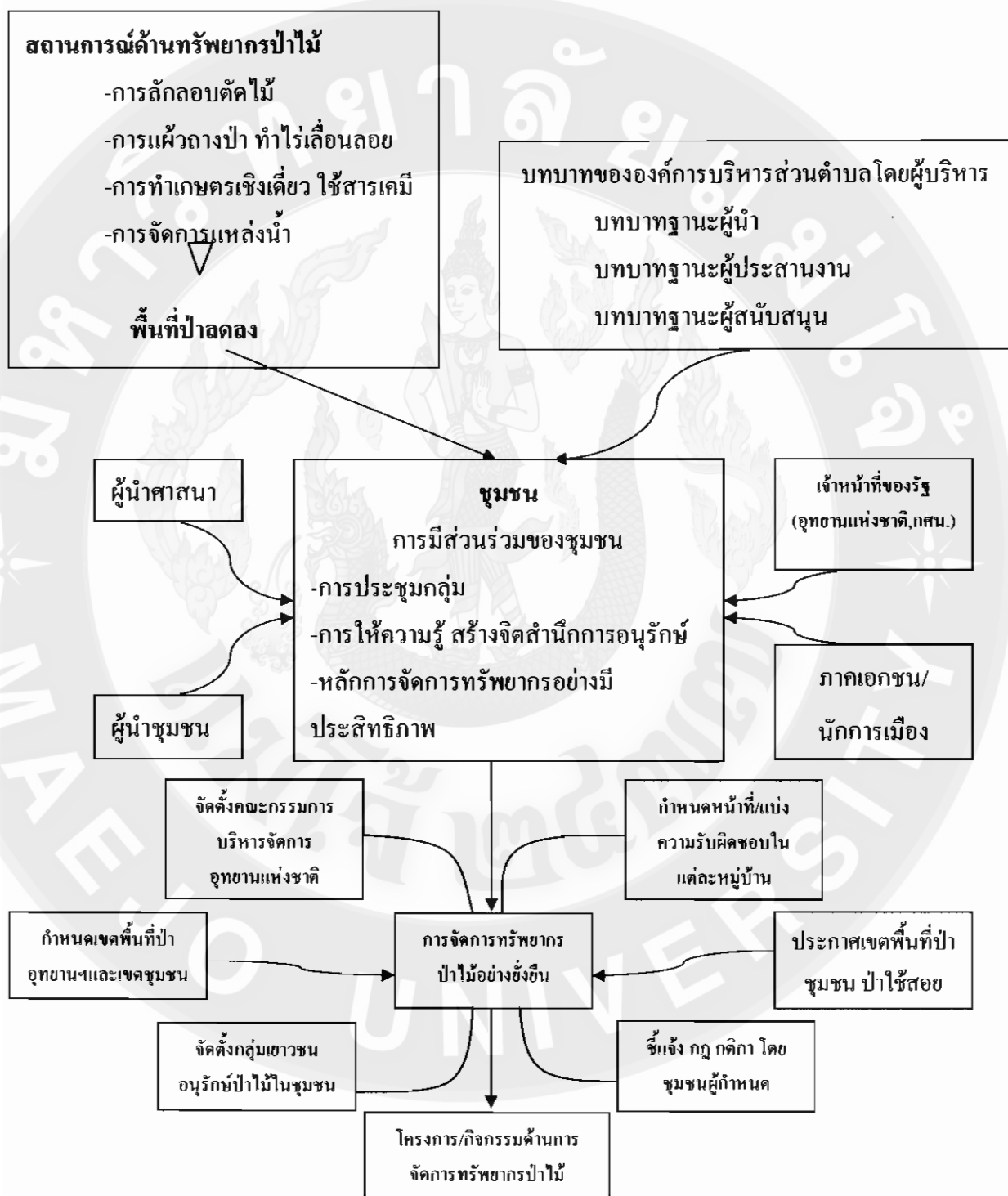
3.2 ด้านบุคลากร กล่าวคือ การจัดอบรม ศึกษาดูงาน ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารแก่บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนในพื้นที่ เพื่อที่จะเพิ่มบุคลากรให้สามารถรับผิดชอบงานด้านนี้มากยิ่งขึ้น

3.3 ด้านงบประมาณ กล่าวคือ สนับสนุนงบประมาณสู่ชุมชนผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของชุมชน เช่น การโครงการปลูกป่า โครงการจัดทำฝายชะลอน้ำ กิจกรรมบวชป่า โครงการสร้างจิตสำนึกแก่เยาวชน โครงการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนโดยไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ เช่น สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การส่งเสริมสินค้าและอาชีพชุมชน สนับสนุนอาชีพเกษตร โดยนำหลักวิชาการเข้ามาใช้แก่ชุมชน ซึ่งการสนับสนุนงบประมาณจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และอย่างเพียงพอ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สวัสดิ์ รอบรู้ เรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำทางศาสนาในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปผลงานวิจัยได้ว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำทางศาสนาในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การกระทำกิจกรรมของผู้นำทางศาสนาที่แสดงออกจริงในลักษณะบทบาทการมีส่วนร่วมใน 3 ลักษณะ คือ

1. บทบาทการมีส่วนร่วมในฐานะผู้นำ มีลักษณะ เป็นผู้คิดวางแผน ลงมือปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผล
2. บทบาทการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ประสานงาน มีลักษณะ กระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ระหว่างชุมชน เจ้าหน้าที่ของราชการ ผู้นำท้องถิ่น องค์กรเอกชน
3. บทบาทการมีส่วนร่วมในฐานะผู้สนับสนุน มีลักษณะ ให้คำแนะนำ ปรึกษา จัดกิจกรรม เป็นต้น

การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้ยั่งยืนโดยองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตป่าอนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จากการศึกษาพบว่าสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ภาพ 7 การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้ยั่งยืนโดยองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตป่าอนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

จากการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง โดยศึกษาจากบทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 9 แห่ง และทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน จำนวน 135 รายและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ จำนวน 15 ราย ผลเปรียบเทียบบทบาทการจัดการทรัพยากรป่าไม้ กล่าวคือ ผลการศึกษาค้นคว้าตามความคิดเห็นของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มีบทบาทอยู่ในระดับดีมาก คือมีคะแนนเฉลี่ยระดับของบทบาทเท่ากับ 4.32 ผลการศึกษาค้นคว้าตามความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ต่อบทบาทด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทอยู่ในระดับดี คือ มีคะแนนเฉลี่ยของระดับบทบาทเท่ากับ 3.80 และผลการศึกษาค้นคว้าตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติในพื้นที่ต่อบทบาทด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทอยู่ในระดับดี คือ มีคะแนนเฉลี่ยของระดับบทบาทเท่ากับ 3.69 ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว ทำให้ทราบว่า ประชาชนและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ยังเห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 9 แห่ง มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนอยู่ในระดับยอมรับได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ทั้ง 9 แห่ง ควรจะต้องเพิ่มบทบาทในด้านการสนับสนุนให้มากยิ่งขึ้นและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

เชิงนโยบาย

1. ด้านการบริหารควรมีการออกระเบียบข้อบังคับประกาศ หรือคำสั่งในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ ให้ชัดเจน เช่น พื้นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. ด้านบุคลากร ควรเพิ่มศักยภาพด้านคุณวุฒิ ความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสมกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้
3. ด้านงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพิ่มขึ้นและต่อเนื่องทุกปีรวมทั้งอุปกรณ์เครื่องมือและวิธีการในการปฏิบัติงาน ต้องกำกับติดตาม ดูแล ควบคุมสั่งการอย่างสม่ำเสมอ ดูแลการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด

เชิงปฏิบัติการ

1. ใช้หลักการมีส่วนร่วม โดยให้ชุมชนเป็นผู้พิจารณาหลัก กล่าวคือ ปัญหาด้านการจัดการป่าไม้ชุมชนจะต้องเข้ามาแก้ไข จัดการ ป้องกัน และส่งเสริม โดยชุมชนเองเป็นหลัก หน่วยงานภาครัฐต่าง ทั้ง อบต. อุทยานแห่งชาติ ฝ่ายปกครอง เกษตรอำเภอ จะต้องเป็นผู้ให้การสนับสนุน โดยต้องยึดหลักของกฎหมายเป็นกรอบการดำเนินงาน เช่น สนับสนุนด้านความรู้ในการดำรงชีพในสังคมปัจจุบัน ด้านส่งเสริมอาชีพ ด้านกิจกรรมการสร้างจิตสำนึก การแก้ไขความขัดแย้งที่ซึ่งนอกเหนืออำนาจของชุมชนในการตัดสินใจ เช่น ขอฟิพาทระหว่างพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน รวมไปถึงแนวเขตที่ทำกินของชุมชน

2. การสร้างความรู้ความเข้าใจ ชุมชนบนพื้นที่สูง หรือเรียกว่า คนดอย โดยเฉพาะระบบการศึกษาที่ผ่านศูนย์การศึกษานอกระบบตามอัธยาศัย จะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องสร้างแนวรวมเครือข่ายในการป้องกัน อนุรักษ์ สร้างจิตสำนึกด้านทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง ส่งเสริมอาชีพที่ยั่งยืน องค์การบริหารส่วนตำบลต้องให้ความสำคัญกับองค์กรอีกองค์กรหนึ่ง ก็คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบตามอัธยาศัย (กศน.)

3. สนับสนุนโครงการพื้นฐาน ดังนี้

3.1 อำเภอเวียงแหง ประกอบด้วย ตำบลเมืองแหง ตำบลแสนไห และตำบลเปียงหลวง เป็นพื้นที่มีทรัพยากรธรรมชาติประเภท แหล่งท่องเที่ยว แหล่งโบราณสถานที่สำคัญ มีประเพณีของชนเผ่าต่างที่มีเอกลักษณ์ จึงควรส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างจริงจัง เช่น กิจกรรมโครงการเที่ยวเมืองแหง แหล่งท่องเที่ยวเขื่อนน้ำคอก ของกินไทใหญ่ ประเพณีกินวอ ผูกข้อมือเกี๋ย เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ปัญหาด้านการบุกรุกทำลายป่า ก็จะลดน้อยลง

3.2 อำเภอแม่แตง และอำเภอเชียงดาว ประกอบด้วย ตำบลป่าแป๋ ตำบลก๊อดช้าง และตำบลเมืองคอง มีลักษณะความหลากหลายทางธรรมชาติมากมีแหล่งน้ำสายสำคัญ คือ แม่น้ำแตง มีป่าต้นน้ำลำธาร กิจกรรมที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริม ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กิจกรรมขี่ช้าง ล่องแพ พักบ้านชาวเขา สัมผัสวิถีชีวิตแบบชนเผ่า ปลูกสวนชา ส่งเสริมอาชีพภูมิปัญญา เช่น นวดสมุนไพร หัตถกรรมชุมชน ส่งเสริมปลูกไม้ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ มีการสาธิตการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสมตามสภาพพื้นที่ชุมชน

3.2 อำเภอปาย ประกอบด้วย ตำบลแม่ฮี้ ตำบลเวียงเหนือ และตำบลแม่นาเติง ส่งเสริมด้านความรู้ความเข้าใจ ในความสำคัญของป่าไม้ ส่งเสริมอาชีพที่ยั่งยืนโดยเพิ่มทักษะ

ความรู้ด้านการตลาดแก่ชุมชน การสนับสนุน โครงการกระแสไฟฟ้าพลังน้ำในพื้นที่ชุมชนที่ยังขาดแคลนเรื่องกระแสไฟฟ้า ซึ่งโครงการดังกล่าว เป็นโครงการที่ได้ประโยชน์ต่อประชาชนทุกกลุ่มในชุมชน และสิ่งที่ได้จากการดำเนินงานในกิจกรรมนี้คือ การอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำนั่นก็คือ ป่าไม้ในพื้นที่ที่จะถูกการอนุรักษ์ ซึ่งผลตามมาก็คือทรัพยากรต่างๆจะเกิดขึ้น สัตว์ป่าจะมีมากขึ้น สมุนไพร วัฏจักรของสิ่งมีชีวิตก็จะเกิดขึ้น จัดตั้งธนาคารน้ำ เป็นสิ่งจำเป็น เพราะปัจจุบันน้ำเริ่มขาดแคลนเนื่องจากการใช้น้ำในการเกษตรมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ความรู้ความเข้าใจ เป็นปัจจัยที่สำคัญซึ่งจะช่วยในการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ดังนั้น การสร้างความรู้ ความเข้าใจ โดยการฝึกอบรม การประชุม หรือการสัมมนา ที่เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ ควรให้ความรู้แก่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชนในท้องถิ่น การสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสม ซึ่งการวิจัยเพื่อต้องการทราบแนวทางการจัดการป่าไม้ ยังเหลือทรัพยากรด้านอื่นๆ จึงควรสร้างความรู้ความเข้าใจ ในบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้านอื่นๆ เช่น บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการที่อยู่อาศัยของชนเผ่าบนพื้นที่สูง

บรรณานุกรม

- กฤษศรี สุนันตา. พระ. 2548. การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศชุมชน. เชียงใหม่: การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2527. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กรณิศ คงใบ. 2542. วัฒนธรรมทางการเมืองของพนักงานเทศบาลเมืองลำพูน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรมป่าไม้. 2535. การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โครงการสำรวจวางแผนแม่บทป่าสงวนแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้.
- กรมป่าไม้. 2540. รายงานการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่ององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทิศทางการพัฒนาป่าชุมชน. กรุงเทพฯ: ส่วนป่าชุมชน กรมป่าไม้.
- กรมป่าไม้. 2551. สถิติการป่าไม้ปี 2551. กรุงเทพฯ: กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้.
- กาญจนา แก้วเทพ. 2539. มรดกทางวัฒนธรรมและศาสตร์ พลังสร้างสรรค์ในชุมชน. กรุงเทพฯ: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทย.
- จักรพันธ์ วงษ์บุญรอด. 2541. บทบาทหน้าที่องค์กรประชาชน ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดน่าน. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ พรพิไล เลิศวิชา. 2537. วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.
- ชาธิวัฒน์ ศรีแก้ว. ม.ป.ป. พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และความรู้เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไทย. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- จิตตา สุวรรณะชญ. 2527. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ณิชาบุล ไขว้จิตร. 2549. ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อความร่วมมือในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- บุญเทียน ทองประสาน. 2531. แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนัก
 เลขานุการ สภาคณาธิการแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- เบญจมาภรณ์ อิศรเดช. 2552. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล.
- ปกรณ์ จริงสูงเนิน. 2541. การพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้เป็นรากฐานการ
 พัฒนาชนบทอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สวนป่าชุมชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้.
- ประยูร ศรีประสาธน์. 2542. รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ในการ
 ดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประสพสุข คีรินทร์. 2541. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่า
 อนุรักษ์: กรณีศึกษาโครงการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนในพื้นที่แนวกันชน (อุทยาน
 แห่งชาติแม่อ้อ). เชียงใหม่: สำนักงานป่าไม้เขตเชียงใหม่.
- ปภาณี จิตวัฒนา. 2523. รายงานการวิจัยเรื่องสาเหตุและผลของความเครียดในบทบาทของ
 ครูผู้สอนวิชาทางสังคมศาสตร์ในวิทยาลัยครู. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัยแห่งชาติ.
- ปัสสิ ประสมสินธ์. 2546. เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการป่าไม้ขั้นสูง. กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ผจญ สิทธิกัน. 2544. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ :
 กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: รายงานการค้นคว้าแบบอิสระ,
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พงษ์ศักดิ์ ฉัตรเดชะ. 2543. ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษา
 องค์การบริหาร ส่วนตำบล ในพื้นที่สำนักงานป่าไม้เขตจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่:
 รายงานการศึกษาเพื่อพัฒนาป่าชุมชน ศูนย์ศึกษาและพัฒนามานุษยศาสตร์ชุมชนที่ 10
 สำนักงานเขตป่าไม้เชียงใหม่.
- พิทยา สายหู. 2516. กลไกของสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน. 2516. สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. 2547. “แลหน้าเศรษฐกิจสังคมไทย”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://www.thailabour.org/thai/news/47120601.html>. (13 กรกฎาคม 2553)
- ระดม อินแสง. 2541. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการบริหารจัดการทรัพยากรและ
 สิ่งแวดล้อมท้องถิ่นในจังหวัดน่าน. เชียงใหม่: รายงานการค้นคว้าแบบอิสระ,
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ระพี สุวรรณะชญ และ สุพล พุฒคำ. 2521. บทบาทจริง บทบาทคาดหวัง และความเครียดใน

- บทบาท. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2553. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- รังสรรค์ ทิมพันธ์พงศ์. 2521. บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของเยาวชนในการดำเนินงานของเยาวชน. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วนิดา ลิ้มจิตสมบุญ. 2536. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน : กรณีศึกษาหมู่บ้านสามทอง และหมู่บ้านคลังชัน อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า).
- วิจิต นันทสุวรรณ และ จำนงค์ แรกพินิจ. 2541. บทบาทของชุมชนกับการศึกษา . กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- วิบุทธิ์ จำรัสพันธุ์. 2535. บทบาทของวิชาทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์กับการพัฒนาชนบท. ขอนแก่น: วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2546. การบริหารจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ: ไพร่เฟซ.
- วิรุณ มหิทธิกุล. 2544. บทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ท้องถิ่นอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรีศักดิ์ วัลลิโภคม. 2536. จ้าง : พี่น้องเผ่าไทยเก่าแก่ที่สุด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2522. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: ชัยศิริการพิมพ์.
- สมคิด รัตนวงศ์ไชย. 2541. ความรู้และความเข้าใจของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่: คั่นคว้าวีอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมเกียรติ ประเสริฐ. 2542. บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น: กรณีศึกษาการจัดการป่าชุมชนของประชาชนบ้านแม่อมลอง ตำบลบ่อสดี อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สวัสดิ์ ครอบรู้. 2546. บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำทางศาสนาในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง

ของชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบัน
ราชภัฏราชนครินทร์.

สัณทฐิ ชศสมศักดิ์. 2549. แนวคิดและทฤษฎี. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เพอร์เน็ท.

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม. 2520. จิตวิทยาพัฒนา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุชาดา จักรพิสุทธ์. 2547. “การศึกษาทางเลือกของชุมชน”. วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น 27, 4 (มิถุนายน – สิงหาคม). 18 – 23.

สุพัตรา สุภาพ. 2522. ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

_____. 2534. ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์. 2533. รากฐานแห่งชีวิต วัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์หมู่บ้าน สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

สุรชนี ดันตระกูล. 2540. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์การด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
ของโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูงในเขตภาคเหนือ. เชียงใหม่: วิทยาลัยศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาการส่งเสริมการเกษตร, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุวิมล ศิริกานันท์. 2551. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่
7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี พงศ์พิส. 2529. คีนสู่รากเหง้า. กรุงเทพฯ: เทียนวรรณ.

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 เชียงใหม่. 2549. แผนที่ดาวเทียม Landsat TM-5. เชียงใหม่: ศูนย์
ข้อมูลสารสนเทศ (ICT).

อภิน รพีพัฒน์. 2547. การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษา
นโยบายสาธารณะสุข.

อดุลย์ พลประอินทร์. 2537. บทบาทของหน่วยงานระดับอำเภอในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ :
กรณีศึกษาอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: รายงานการค้นคว้าแบบอิสระ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อภิญญา กังสนารักษ์. 2544. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับ
คณะของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง. 2546. แผนแม่บท. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

_____. 2553. แผนแม่บท. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

- อุทัย หิรัญโต. 2526. สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา – มานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2545. ศักยภาพในทิวดี. กรุงเทพฯ: สถาบันวิถีทรรศน์ มูลนิธิวิถีทรรศน์.
- Angelo, Kinicki and K. Williams Brian. ม.ป.ป. หลักการจัดการ แปลจาก Management a practical introduction โดย เบญจมาภรณ์ อิศรเดช และคณะ. 2552. กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. 1981. **Rural Development Participation : Concept and Measures For Project Design Implementation and Evaluation.** New York: Rural Development Committee Center for International Studies , Cornell University.
- Fomaroff, A. 1980. **Community involmment in Health System for Primary Health Care.** Geneva : World Health Organization.
- Koufman, H.F. 1949. **Participation Organized Activities in Selected Kentucky Localities.** USA: Agricultural Experiment Station Bulletins.
- Oakley, P. 1984. **Approaches To Participation In Rural Development.** Geneva: Internation Office.
- Reeder, W.W. 1974. **Some Aspects of The Information Social Participation of Farm Families in New York State.** New York: Unpublished Ph.D Dissertation , Cornell University.
- United Nation. 1981. **Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development.** Report of The Meeting for The Adhoc Group of Expert. New York: Department of International Economic and Social Affair United Nation.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ : พื้นที่ป่าอนุรักษ์

เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

สำหรับประชาชนในพื้นที่ อบต.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลชีวสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่อง () เพียงข้อเดียว หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้

1.เพศ	() ชาย	() หญิง
2.อายุ	() 21-30 ปี	() 31-40 ปี
	() 41-50 ปี	() 50 ปีขึ้นไป
3.ศาสนา	() พุทธ	() คริสต์
	() อิสลาม	() อื่นๆ(โปรดระบุ).....
4.ระดับการศึกษา	() ไม่ได้เรียน	() ประถมศึกษา
	() มัธยมศึกษาตอนต้น/	() มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช/ปวส
	() ปริญญาตรี	() สูงกว่าปริญญาตรี
5.สถานะภาพสมรส	() โสด	() สมรส
	() หย่าร้าง	() หม้าย
6.ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ อบต.	() ไม่เกิน 4 ปี	() 5-10 ปี
	() 11-15 ปี	() 15 ปีขึ้นไป
7.อาชีพหลัก	() รับราชการ	() พนักงานบริษัท/พนักงาน
รัฐวิสาหกิจ	() ธุรกิจส่วนตัว	() เกษตรกร
	() ลูกจ้าง/รับจ้างทั่วไป	() อื่นๆ(โปรดระบุ)
8.ท่านคิดว่าในตำบลของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้หรือไม่	() มี	() ไม่มี

9.ท่านทราบหรือไม่ว่า อบต.มีหน้าที่จัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตพื้นที่ของอบต.

() ทราบ

() ไม่ทราบ

ตอนที่ 2 ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างถึง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต. สามารถจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี					
2.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต.ของท่านมีความรู้ความสามารถในการจัดการทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างดี					
3.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต.ของท่านมีความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้					
4.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้นำชุมชนของท่านมีความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้					
5.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากิจกรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยผู้บริหารอบต.ของท่านเป็นไปอย่างถูกต้องตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่					
6.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า กิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.ของท่านก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วมตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัดจนถึงประเทศชาติ					
7.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากิจกรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยผู้บริหาร อบต.ของท่านทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับป่าไม้ในพื้นที่ลดลง					

8.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้บริหาร อบต. ของท่าน ได้ดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อย่างเพียงพอแล้ว					
9.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้บริหาร อบต. ของท่าน ควรดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ให้มากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่					
10.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต. อื่นมี การดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ดีกว่าหรือมากกว่า อบต. ของท่าน					

ตอนที่ 3 ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยผู้บริหาร อบต.

1. ท่านคิดว่า ผู้บริหาร อบต. ควรต้องทำอะไรบ้าง ถ้าต้องการจัดการทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ชาวบ้าน ได้ทำงานหรือโครงการอะไรบ้างที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนหรือในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ฯ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
1.การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การใช้ ทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ยั่งยืน ที่สุด และมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด					
2.สาเหตุของการบุกรุกทำลายป่าเนื่องจาก ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
3.ความยากจนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการบุกรุก ทำลายป่า					
4.การลักลอบตัดไม้มีความเสียหายต่อสภาพป่าไม้ มากกว่าการแผ้วถางป่า					
5.การบุกรุกทำลายป่ามีผลต่อการทำลายทรัพยากร ธรรมชาติอื่นๆเช่น ดิน น้ำ สัตว์ป่า เป็นต้น					
6.การประกาศจัดตั้งเขตอุทยานแห่งชาติเป็นวิธีที่ดี ที่สุดในการอนุรักษ์ป่าไม้					
7.การใช้สอยหรือใช้ประโยชน์ป่าไม้ ทั้งเพื่อ ประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม สามารถทำได้ด้วย การจัดทำโดยองค์กรท้องถิ่น					
8.ปัญหาที่สำคัญของทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยาน ถูกทำลาย คือการบุกรุกของชาวเขา					
9.ควรแก้ไขกฎหมายให้มีบทลงโทษแก่ผู้ลักลอบ ตัดไม้ทำลายป่าให้รุนแรงยิ่งขึ้น					
10.องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่อนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ของท้องถิ่นตามกฎหมาย					

ตอนที่ 3 บทบาทของผู้บริหาร อบต.ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

คำถาม	ระดับของบทบาท				
	มี				ไม่มี
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	
บทบาทด้านการวางแผน					
1.จัดทำแผนจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อบต.					
2.จัดลำดับความสำคัญของแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อบต.					
3.จัดแผนงานส่งเสริมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
4.จัดแผนงานให้องค์กรต่างๆ ประชาชนเข้ามำกำหนดแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
5.กำหนดมาตรการและจุดเน้นสำคัญในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่น					
บทบาทด้านการจัดองค์กร					
6.อบต.มีความชัดเจนต่อการจัดโครงสร้างการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
7.อบต.มีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
8.อบต.มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
9.อบต.มีบุคลากรที่มีคุณสมบัติความรู้และประสบการณ์เหมาะสมต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
บทบาทด้านการมีส่วนร่วมและการประสานงาน					
10.อบต.จัดให้องค์กรท้องถิ่นต่างๆ ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและเป้าหมายในการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
11.อบต.มีการประสานงานร่วมกับอุทยานแห่งชาติในการดูแลจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น					

12. มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน การตัดไม้ทำลายป่า การป้องกันไฟป่า การป้องกันการล่า สัตว์					
13. อบต. มีบุคลากรที่สามารถดำเนินงานร่วมกับ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับการศึกษา การวางแผน การปฏิบัติงาน การติดตามผลการในการจัดการทรัพยากร ป่าไม้					
บทบาทด้านการจัดการ					
14. จัดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจและรู้ปัญหาด้านป่า ไม้เพื่อแก้ไขปัญหาด้านจัดการทรัพยากรป่าไม้					
15. การร่างข้อบังคับ หรือตั้งกระทู้ถามในสภา อบต. ใน การแก้ไขปัญหาทรัพยากรป่าไม้					
16. จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์ ฟืนฟูและเผ่าละวัง การ นุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้					
17. ออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศคำสั่งในการดำเนินงาน ด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
18. การกระจายภาระหน้าที่ในการดูแลทรัพยากรป่าไม้ใน ชุมชนให้กับคนในชุมชน					
19. การจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้					
20. มีการประชุม ชี้แจง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความ เข้าใจ และสามารถดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากร ป่าไม้ของชุมชน					
บทบาทด้านการควบคุมติดตาม					
21. มีความชัดเจนของระบบการจัดหาและการใช้ งบประมาณ					
22. มีความชัดเจนของระบบการตรวจสอบ การควบคุม และประเมินผลการเบิกจ่ายงบประมาณ					
23. จัดให้มีการนำเสนอหรือแสดงความคิดเห็นผ่าน ช่องทางกิจกรรมต่างๆของอบต.ด้านปัญหาทรัพยากรป่า ไม้					
24. มีการติดตามผลการปฏิบัติงานด้านการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้					

บทบาทด้านการสนับสนุน					
25. จัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ คุ้มครอง ป้องกันและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้					
26. จัดอบรมเจ้าหน้าที่ อบต. เพื่อเสริมสร้างความรู้ประสบการณ์ด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
27. มีการแนะนำ และส่งเสริมให้ประชาชนปลูกป่ากิจกรรมบวชป่า					
28. จัดอบรมให้ความรู้ แก่ประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
29. จัดสรรงบประมาณในการผลิตสื่อ ฝึกอบรม เพื่อส่งเสริม เผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้					
30. จัดสรรงบประมาณในการจัดระบบข้อมูลอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
31. ได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นในด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในแผนงานต่อไป					

**ตอนที่ 4 ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้
ของ อบต.**

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า อบต. ชั้น 1 ย่อมสามารถดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ได้ดีกว่า อบต. ชั้น 5					
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าสมาชิก อบต. ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประโยชน์ป่าไม้และโทษของการทำลายป่าไม้เป็นอย่างดี					
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การดำเนินงานด้านการจัดการป่าไม้ ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเรื่อง					

เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิก อบต. ด้วย					
4.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า กฎหมายป่าไม้ทำให้ อบต. ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการด้านการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ได้					
5.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การดำเนินงานด้านการ จัดการป่าไม้ตามหน้าที่ของ อบต. ขัดแย้งกับ กฎหมายป่าไม้					
6.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ในพื้นที่เป็นการเพียงพอแล้ว สำหรับการจัดการป่าไม้					
7.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การปฏิบัติงานด้านการ ป่าไม้ในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้และ อบต. สามารถประสานเสริมซึ่งกันและกัน					
8.พฤติกรรมหรือวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ ป่าอนุรักษ์มีผลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ อบต.					
9.นายทุน หรือผู้มีอิทธิพล มีผลต่อการดำเนินงาน ในด้านการจัดการป่าไม้ของ อบต.					

ตอนที่ 5 ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยผู้บริหาร อบต.

1. ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของ อบต.

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า ผู้บริหาร อบต. ควรต้องทำอะไรบ้าง ถ้าต้องการจัดการทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

.....

.....

.....

.....

- 3.ชนเผ่าหรือชุมชน มีผลอย่างไรต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบของ อบต.

ชนเผ่า พฤติกรรมการดำเนินชีวิตในเรื่องทรัพยากรป่าไม้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ : พื้นที่ป่าอนุรักษ์
เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง
สำหรับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง พื้นที่ อบต.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลชีวสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่อง () เพียงข้อเดียว หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้

1.เพศ	() ชาย	() หญิง
2.อายุ	() 21-30 ปี	() 31-40 ปี
	() 41-50 ปี	() 50 ปีขึ้นไป
3.ศาสนา	() พุทธ	() คริสต์
	() อิสลาม	() อื่นๆ(โปรดระบุ).....
4.ระดับการศึกษา	() ไม่ได้เรียน	() ประถมศึกษา
	() มัธยมศึกษาตอนต้น	() มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช/ปวส
	() ปริญญาตรี	() สูงกว่าปริญญาตรี
5.สถานะภาพสมรส	() โสด	() สมรส
		() หย่าร้าง () หม้าย
6.ระยะเวลาทำงานในหน่วยงานอุทยานแห่งชาติพื้นที่ อบต.	() ไม่เกิน 4 ปี	() 5-10 ปี
	() 11-15 ปี	() 15 ปีขึ้นไป
7.อาชีพหลัก	() รับราชการ	ปฏิบัติงาน.....
	() ลูกจ้าง/พนักงาน	ปฏิบัติงาน.....

ตอนที่ 2 ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วน

ตำบล

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
1.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต. สามารถจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี					
2.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต.มีความรู้ความสามารถในการจัดการทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างดี					
4.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต.มีความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้					
5.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้นำชุมชนที่อาศัยในเขตป่าอนุรักษ์มีความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้					
6.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากิจกรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยผู้บริหารอบต. เป็นไปอย่างถูกต้องตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่					
7.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า กิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม					
8.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากิจกรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยผู้บริหาร อบต. ทำให้ปัญหาเกี่ยวกับป่าไม้ในพื้นที่ลดลง					
10.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้บริหารอบต. ได้ดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้เพียงพอแล้ว					

11.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้บริหาร อบต.ควร ดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้ มากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่					
12.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้บริหาร อบต. อันมี การดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ดีกว่าหรือมากกว่า อบต.ที่ท่านปฏิบัติงานใน พื้นที่					

ตอนที่ 3 ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.

ท่านคิดว่าพื้นที่ป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยเป็นพื้นที่ดูแลรับผิดชอบของ อบต. ที่ท่าน
ปฏิบัติงานอยู่ ควรให้ผู้บริหารอบต. มีการจัดการอย่างไร

ภาคผนวก ข
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นายพงษ์พันธ์ ดีบรง
 เกิดเมื่อ 16 สิงหาคม 2522
 ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2545 ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 พ.ศ. 2554 ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 ประวัติการทำงาน พ.ศ. 2552-ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนงาน อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง